

Gunnar André Tystad Henden

Opplevde utviklingsmuligheter for paraidrettstrenerere

En kvantitativ undersøkelse av norske
paraidrettstrenerere

Masteroppgave i Idrettsvitenskap

Veileder: Jan Erik Ingebrigtsen

Mai 2021

Gunnar André Tystad Henden

Opplevde utviklingsmuligheter for paraidrettstrenere

En kvantitativ undersøkelse av norske
paraidrettstrenere

Masteroppgave i Idrettsvitenskap
Veileder: Jan Erik Ingebrigtsen
Mai 2021

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Formålet med denne studien er å undersøke hvordan norske paraidrettstrenerer opplever utviklingsmulighetene som blir gitt av sine idrettslag og idrettskretser, og om faktorene tilgang til kunnskap, verdier, trenerutdanning, trenererfaring og kjønn har innvirkning på denne opplevelsen. Det er gjort lite forskning på trenere for utøvere med funksjonsnedsettelse og deres opplevelser, sammenlignet med deres kolleger i den funksjonsfriske idretten. Det er gjennomført en kvantitativ tverrsnittsundersøkelse basert på et egenkonstruert spørreskjema, som ble sendt ut til norske paraidrettstrenerer våren 2021. Undersøkelsen var elektronisk, og trenere som fikk tilsendt spørreskjemaet bestemte selv hvor og når de ville gjennomføre undersøkelsen. Totalt var det 56 respondenter, hvorav 32 kvinner og 24 menn, som var trenere innen et bredt utvalg av idretter. Analysene er gjennomført med Stata/MP versjon 15.1. For å svare på problemstillingen og forskningsspørsmålene ble det benyttet deskriptiv statistikk, korrelasjonsanalyse og en multipel lineær regresjonsanalyse.

Overordnet viser resultatene at det i liten grad er tilgang til spesifikk kunnskap til paraidrettstrenerer, samt stor variasjon i tilrettelegging for faglig utvikling fra idrettslag og idrettskretser. Resultatene viser at graden av tilgang til kunnskap og nivået av fullført trenerutdanning har en statistisk signifikant sammenheng som er positiv for opplevde utviklingsmuligheter hos norske paraidrettstrenerer. Kjønn har derimot en signifikant negativ sammenheng, der kvinner i mindre grad enn menn opplever utviklingsmulighetene som gode. Videre har faktorene verdier, som inkluderer tidligere idrettsferdigheter og kreativitet, og år med trenererfaring en ikke-signifikant negativ sammenheng med opplevde utviklingsmuligheter.

Abstract

The aim of this study was to examine how Norwegian coaches of athletes with disabilities experience development opportunities provided by their sports clubs and regional confederations, and if the factors of access to knowledge, values, coach education, coach experience and gender has an impact on this experience. There is a paucity in the research literature on coaches of athletes with disability, and their experiences is underrepresented compared to their counterparts in non-disabled sport. A quantitative cross-sectional research design based on data from a self-constructed survey was performed and sent to Norwegian coaches of athletes with a disability in the spring of 2021. The survey was electronic, and the coaches themselves decided where and when they would perform the survey. In total 56 respondents, of which 32 were female and 24 were male, which coached a wide variety of sports. The analyzes have been carried out with the use of Stata/MP version 15.1. Descriptive statistics, correlationanalyses and a multiple linear regression analysis was used to answer the research questions.

Overall, the results show that the access to specific knowledge for coaches of athletes with disabilities is limited, as well as a large variation in facilitation of professional development within the sports clubs and regional federations. The results show that the amount of access to knowledge and level of completed coach education have a statistic significant effect that is positive to experienced development opportunities with Norwegian coaches of athletes with disability. On the other hand, gender has a significant negative effect, whereas women to a lesser extent than men experience the development opportunities as good. Furthermore, the factors concerning values which includes former sporting skills and creativity, as well as years of coach experience have a non-significant negative effect with experienced development opportunities.

Forord

Inspirasjonen til denne oppgaven kom som følge av samtaler med Idrettsklynge Vest, etter to uker i praksis hos dem i forbindelse med mitt bachelorstudium. Deres prosjekter og viktige fokusområder innen idrett og fysisk aktivitet ga flere idéer om temaer å undersøke nærmere gjennom en masteroppgave. Valget falt til slutt på paraidrett, og videre på å se nærmere på trenersiden.

Først av alt vil jeg takke respondentene som tok tid ut av sin hverdag for å svare på spørreundersøkelsen som dannet grunnlaget for denne oppgaven. Uten deres dedikasjon og ærlige svar ville ikke denne oppgaven vært mulig å gjennomføre. En stor takk rettes til de dyktige fagpersonene i Idrettsklynge Vest og i paraidrettsmiljøet i andre idrettskretser, som har vært svært hjelpelige og kommet med gode innspill underveis i denne utfordrende og spennende prosessen. En stor takk må også rettes til min veileder, Jan Erik Ingebrigtsen. Din tilgjengelighet, kunnskap og skarpe blikk har vært til stor hjelp gjennom hele prosessen! Du har fått meg til å tenke i nye baner der jeg har følt meg fastlåst, og kommet med nyttige innspill hele veien. Gutta, både på og utenfor studiet, fortjener også en stor takk for å gjøre de to siste årene innholdsrike og fylt av gode minner. Til slutt må jeg takke familien min for all støtte jeg har fått gjennom 27 år.

Trondheim 2021

Gunnar André Tystad Henden

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	
Abstract	
Forord	
1. Innledning	1
<u>1.1.</u> Begrepsavklaringer.....	3
1.1.1. Funksjonsnedsettelse.....	3
1.1.2. Paraidrett	3
1.1.3. Læringssituasjoner.....	4
1.2. Studiens oppbygging.....	5
2. Problemstilling og forskningsspørsmål	6
2.1 Bakgrunn og formål med studien.....	6
2.2 Problemstilling	6
2.3. Forskningsspørsmål og begrunnelse	7
3. Fagfelt	8
3.1. Paraidrettstreneren	8
3.2. Perspektiver på funksjonshemming og funksjonsnedsettelse	9
3.3. Mestringsforventning.....	11
3.4. Tidligere forskning	13
3.4.1. Tilgang til kunnskap.....	15
3.4.2. Verdier	16
3.4.3. Trenerutdanning.....	17
3.4.4. Trenererfaring.....	19
3.4.5. Kjønn	24
4. Metode	26
4.1. Forskningsdesign	26
4.2. Spørreskjema	28
4.3. Prosedyre og utvalg	29
4.4. Indeksbygging og omkoding	31
4.5. Statistisk analyse.....	32
4.6. Reliabilitet og validitet.....	36
4.7. Forskningsetiske vurderinger.....	37
5. Resultater	39
5.1. Deskriptiv statistikk.....	39
5.1.1. Relevant utdanning	40
5.2. Bivariate analyser	41
5.3. Multippel lineær regresjonsanalyse	43
6. Diskusjon	48
6.1. Tilgang til kunnskap og verdier	48

6.2. Trenerutdanning og trenererfaring	51
6.3. Kjønnforskjeller	57
7. Avslutning	61
7.1. Sentrale funn	61
7.2. Styrker og svakheter	62
7.3. Videre forskning	64
7.4. Betraktinger fra nøkkelinformanter i to idrettskretser	65
Litteraturliste	67
Vedlegg	71

Tabelloversikt

Tabell 1. Deskriptiv statistikk av variabler benyttet i analysen.	40
Tabell 2. Korrelasjonsmatrise for inkluderte variabler.	41
Tabell 3. Bivariate regresjonsanalyser av avhengig variabel og de uavhengige variablene med størst forklaringskraft.	42
Tabell 4. Stegvis multippel regresjonsanalyse med «utviklingsmuligheter» som avhengig variabel. Ustandardiserte koeffisienter. N=56.....	45

Figuroversikt

Figur 1. Analysemodell.	33
------------------------------	----

1. Innledning

I dagligtalen er det å være i «god form» ofte sterkt forbundet med å være fysisk aktiv. «Fysisk aktivitet er enhver kroppslig bevegelse utført av skjelettmuskulatur som resulterer i en økning i energiforbruket utover hvilenivå» (Bahr, 2020). En person som er i god form vil bruke mindre energi på å utøve aktiviteter, og man vil kunne få mer overskudd i hverdagen slik at man kan delta på flere områder. Vel så viktig som det rent fysiske, er det mentale aspektet ved fysisk aktivitet som ofte kan bli oversett. For alle mennesker, uansett hvilke forutsetninger de har, er det mentale prosessene viktige for hvordan man fungerer i hverdagen. Fysisk aktivitet er vist å ha en positiv effekt på blant annet stress, depresjon og det generelle humøret, så vel som det fysiske i form av smertelindring, sykdomsforebygging og bedre «form» (Helse Norge, 2019).

I verden i dag er det mange mennesker som har en mer utfordrende hverdag enn flertallet i samfunnet. Utfordringene som blir lagt vekt på i denne oppgaven, skyldes ulike funksjonsnedsettelse. Funksjonsnedsettelse som vil være merkbare for de fleste på forskjellige områder i samfunnslivet. Et område av samfunnslivet der funksjonsnedsettelse er spesielt merkbart, dreier seg rundt fysisk aktivitet generelt og idrettsarenaen spesielt. For mennesker med ulike former for fysiske utfordringer, kan fysisk aktivitet bidra til at man opplever større grad av selvstendighet og evne til å klare seg selv. Mennesker som har funksjonsnedsettelse er mindre fysisk aktive enn resten av befolkningen, nesten 1 av 5 er fysisk inaktive (Bufdir, 2020a). Årsakene til dette kan være mange og kompliserte, og vil ikke utdypes nærmere. Det som derimot vil bli fokusert på videre, er hvordan denne statistikken gjenspeiler seg i norsk idrett. Nøkkeltallsrapporten fra Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF) (2019) viser at organisasjonen har 1 929 901 medlemmer i de ordinære idrettslagene ved utgangen av 2019. Av disse, i overkant 1,9 millioner medlemmene, var det kun grovt anslått omkring 11 000 aktive medlemskap fra utøvere med funksjonsnedsettelse (NIF, 2019). Er dette et sannferdig speilbilde av det norske samfunn?

Ifølge NIF skal det være rom for alle i norsk idrett (NIF, 2015a). Videre står det at alle, ut ifra sine egne ønsker og behov, skal få muligheten til å holde på med idrett, og diskriminering på bakgrunn av for eksempel kjønn, sosioøkonomisk bakgrunn eller funksjonsnedsettelse ikke skal finne sted i norsk idrettsliv. Om disse medlemstallene er noenlunde korrekte, betyr det at

i underkant av 0,6% av medlemmene i NIF har en funksjonsnedsettelse. Dette kan man igjen se opp mot tall som er funnet gjennom ulike undersøkelser, der noen viser at mellom 15 og 18% av befolkningen mellom 18 og 66 år har nedsatt funksjonsevne (Bufdir, 2020b). Eller at 4% av barn og unge fra 6 til 15 år har vansker med å delta i fritidsaktiviteter. Et eksempel på en slik undersøkelse er Digitaliseringsdirektoratets (Difi) innbyggerundersøkelse fra 2017 fremkom det at 1 av 10 voksne personer med nedsatt funksjonsevne var aktive medlemmer i idrettslag, sammenlignet med 1 av 5 blant voksenbefolkningen ellers (Bufdir, 2020a). Det må nevnes at på grunn av variasjoner i definisjoner, forståelse, og bruk av begreper om funksjonshemming, fører dette til svært forskjellige resultater, og gir ikke ett enkelt svar på hvor mange personer i Norge som har nedsatt funksjonsevne (Bufdir, 2020b). Likevel er det mye som tyder på at alle tall man vil finne, er betydelig større enn 0,6%.

I samfunnet er det ønskelig at personer med diverse samfunnsoppgaver skal inneha en tilstrekkelig mengde kompetanse innenfor det feltet de har sin virksomhet og der de skal løse oppgavene de er satt til. Dette gjelder ikke minst trenere i idretten, med ansvar for barn, unge og voksne med sine ulike forutsetninger og behov. Mindre viktig er det kanskje med idrettslige ferdigheter, om man ser opp mot den pedagogiske, sosiale og etiske kompetansen? Slik norsk idrett er organisert er de fleste trenere frivillige, og i de fleste idretter stilles det ikke noe krav om kompetanse. Alle som driver mer organisert idrett skal ikke bli toppidrettsutøvere, og fokus på andre aspekter ved idrett enn kun det fysiske og tekniske kan være like, eller mer, verdifullt for majoriteten. Idretten for funksjonsfriske stiller sine krav til trenere, men kanskje desto viktigere er det at trenere som jobber med idrettsutøvere med funksjonsnedsettelser besitter kompetanse som kommer i tillegg til den generelle kompetansen som er påkrevd. Dette kan innebære en større kompetanse for tilrettelegging eller sosial støtte. Idretten skal ikke bare være preget av hard trening og konkurranse, men være fylt av blant annet mestring og glede.

NIF har gjennom verdidokumentet «Treneren i norsk idrett» oppsummert de forventninger norsk idrett har til treneren (NIF, u.å.). Dette skal selvsagt gjelde alle trenere i norsk idrett, uavhengig av aldersgruppe, nivå og idrett. I dette dokumentet er det listet opp 15 punkter, der de to første sier at «Treneren legger til rette for at utøverne opplever idrettsglede» og «Treneren legger til rette for at utøverne utvikler sine forutsetninger på en best mulig måte» (NIF, u.å.). For å få realisert disse to punktene, i tillegg til de 13 andre, på en best mulig måte

vil det være en forutsetning at trenerne har de beste mulige inngangsverdiene, samt gode muligheter for å utvikle seg selv.

1.1. Begrepsavklaringer

1.1.1. Funksjonsnedsettelse

Begrepet funksjonshemming eller funksjonsnedsettelse er med på å avgrense en gruppe mennesker fra andre grupper (Grue, 2006). Mennesker med funksjonsnedsettelser blir da 'de andre', siden å være funksjonsfrisk er det som er normalisert. Denne gruppen kan derimot være vanskelig å definere på grunn av at grensene for hvem som tilhører denne gruppen kan være svært utydelige (Grue, 2006). «Funksjonshemming forstås som resultatet av et misforhold mellom enkeltmenneskers forutsetninger og samfunnets innretning» (NOU 2016: 17, s. 29). Siden begrepet funksjonshemming ikke brukes til å beskrive sykdom, skader eller lyter ved individet, har det blitt behov for andre begreper som dekker dette (NOU 2016: 17, s. 29). I det engelske språket er begrepene «impairment» og «disability» brukt for å tydeliggjøre dette. I norsk språk og politikk er det i de senere år blitt innført et begrepsskille mellom nedsatt funksjonsevne eller funksjonsnedsettelse, og funksjonshemming (NOU 2016: 17, s. 29). Nedsatt funksjonsevne eller funksjonsnedsettelse viser til tap av eller skade på en kroppsdel, eller en av kroppens funksjoner. Eksempler på dette kan være nedsatt bevegelses-, syns- eller hørselsfunksjon, kognitiv eller intellektuell funksjonsnedsettelse, samt andre funksjonsnedsettelser. Det at en person har en funksjonsnedsettelse er ikke ensbetydende med at personen er funksjonshemmet (NOU 2016: 17, s. 29). Ei heller at funksjonsnedsettelsen resulterer i begrensninger i samfunnsmessig deltakelse. I denne oppgaven vil det derfor, med bakgrunn i dette, ikke kun bli brukt begrepet funksjonshemmet om et individ eller en gruppe, men heller personer med nedsatt funksjonsevne eller funksjonsnedsettelse.

1.1.2. Paraidrett

Begrepet 'paraidrett' er tatt i bruk som en fellesbetegnelse for aktiviteter som involverer mennesker med funksjonsnedsettelser i idretten (NIF, u.å.). Paraidrett inkluderer barneidrett, ungdomsidrett og voksenidrett. Bruken av 'para' refereres til parallell, og at paraidrett skal likestilles med annen idrett (NIF, u.å.). Årsaken til at begrepet 'paraidrett' ble innført, var for det første fordi det tungvint å bruke «idrett for mennesker med funksjonsnedsettelse» som det ble kalt før, og for det andre at NIF erfarte dette begrepet som negativt ladet ved at det ble fokusert på utøvergruppen 'funksjonshemmede' i stedet for 'idrett' (NIF, u.å.).

Bevegelseshemmelse, synshemmelse, hørselshemmelse og utviklingshemmelser, er begrepene NIF bruker for å dele inn målgruppene innen paraidretten (NIF, u.å.). Begrep som paraidrett, parautøver og paraidrettstrener vil bli brukt videre i oppgaven på lik linje med andre formuleringer som er beskrivende for dette området av idretten. I tillegg vil den delen av idretten som regnes som 'ikke-para' bli omtalt med begrepet *funksjonsfrisk* for å tydeliggjøre skillet.

1.1.3. Lærings situasjoner

Det er vanlig å snakke om tre hovedformer for læring å finne sted. Disse tre kan deles inn i lærings situasjoner som er; *formelle, uformelle og selvstyrte*. Denne tredelte inndelingen er basert på Coombs og Ahmed's rammeverk fra 1974, og dreier seg om læring som et analytisk rammeverk for å kategorisere treneres læringsprosesser og lærings situasjoner (Nelson, Cushion & Potrac, 2006; Erickson et al., 2008; Mallet et al., 2009). Formelle lærings situasjoner er assosiert med institusjonaliserte godkjente strukturer og guidet levering, mens de uformelle lærings situasjonene kan antas å generere læring, men er sannsynligvis uten styring og/eller tilfeldig (Mallet et al., 2009, s. 326). Her kommer det frem at i de siste tiårene har det vært en global trend å sette i gang store nasjonale trenerutdanningsprogrammer, dette er således mest fremtredende i store land som Storbritannia og USA. Slike trenerutdanningsprogrammer er læreplanbaserte og standardiserte programmer som faller innenfor kategorien av 'formell' læring (Nelson et al., 2006; Erickson et al., 2008; Mallet et al., 2009).

Uformelle lærings situasjoner er å finne mellom det formelle og selvstyrte. Dette begrepet kan konseptualiseres som enhver form for organisert, systematisert, lærerik aktivitet videreført på utsiden av rammeverket av det formelle systemet for å gi utvalgte læringstyper til bestemte undergrupper (Nelson et al., 2006). Dette kan inkludere trenerkonferanser, seminarer, og workshops (Mallet et al., 2009). Coombs og Ahmed referert i Nelson et al. (2006) definerer selvstyrt læring som den livslange prosessen der hver person tilegner seg og samler opp kunnskap, ferdigheter, holdninger og innsikt fra daglige opplevelser og eksponering til omgivelsene. Selvstyrte lærings situasjoner kan innebære samhandling med andre, læring ved å gjøre (bedre kjent som – *'learning by doing'*), veiledning fra mentorer og læring gjennom personlige opplevelser (Nelson et al., 2006; Erickson et al., 2008). Selvstyrte lærings situasjoner kan forekomme selv i uformelle settinger, for eksempel i gangen utenfor

seminarer eller konferanser i pausene, eller i målbevisst nettverksbygging (Mallet et al., 2009).

1.2. Studiens oppbygging

I kapittel to presenteres bakgrunnen og formålet med studien i tillegg til studiens problemstilling og forskningsspørsmål utarbeidet fra problemstillingen. Kapittel tre vil handle om kunnskapsgrunnlaget som er på dette fagfeltet. Dette inkluderer blant annet hva NIF selv sier om denne delen av idretten, ulike forståelser av funksjonshemming, og tidligere forskning som er gjort på feltet. I kapittel fire trekkes studiens metodologiske tilnærming frem, der det blant annet vil bli gått gjennom hvordan datainnsamlingen er gjennomført og hvordan dataene er blitt behandlet i analysen. Deretter vil kapittel fem presentere studiens resultater ved hjelp av et utvalg analysemetoder, og disse vil bli presentert på en oversiktlig måte som vil gi grunnlag for videre diskusjon. I kapittel seks vil resultatene på bakgrunn av problemstillingen og forskningsspørsmålene bli diskutert i lys av eksisterende forskning på feltet og de teoretiske perspektivene. I kapittel sju vil det bli en oppsummering av de sentrale funnene, begrensninger og styrker ved studien, i tillegg til hva som bør være i fokus for videre forskning på dette fagfeltet. Avslutningsvis vil det bli presentert noen korte betraktninger om hovedfunnene i studien fra nøkkelinformanter i to utvalgte idrettskretser.

2. Problemstilling og forskningsspørsmål

2.1. Bakgrunn og formål med studien

Bakgrunnen for studien er at etter hospitering og samtaler med Idrettscampus Bergen (IB), og et nærmere innblikk i prosjekter som de hadde satt i gang, var 'Paraidrett frå breidde til topp' et av de som fanget interesse. Dette var og er et område innen idretten som har fått et økt fokus og en større grad av anerkjennelse enn for bare noen år siden. Et arbeidsfokus IB hadde innenfor dette feltet var 'kompetanse i klubb'. Under denne kategorien hadde de listet opp tre punkter som beskrev utfordringene: 1) «Trenere og klubber vegrer seg i mange tilfeller for å ta ansvar for tilrettelegging med grunnlag i for liten kompetanse», 2) «Tilretteleggingskurs i regi av HIK – utfordrende å få deltakere», og 3) «Tilretteleggingskursene, samt nettbaserte kurs i regi av NIF er utdaterte» (personlig kommunikasjon, 15. april, 2020). Én av målsetningene i prosjektet 'Paraidrett frå breidde til topp' er å; «Kartlegge utfordringar i paraidretten innafor følgande område: [...] møteplassar for erfaringsutveksling og kompetanseheving, kompetanse i klubb [...]» (Idrettscampus Bergen, u.å.). Formålet med studien er dermed å undersøke norske paraidrettstreneres opplevde utviklingsmuligheter. Nettopp fordi at slik kunnskap kan bidra til å fortelle hvordan status for paraidrettstrenerer er i idrettsnasjonen-Norge i 2021. Tidligere gjennomførte trenerundersøkelser inkluderer paraidrettstrenerer til en viss grad når det kommer til ansvar for utøvere med funksjonsnedsettelse og deres erfaringer med det (Ingebrigtsen, 2014; Chroni et al., 2018), men har ikke lagt til grunn hvordan de opplever sin hverdag som trener. Etter samtaler med fagpersoner innad i NIF kom det frem at når det gjelder trenere for funksjonshemmede, er det ofte basert på engasjement og et ønske om å skape noe for en gruppe utøvere (personlig kommunikasjon, 27. april, 2020).

2.2. Problemstilling

Studiens problemstilling omhandler norske paraidrettstreneres opplevde utviklingsmuligheter og er som følger:

Har faktorene tilgang til kunnskap, verdier, trenerutdanning, trenererfaring og kjønn betydning for norske paraidrettstreners opplevde utviklingsmuligheter?

2.3. Forskningsspørsmål og begrunnelse

Forskingsspørsmålene i oppgaven er utformet som underspørsmål ut ifra problemstillingen. De er utformet på basis av mellomliggende og bakenforliggende variabler som blir undersøkt i henhold til opplevde utviklingsmuligheter i studien:

1. Er det forskjeller i opplevde utviklingsmuligheter på bakgrunn av tilgang til kunnskap og verdier?
2. Er det forskjeller i opplevde utviklingsmuligheter på bakgrunn av trenerutdanning og trenererfaring?
3. Er det forskjeller i opplevde utviklingsmuligheter mellom kvinner og menn?

Forskingsspørsmålene er utarbeidet på basis av tidligere forskning og personlig interesse. Det er mulig at utviklingsmuligheter oppleves forskjellig for paraidrettstrenerne med god tilgang på relevant kunnskap og som verdsetter ulike verdier ulikt, samt de med mer trenerutdanning og erfaring innen trenerfeltet. I tillegg er kjønnsforskjeller et element av interesse og undersøkes nærmere i studien. Videre vil det bli kontrollert for «andre faktorer» som er bakenforliggende og kan fungere som potensielle årsaksfaktorer eller forklaringsfaktorer. Denne studien har som mål å rette seg mot breddeidrettsperspektivet innen paraidretten, da det er dette som er idrettens overordnede mål og største målgruppe.

3. Fagfelt

I dette kapittelet vil teorier som er relevante for oppgavens problemstilling, samt tidligere forskning relatert til kompetanse og kompetanselæring hos paraidrettstrenerer bli sett nærmere på. Herunder: paraidrettstreneren, perspektiver på funksjonshemming og funksjonsnedsettelse, Albert Bandura sin teori om mestringsforventning, og tidligere forskning gjort på feltet. Gjennom de øvrige litteratursøkene som ble utført var det tydelig at det har blitt gjort lite forskning på nettopp dette feltet, og spesielt i et breddeidrettsperspektiv. Én forklaring på dette kan være at det har ikke blitt gitt mye oppmerksomhet rundt paraidrett som forskningsfelt på grunn av dets status. I tillegg kan det virke som at det ikke har vært stort fokus på paraidrettstrenerer og deres kompetanse og kompetanselæring før det siste tiåret. Siden det er lite tilgjengelig forskning på kompetanse og kompetanselæring blant paraidrettstrenerer i breddeidretten, som dette prosjektet tar sikte på å undersøke, vil mye av tidligere forskningen ta for seg paraidrettstrenerer på elitenivå. Da dette kan være med på å gi mer grunnlag og forståelse for hvordan paraidrettstrenerer på elitenivå har utviklet seg som trenerer. Først av alt kan det være interessant å ta et nærmere blick på hva norsk idrett selv sier om nettopp dette.

3.1. Paraidrettstreneren

NIF har designet et felles rammeverk for trenerutvikling i Norge kalt 'Trenerløypa', som ble vedtatt i 2011 (NIF, u.å.). De skriver at «Ved hjelp av Trenerløypa ønsker norsk idrett at trenerer på alle nivåer skal ha muligheten til kontinuerlig å forbedre og videreutvikle egen kompetanse, slik at de bedre kan legge til rette for god aktivitet i klubbene» (NIF, u.å.). Videre står det at dagens trenerer skal jobbe med ulike målgrupper og håndtere kravene til blant annet utøverne og deres foreldre. Trenerløypa er i så måte et bidrag til å møte denne utfordringen, siden det er mer komplekst å være trener i dag en tidligere. Det overordnede målet er at utøveren skal være i sentrum og at det skal være et helhetlig syn på utviklingsarbeidet (NIF, u.å.). Den norske treneren skal være *verdibasert* og *relasjonsorientert*, og utvikle sine utøvere gjennom involvering, refleksjon, dialog og ansvarliggjøring.

Ansvarsfordelingen er slik at det er NIF som eier rammeverket Trenerløypa og til enhver tid har ansvaret for å kvalitetssikre dette (NIF, u.å.). Videre er det slik at det er særforbundene som eier og forvalter egen trenerutdanning, og har ansvaret for grunnutdanning og etter- og

videreutdanning. Hvilket inkluderer blant annet fagutforming, trenerutviklere og autorisering, i tillegg til kursmateriell. Særforbundene autoriserer trenere når de har nådd målene om ønsket kompetanse og mer kvantifiserbare kriterier. Om særforbundene ønsker det skal også NIF finne frem og forvalte faglitteratur. Det er særforbundene som har ansvaret for etterutdanning, og idrettskretsene kan i denne forbindelse ha en administrativ støttefunksjon for særforbundene som ønsker tilrettelegging (NIF, u.å.). Under Statens Idrettskonferanse i 2007 ble det vedtatt at de enkelte særforbundene overtar ansvaret for idrett for funksjonshemmede, noe som krevde at særforbundene inkluderte dette området i sin utdanning (NIF, u.å.).

Trenerløypa består av fire nivåer; *Trener 1*, *Trener 2*, *Trener 3* og *Trener 4*, hvor hvert nivå har et hovedmål og struktur for etter- og videreutdanning (NIF, u.å.). Nivå 1 tar for seg – innlæring og deltakelse, nivå 2 – deltakelse og utvikling, nivå 3 – utvikling og prestasjon, og nivå 4 – prestasjon og toppidrett. Allerede på nivå 1 er et av de pedagogiske kompetansekravene å «ha kunnskap om tilrettelegging av aktivitet for personer som på grunn av nedsatt funksjonsevne har behov for tilpassing» (NIF, u.å.). På nivå 2 er det oppjustert til å «være i stand til å tilpasse treningen på en måte som skaper ønsket utvikling (for eksempel erfaringsbasert læring), også for personer med nedsatt funksjonsevne». Videre er det kompetansekrav som er av mer organisatorisk art.

3.2. Perspektiver på funksjonshemming og funksjonsnedsettelse

Flere teoretiske tilnærminger er blitt tatt i bruk for å forklare holdninger til funksjonshemming. De mest dominerende er den *medisinske* modellen og den *sosiale* modellen (Grue, 2006; Martin, 2013; Townsend, Smith & Cushion, 2015; Wareham et al., 2018). En *sosial-relasjonell* modell (Martin, 2013; Townsend et al., 2015; Wareham et al., 2018) er også tatt i bruk, i mindre grad, for en mer sammensatt forståelsesteori. I dagens samfunn er den sosiale modellen generelt mer akseptert, men den medisinske modellen virker tilsynelatende å være over-representert på idrettsarenaen (Townsend et al., 2015; Wareham et al., 2018). Disse tre modellene kan være nyttige perspektiver å benytte for å forsøke å forstå en treners tilnærming til parautøvere.

Den medisinske modellen baserer seg på at en funksjonsnedsettelse er et avvik eller en sykdom som blir sett på som et biologisk og medisinsk problem (Grue, 2006; Martin, 2013; Townsend et al., 2015; NOU 2016:17; Wareham et al., 2018). Fra dette perspektivet blir

personer med funksjonsnedsettelse støttet til å passe inn i det 'normale' liv og blir ansett som offer av en biologisk urettferdighet (Townsend et al., 2015). Om man ser nærmere på Verdens helseorganisasjon (WHO) sin definisjon av begrepet funksjonshemming, vil man oppdage en tredeling av det norske begrepet (Grue, 2006, s. 8). Der blir begrepene; 'impairment', 'disability' og 'handicap' presentert på en slik måte at man kan se det som et avhengighetsforhold (Grue, 2006). Ifølge Grue (2006) viser 'impairment' (grunnlidelse/svekkelse) til et biomedisinsk avvik fra normen, som kan være kortvarig eller langvarig og kan omhandle svekkelse eller tap av et lem eller organ. 'Disability' omhandler individers begrensninger til å utføre «vanlige» aktiviteter i samfunnet man lever i. 'Handicap' begrepet viser til mangel på muligheter til å fylle en samfunnsmessig etablert rolle, ut ifra kjønn og alder, innenfor en sosial eller kulturell sammenheng (Grue, 2006). Av denne begrepsbruken kan man lese at 'impairment' fører til 'disability', og at dette i sin tur fører til 'handicap'. Den medisinske modellen tilsier at det å ha en funksjonsnedsettelse er en negativ mangel, og at disse personene må helbredes eller fikses av den medisinske profesjonen (Martin, 2013). Martin (2013) viser også til at den medisinske modellen fremhever utbedring og korrigerende avviket, fremfor forebygging av sykdom og promotering av velvære.

Som et motsvar til den innarbeidede biologisk og medisinske modellen, ble en sosial modell utviklet av funksjonshemmede aktivister som ville gjenvinne begrepet funksjonshemming fra den medisinske diskursen (Townsend et al., 2015). Martin (2013) viser til at den sosiale modellen for funksjonshemming fremhever mangelen på muligheter og diskriminering av denne gruppen individer. Den sosiale modellen tilnærmer seg begrepet funksjonsnedsettelse som noe samfunnsmessig, noe som begrenser tilgangen til aktiviteter i samfunnet, og som danner barrierer mot omgivelsene for deltakelse i samfunnet på lik linje med funksjonsfriske grupper (Grue, 2006). Innvirkningen de sosiale faktorene har på evnen til en person med funksjonsnedsettelse til å delta i samfunnet blir gjenkjent (Wareham et al., 2018). Personer med funksjonsnedsettelse opplever mange forskjellige utfordringer som hindrer de i å delta, ikke bare i samfunnet generelt, men i idretten spesielt. Den sosiale modellen hevder at funksjonshemming blir skapt av et samfunn, der majoriteten består av funksjonsfriske individer, som ekskluderer personer med funksjonsnedsettelse på den måten samfunnet er utformet og strukturert (Grue, 2006; Martin 2013; Wareham et al., 2018).

Både den medisinske og den sosiale modellen blir kritisert på lik linje for at de pleier å tydeliggjøre ekstreme posisjoner på hver sin kant og på den måten fremheve den andre

posisjonen som gjensidig utelukkende (Martin, 2013; Townsend et al., 2015; Wareham et al., 2018). Dette har ført til en tredje modell 'den sosial-relasjonelle' eller bare den 'relasjonelle'. Denne måten å betrakte funksjonshemming på er også blitt kalt den nordiske modellen (NOU 2016:17, s. 30). Ifølge denne modellen kan restriksjoner og barrierer mot å delta i fysisk aktivitet eller idrett, bli forårsaket av både sosiale årsaker (f.eks. diskriminering) og av funksjonsnedsettelse (f.eks. dårlig syn) (Martin, 2013). I den relasjonelle modellen er det ikke et like skarpt skille mellom samfunnets innretning og det individuelle (kroppslige) (NOU 2016:17, s. 30). «Tvert imot er det nettopp samspillet mellom individets forutsetninger og det eksterne miljøet som er i fokus» (NOU 2016:17, s. 30). Modellen anerkjenner både det medisinske og det sosiale aspektet, og er på denne måten mer omfattende (Martin, 2013). Når man nærmer seg funksjonshemming på en sosial-relasjonell måte, ser man funksjonshemming som en kroppslig realitet, men er ikke begrenset til selve funksjonsnedsettelsen, slik som i den medisinske modellen, heller ikke som fullstendig sosial (Townsend et al., 2015). Den medisinske modellen feiler i å tilstrekkelig anerkjenne hvordan sosiale faktorer og faktorer i omgivelsene påvirker oppførsel, i tillegg til at den sosiale modellen ignorerer åpenbare funksjonelle implikasjoner, og som et resultat feiler å adressere en viktig realitet for mange mennesker (Martin, 2013). Den sosial-relasjonelle modellen oppmuntrer også forskning *med* funksjonshemmede personer, istedenfor *på* dem (Townsend et al., 2015).

3.3. Mestringsforventning

Psykologen Albert Bandura sitt konsept om «mestringsforventning» (*self-efficacy*) refererer til forventningene en person har til sin evne til å handle slik det er nødvendig for å nå et gitt mål (Bandura, 1997). Mestringsforventning er et sentralt begrep innen motivasjonsteori og med det en viktig faktor som er med på å påvirke våre valg av oppgaver og aktiviteter. Vår påfølgende innsats, effektivitet og utholdenhet i møte med disse oppgavene, og til slutt vårt endelige prestasjonsnivå dreier seg mye om hvilke forventninger vi har til vår egen evne til å mestre noe. Dette kan vi si ettersom vi ikke alltid har fullstendig kontroll over konsekvensene av våre handlinger, og forventningene om hva våre handlinger vil føre til (*outcome expectations*) derfor er relativt usikre, det er da viktig å ha en sterk mestringsforventning (*efficacy expectations*) (Bandura, 1997).

I motivasjonsteorien kan vi lese om fire kilder til mestringsforventninger. Denne evneinformasjonen kan komme fra: autentiske mestringserfaringer; vikarierende erfaringer;

verbal overtalelse; og fysiologiske reaksjoner (Bandura, 1997). Ifølge Bandura har informasjon fra autentiske mestringserfaringer størst innflytelse på vår mestringsforventning. Med autentiske mestringserfaringer menes en persons tidligere opplevelser med lignende oppgaver og aktiviteter. Dersom en trener har erfart at de ofte mestrer å lære en ny utøver en teknikk, så kan dette øke dens forventning om mestring til å lære bort dette ved senere anledninger.

Observasjon av andre sine mestringsopplevelser, det Bandura kaller vikarierende erfaringer, er også en god kilde til innhenting av relevant informasjon. Dette er enkelt å gjøre om det ikke foreligger noen objektive kriterier for å vurdere vår egen prestasjon etter, slik at vi kan måle den opp mot andres prestasjoner slik at sammenligningen informerer vår mestringsforventning. Det å se andres prestasjoner eller måloppnåelse på nært hold kan være med på å styrke eller svekke våre egne forventninger til om dette er noe vi også kan få til. Spesielt dersom vi anser oss selv til å være lik de andre vi skal sammenligne oss med, eksempelvis i form av alder, kjønn, utdanning og erfaring. Dersom en trener observerer at en annen trener man kan sammenligne seg med har svært gode relasjoner med sine utøvere, kan man studere denne trenerens fremgangsmåter, og senere ta i bruk dette selv og ha større forventninger til egen relasjonsbygging.

En tredje kilde evneinformasjon er verbal overtalelse fra personer som er viktige for individet (Bandura, 1997). Her kan en god mentor eller veileder være til hjelp for en ny og ung trener. For at slik overtalelse skal ha positiv effekt er det derimot viktig at individet allerede har en grunn til å tro at de har evner til å mestre oppgavene sine. Dersom dette ikke ligger til grunn hos treneren kan det derimot ha negativ effekt om forventningene blir urealistisk høye, slik at treneren føler at det ikke er mulig å leve opp til. Dette kan også få negative konsekvenser for tilliten til framtidige overtalelsesforsøk fra mentor, i tillegg til at troen på trenerens egne evner svekkes. Fysiologiske reaksjoner som den siste kilden til evneinformasjon omhandler kort fortalt vår vurdering av evne basert på indre informasjon fra kroppen (Bandura, 1997). En treners reaksjoner som følge av en hendelse i treningssammenheng kan tolkes som en indikasjon på lav evne. Eksempelvis en stressreaksjon etter en aktivitet som medfører skader og kritiske tilbakemeldinger fra de involverte eller foreldre. Videre kan en slik opplevelse føre til en forventning om – og frykt for – at man vil reagere på samme måte i en lignende situasjon på et senere tidspunkt. Frykten for en slik stressreaksjon kan dermed føre til ytterligere stress.

3.4. Tidligere forskning

26. mars 2015 vedtok Idrettsstyret i NIF «Forskningsplan for norsk idrett – forskning, dokumentering og implementering» (NIF, 2015b). Der kan man lese at «Norges idrettsforbund har som et overordnet mål at virksomheten skal være kunnskapsbasert. Det er avgjørende at vi har den beste tilgang på både etablert kunnskap og ny kunnskap». Videre står det at «Ny kunnskap må i økende grad implementeres i vårt kompetansetilbud og gjøres lett tilgjengelig i organisasjonen». I denne forskningsplanen er fagområdet idrett for funksjonshemmede omtalt i et eget punkt under *inkludering*.

På fagområdet idrett for funksjonshemmede, både topp og bredde, er det generelt lite kunnskap om årsak/virkning på mange felter. Dette fagområdet har i for liten grad vært prioritert i forskningsmiljøene og av idrettsorganisasjonen, og der finnes det flere mulige områder og problemstillinger det vil være interessant og relevant å forske fremmer kunnskap på. (NIF, 2015b).

Det påpekes at det er «manglende kunnskap om rekruttering og frafall av funksjonshemmede i norsk idrett» (NIF, 2015b). «I den eksisterende forskningen på idrett for mennesker med funksjonsnedsettelse er det flere kunnskapshull når det kommer til hva som skaper en lyst til å begynne med idrett og hvilke forhold som sikrer varig deltakelse» (NIF, 2015b). Som en del av å følge opp denne forskningsplanen for norsk idrett, fikk NIF gjennomført en studie av med bakgrunn i dette. Denne studien ble gjennomført av Oslo Economics, i samarbeid med Beitostølen Helsesportsenter, og hadde som formål å få en dypere innsikt i hva som er behovene hos mennesker med funksjonsnedsettelse i møte med den organiserte idretten (Oslo Economics, 2020). I tillegg så de nærmere på hva som skal til for å motivere flere til å delta i organisert idrett, samt å belyse hva idretten kan gjøre for å nå flere. Siden denne studien er rykende fersk, og samtidig gjennomført i Norge på et bredt spekter av rolleinnhavere innen dette feltet, vil resultatene som er relevante for denne studien bli nærmere gjennomgått senere i dette kapittelet.

I NIFs forskningsplan er det også et fagområde som går på *trenerutvikling*. Der er det listet opp fire punkter som i hovedsak går på det NIF har kalt «Trenerløypa» (jf. 3.1.) (NIF, 2015b). Dette er som sagt et rammeverk for trenerutdanning i Norge, som beskriver mål, prinsipper, retningslinjer og kompetansekrav. I denne sammenheng er det gjennomført en studie – Trenerundersøkelsen 2013 (Ingebrigtsen, 2014), for å kunne se nærmere på effekten av

Trenerløypa. Denne studien realiserer også flere av punktene i forskningsplanen for norsk idrett, som sier at det skal; 1) gjennomføres trenerundersøkelser hvert 5. år, 2) gi en status i trenerutviklingen, og 3) si noe om effekten av trenerutviklingen (NIF, 2015b).

Fagområdene *idrett for funksjonshemmede og trenerutvikling* er høyst relevant både for seg selv, men også om de kombineres. Denne studien kan være en start for å sette et større fokus på dette området, både i Norge som idrettsnasjon, men også innenfor breddeidretten. Senere vil bli gått nærmere inn på den tidligere forskningen som er gjort i all hovedsak internasjonalt, da vil man se at det aller meste som er gjort er gjort på trenere på elitenivå.

Oslo Economics sin studie er grundig gjennomført ved hjelp av litteraturstudier, intervju med brukerorganisasjoner, fagkonsulenter, særforbund og idrettslag, samt en spørreundersøkelse rettet mot målgruppen (Oslo Economics, 2020). I drøftingen rundt hva som sikrer varig deltakelse i idretten kommer det blant annet frem at «kompetente trenere utgjør en forskjell» (Oslo Economics, 2020). For å skape et miljø hvor utøvere skal trives er treneren avgjørende, også med tanke på å legge til rette for trening som samsvarer med utøverens nivå og ambisjoner. «En dyktig paratrener har behov for to former for kompetanse [...]» (Oslo Economics, 2020). Den ene formen for kompetanse er en form for mellommenneskelig kompetanse som sørger for at treneren kan holde treninger der alle føler seg inkludert og sett, uansett ferdighetsnivå og funksjonsnedsettelse. Den andre formen for kompetanse handler om hvordan den aktuelle paraidretten kan drives slik at utøverne kan få utvikle sitt idrettstalent. Resultatene indikerte at i starten av idrettskarrieren var det viktigere for utøverne at treneren satt inne med en mellommenneskelig kompetanse, men at trenerens kompetanse på selve paraidretten ble viktigere jo eldre man ble (Oslo Economics, 2020). For den delen av målgruppen som mestret et integrert tilbud, virket det som om det å ha kompetente trenere var viktigere for den varige idrettsdeltakelsen enn selve utformingen av tilbudet. Hvem man utøvde idretten sammen med, eller hvilket ferdighetsnivå de var på spilte mindre rolle. Samtidig var trenerens kompetanse på paraidrett av stor betydning også for den delen av målgruppen som trengte et spesialtilpasset opplegg. Ett av tiltakene for å øke målgruppens deltakelse i idrett som ble listet opp i denne studien, handler om å styrke utdanningen av trenere (Oslo Economics, 2020). Noe av grunnen til at dette tiltaket blir nevnt, er at spørreundersøkelsen tydet på at mange idrettslag var gode på å ta imot målgruppen som oppsøker idretten, men mange hadde også et forbedringspotensial når det kom til dette. Manglende kompetanse på tilrettelegging av aktivitet for mennesker med funksjonsnedsettelser, er mest sannsynlig det som fører til at et idrettslag kan se problemer og

begrensninger heller enn muligheter (Oslo Economics, 2020). Ved å øke kompetansen til trenerne vil det hjelpe til med å sikre varig deltakelse blant utøvere, og kanskje også for å få utøvere som har sluttet til å starte med idrett igjen.

Videre i dette kapittelet vil det dreie seg om for det mest utenlandske studier med empiri gjort på paraidrettstrenerne, men det er også tatt med én norsk studie som er gjort på idrettstrenerne generelt, da det ikke ble funnet noen studier på norske paraidrettstrenerne. I hvert delkapittel vil studiene bli gjennomgått hver for seg og i kronologisk rekkefølge for å gjøre det mer oversiktlig. Overskriftene som er valgt baserer seg for det meste på hva som var gjennomgående tema og ble trukket frem i studiene som ble gått gjennom. Overskriftene er også delvis valgt på bakgrunn av hva som ble sett på som det viktigste å undersøke i denne studien. Rekkefølgen er også valgt på bakgrunn av forskningsspørsmålene og vil være å gjenkjenne i resultat- og diskusjonsdelen.

3.4.1. Tilgang til kunnskap

Det som tar for seg tilgangen til spesifikk kunnskap for paraidrettstrenerne er allerede så vidt nevnt i de foregående delkapitlene. Likevel vil det under bli gått litt nærmere inn på dette punktet. I studien til Cregan et al. (2007) ble det framhevet det var mangelvare og lite tilgjengelighet til spesifikk kunnskap. Forskerne poengterte at mangelen på ressurser sammenlignet med den funksjonsfriske idretten kunne være med på å tvinge paraidrettstrenerne til å bli enda mer kreative i sitt trenerarbeid og hvordan de skaffet seg kunnskap. Det fantes ikke rikelig med trenermanualer, klinikker eller seminarer som var tilgjengelig i paraidretten, og mangelen på dette tilbød dermed ikke paraidrettstrenerne de samme ressursene som idrettstrenerne for funksjonsfriske utøvere. Mangelen på formelle læringssituasjoner resulterte i at trenerne måtte søke etter ressurser på internett, relevante bøker eller diverse videoer (McMaster et al., 2012). Selv om internett var en ressurs for alle trenerne, bemerket de mangelen på spesifikt materiale som de kunne dra direkte nytte av.

Paraidrettstrenerne opplever en dobbel utfordring med å måtte forstå deres utøvers idrett, samtidig som de måtte prøve å forstå den enkelte utøvers funksjonsnedsettelse (Martin & Whalen, 2014). Deltakerne i Fairhurst et al. (2016) sin studie poengterte at å skaffe spesifikk informasjon om paraidrett var et problem, siden det ikke mye som er publisert eller tilgjengelig som kunne forsterke deres læring og utvikling. Dette var utfordrende siden god utdanning ble sett på som veldig viktig. Videre følte deltakerne at det var mangelfull

informasjon om hvordan de kunne trene sine utøvere på en effektiv måte, særlig i begynnelsen av sine trenerkarrierer da det meste var nytt (Fairhurst et al., 2016). Denne opplevde mangelen på informasjon ledet til at trenerne skaffet seg kunnskap og erfaring gjennom prøving og feiling med hver enkelt av sine utøvere i trening og konkurranser.

3.4.2. Verdier

Paraidrettstreneres verdier kan være et mål på hva de vektlegger i sin trenerjobb og hva de tenker er viktig for en paraidrettstrener å inneha. I tillegg til formell utdanning, trenerutdanning og trenererfaring, som de fleste er enige om er av stor verdi, kan det være interessant å se nærmere på to andre verdier som er nærliggende å tenke blir høyt verdsatt av paraidrettstrenere. Nemlig *tidligere idrettserfaringer* og *kreativitet*.

I Cregan et al. (2007) sin studie var alle deltakerne tidligere utøvere innen svømming på ulikt nivå. I tillegg til at hadde spesifikke ferdigheter i idretten de trente, hadde de også et stort engasjement for idretten sin. Det samme fant man også igjen i studien til Davey (2014) der alle deltakerne hadde drevet med seiling og hadde en sterk lidenskap for idretten. Deltakerne i Lepage et al. (2020) sin studie trakk frem deres tidligere idrettsbakgrunn som nyttig for å forstå og tilpasse treningsøvelser. Dette kan man se er av stor betydning siden man er godt kjent med hva en treningsøvelse skal trene, og hvilke elementer man kan fjerne eller legge til uten at det går utover selve hovedpoenget med øvelsen. En annen studie som tok for seg 36 norske toppidrettstrenere for funksjonsfriske og deres veivalg i trenerrollen, viste at mange trenere som var på et høyt internasjonalt nivå mente at dette var en stor fordel for deres trenerarbeid (Sisjord, Fasting & Sand, 2020). Noen påpekte at det hjalp til med å «[...] få respekt blant utøverne man trente» (Sisjord et al., 2020). Videre ga det selvtillit, spesielt blant de kvinnelige trenerne. Det å ha vært i tilsvarende situasjoner selv, om det så gjaldt i treningssammenheng eller i konkurransesituasjoner, gjorde at man var bedre rustet til å forstå hva som må til og hva som foregår i hodet til utøverne.

Den andre verdien paraidrettstrenere så ut til å verdsette var kreativitet. Cregan et al. (2007) identifiserte kreativitet som en viktig egenskap hos trenere for parasvømmere, og at disse trenere var i konstant jakt på kunnskap som kunne komplimentere denne kreativiteten. Det at det ikke var noen manualer som fortalte hvordan man skulle trene en svømmer uten underarmer, førte til at man måtte være kreativ og tenke over hvordan man skal gjøre det på egenhånd (Cregan et al., 2007). Det er lett å tenke seg hvorfor kreativitet ble sett på som en

viktig egenskap om man ser det i sammenheng med mangelen på spesifikk kunnskap. Trenerne i studien til Tawse et al. (2012) følte at det var viktig å være kreativ i deres trening for å imøtekomme de varierte gradene av ferdigheter og de ulike nivåene av forpliktelse utøverne kunne ha til idretten.

Taylor et al. (2015) fant at trenerne var svært kreative med tanke på å generere strategier som hjalp de med å løse de mange problemene de møtte i paraidretten. Mangelen på spesifikke ressurser så ut til å være det som oppmuntret den kreative tilnærmingen trenerne brukte. I Wareham et al. (2017; 2018) sine to studier med det samme utvalget, rapporterte trenerne at utfordringene av å jobbe med utøvere med unike behov forbedret deres evne til å være kreative og oppfinnsomme med tanke på å utvikle treningsprogram, og at dette var et hyggelig aspekt ved deres trenerarbeid. Noen av trenerne var også trenere for funksjonsfriske utøvere, og de følte at de ble bedre trenere alt i alt siden de klarte å designe mer kreative treningsprogram med minimale justeringer til også disse utøverne.

3.4.3. Trenerutdanning

McMaster et al. (2012) gjorde en studie som tok for seg å utforske læringserfaringene til fem paraidrettstrenerne. Der kom det frem at bare to av trenerne hadde tilgang til formelle læringssituasjoner spesifikke til deres idrett og oppfattet dette som fordelaktig, siden de fikk muligheten til å prøve seg mer praktisk enn hva de ellers ville hatt muligheten til. For de tre andre trenerne var det ikke noen form for tilgjengelig trenerutdanning spesifikk til deres idrett, hvilket førte til at introduksjonskursene de hadde tatt ble dekontekstualisert når de skulle overføre sin tilegnede kunnskap (McMaster et al., 2012).

I en studie av Davey (2014) gjort på seks paraidrettstrenerne i seiling, kom det frem at selv om trenerne følte at de fikk tilstrekkelig kunnskap om idretten gjennom formelle trenerkurs, var det mange som følte at de ikke fikk lære nok om parautøvere generelt og deres unike behov i møte med seilingen. På den ene siden syntes trenerne at disse kursene var effektive siden de ble gitt oppgaver som eksponerte de for blant annet grunnleggende læringsteknikker og praktiske komponenter der de måtte planlegge og gjennomføre treningsøkter, noe som mange følte de fikk mye igjen for (Davey, 2014). På den andre siden følte de at de ikke fikk nok opplæring og trening som var spesifikt rettet mot deres erfaringer med paraidretten. Kursene de deltok på var rettet mot å trene *seiling*, og ikke individuelle *seilere* (Davey, 2014). De selvstyrte læringssituasjonene ble dermed tungt vektlagt med tanke på deres egen utvikling av

kunnskap og trenerferdigheter. I Taylor et al. (2015) sin studie der formålet var å utforske hvordan fire paraidrettstrenerne brukte refleksjon til å hjelpe dem i læring og utvikling som trenere. De oppdaget at trenerne som deltok på ulike kurs satte spørsmålsteget ved det de hadde lært i slike formelle læringssituasjoner, og brukte mye tid på hvordan det de hadde lært kunne justeres og brukes i deres spesifikke idrettskontekst, og videre tilrettelegges deres utøvere med deres unike behov (Taylor et al., 2015).

I en annen studie (Fairhurst et al., 2016) der paralympiske trenere sine oppfatninger av deres lærings- og utdanningserfaringer ble utforsket, viste resultatene at trenerne møtte på flere utfordringer for å skaffe seg spesifikk kunnskap og ferdigheter med tanke på det å skulle trenere utøvere med funksjonsnedsettelse. Trenerne bemerket at mangelen på formell trenerutdanning, i form av eksempelvis kurs og seminarer, rettet mot paraidrett gjorde det vanskeligere å skaffe seg spesifikk kunnskap, samtidig som de belyste behovet for flere muligheter til trenerutdanninger designet spesielt for paraidrett (Fairhurst et al., 2016). Disse vanskelighetene førte til at trenerne måtte ta i bruk et bredt spekter av selvstyrte læringsmetoder (Fairhurst et al., 2016). Der den mest fremtredende, i denne studien, var å aktivt søke etter en mentor eller veileder da de først entret feltet. Deltakerne i denne studien traktet etter selvstyrte læringsmuligheter for å kompensere for manglende formell trenerutdanning designet for paraidrett, i motsetning til trenere i den funksjonsfriske idretten som typisk skaffer seg denne typen fundamental kunnskap fra formelle læringssituasjoner (Fairhurst et al., 2016).

Studien utført av Myhre, Løkke og Moen (2017) som undersøkte norske idrettstrenerne sine faktiske og foretrukne kilder til læring, viste at selvstyrte læringskilder fremsto som signifikant viktigere enn formelle og uformelle læringskilder, både for utvikling til trenerne hittil i karrieren og for videre utvikling. «Formelle læringskilder ble vurdert som signifikant mindre viktig for videre utvikling, sammenlignet med for utvikling hittil i trenerkarrieren» (Myhre et al., 2017). Denne vurderingen av formelle og selvstyrte læringskilder betydning for utvikling, i begge faser, var signifikant avhengig av nivået trenerne praktiserte på. I studien til Wareham et al. (2017; 2018) ble utdannings-, trenings- og den profesjonelle utviklingserfaringen til 12 paraidrettstrenerne på elitenivå i sju forskjellige idretter utforsket. Resultatene viste til at det var veldig lite spesifikk informasjon på de formelle kursene for idrettene som var inkludert i studien. Gjennom de formelle læringssituasjonene var det de kollegiale forbindelsene og felleskapene som ble ansett som de mest verdifulle tilleggene,

enten om de oppsto via tilrettelagt mentorveiledning eller andre muligheter for nettverksbygging (Wareham et al., 2018). Flere trenere rapporterte om frustrasjon av å delta på kurs hvor de følte at delene som dreide seg rundt funksjonsnedsettelse var så dårlig presentert at de var mer kunnskapsrike enn instruktøren. På grunn av deres sterke interesse i idrett, som førte til deres beslutning om å bli trenere, valgte derfor de fleste av de deltakende trenerne å ta en utdanning rettet mot idrett eller fysisk aktivitet og helse (Wareham et al., 2017; Wareham et al., 2018).

Lepage et al. (2020) sin studie hadde til hensikt å utforske lærings erfaringene og anskaffelsen av kunnskap blant fem funksjonsfriske paraidrettstrenere for ungdom. Resultatene viste at de fleste av trenerne ikke hadde tilgang til noen form for formell læring spesifikt rettet mot deres paraidrett. Mangelen på dette førte til at de tok uspesifikke eller trenerkurs rettet mot trenere for funksjonsfriske. Etterarbeidet med å tilrettelegge og tilpasse det de lærte til sin situasjon ble dermed stort (Lepage et al., 2020). De måtte dermed skaffe seg det meste av deres kunnskap gjennom selvstyrte læringsmetoder og erfaringer fra trening og idrettsarenaen. Deres evne til å være kreative og proaktive i deres søken etter kunnskap om trening for deres gruppe utøvere ble derfor svært viktig. Trenerne benyttet seg spesielt av utveksling av kunnskap med andre trenere, mentorveiledning, prøving og feiling i treningssituasjoner, eller ved å se videoer på internett eller å besøke nettsteder for å utvikle kunnskapen deres (Lepage et al., 2020).

3.4.4. Trenererfaring

De tidligere studiene som tar for seg paraidrettstreneres læring, pekes det på flere ulike læringskomponenter som i stor grad er selvstyrte. Mange av disse læringsmetodene finner man igjen i de fleste studiene, og det kommer synlig frem at de er høyt verdsatt av trenerne selv og for deres utvikling som trenere. Én av disse høyt verdsatte læringsmetodene er *samarbeid med andre* (Cregan et al., 2007; McMaster et al., 2012; Tawse et al., 2012; Davey, 2014; Duarte & Culver, 2014; Martin & Whalen, 2014; Taylor et al., 2015; Fairhurst et al., 2016; MacDonald et al., 2016; Myhre et al., 2017; Wareham et al., 2018; Lepage et al., 2020). I denne sammenheng inkluderer begrepet 'andre': andre trenere, mentorer eller veiledere, utøverne selv, og signifikante andre, eksempelvis foreldre, fysioterapeuter eller leger. I studiene blir det fremhevet at det ikke bare er én av disse gruppen man må samarbeide med for å skape best mulig vilkår og resultater for parautøverne, men den samlede kunnskapen og erfaringene fra alle disse enhetene gir det beste grunnlaget.

I tillegg til samarbeid med andre som læringsmetode, finner man også *learning by doing*, som kan oversettes til *prøving og feiling*. Dette engelske uttrykket ble gjort kjent av den amerikanske psykologen John Dewey, og omhandler hans vektlegging av elevaktivitet i praktiske læringsformer («John Dewey», 2021). Denne erfaringsbaserte måten å lære på er hyppig nevnt i den tidligere forskningen på paraidrettstrenerne (Cregan et al., 2007; Davey, 2014; Fairhurst et al., 2016; MacDonald et al., 2016; Wareham et al., 2018). Ikke alle studiene som er tatt med i denne oppgaven bruker dette begrepet eksplisitt, men det er likevel tydelig at det er essensen av 'learning by doing' som blir formidlet av deltakerne om deres trenerpraksis og forskerne i deres gjenfortelling.

En tredje læringsmetode som også blir beskrevet som gunstig er refleksjon, og på hvilke måter paraidrettstrenerne drar nytte av denne læringsmetoden i sitt trenerarbeid (Cregan et al., 2007; Taylor et al., 2015; Townsend et al., 2015; Myhre et al., 2017; Wareham et al., 2018). Refleksjonen som blir beskrevet i disse studiene innebærer det å tanke tilbake på handlinger man har utført ved tidligere anledninger, samt å analysere hva, hvordan og hvorfor man utførte nettopp den handlingen i den situasjonen. Konsekvensene av den gitte handlingen er også noe man i aller høyeste grad tar med i betraktningen, da det er dette som fremmer utvikling.

Cregan et al. (2007) tok i sin studie for seg å undersøke seks paraidrettstreneres karriereutvikling og kunnskapsutvikling innenfor parasvømming på elitenivå. De deltakende trenerne identifiserte at forming av et godt forhold til utøverne, både i og utenfor bassenget, var til stor hjelp. Trenerne måtte lære seg forskjellige former funksjonsnedsettelse og hvordan dette ga utslag i utøvernes bevegelsesmønster og evner. I tillegg ble forholdet til og samarbeidet med utøvernes foreldre opplevd som kritisk med tanke på å oppnå suksess som trener. Foreldrene sto for verdifull informasjon vedrørende utøvernes unike funksjonsnedsettelse, herunder medisiner og spisemønster, så vel som det fysiske (Cregan et al., 2007). Erfaringen trenerne fikk rundt dette var viktig for å best mulig kunne tilrettelegge og tilpasse treningen, utstyret og treningsfasilitetene. Martin og Whalen (2014) viste til det samme i sin litteraturstudie som tok for seg historiske trender for å diskutere effektive treningspraksiser i paraidrett. God kontakt med utøvernes fysioterapeuter var også viktig for å fange opp utøvernes unike behov, sammen med foreldrene. Ifølge forskerne ble resultatene gjenspeilt hos foreldrerollen fra funksjonsfrisk idrett, i form av finansiell og sosial støtte, men

med mindre negative aspekter som for eksempel press og påfølgende stress. Videre understreket deltakerne i Cregan et al. (2007) sin studie, viktigheten av å imøtekomme utøvernes individuelle treningsbehov ut ifra deres ulike og unike funksjonsnedsettelse. Tilpasninger ble gjort i treningsarbeidet i form av justering av eksempelvis treningsmengde, intervalltider, treningsdistanse og treningslokaliteter (Cregan et al., 2007). Uten aktiv bruk av prøving og feiling som læringsmetode for trenerne, ville det vært vanskelig å planlegge og gjennomføre treningsarbeidet på en effektiv måte. Refleksjon ble dermed et viktig verktøy med tanke på å effektivisere treningen mest mulig (Cregan et al., 2007). Trenerne var på lang vei enige om at utøvere skulle trenes som svømmere, og ikke som svømmere med en funksjonsnedsettelse. De fremhevet også bruken av forskjellige trenerstiler til ulike utøvere og på forskjellige tidspunkt. En autokratisk trenerstil ble ofte benyttet med svømmere som av erfaring hadde vanskelig for å fokusere på arbeidsoppgavene sine. Mens andre svømmere hadde et behov for en mer demokratisk trenerstil som et resultat av at de ville ha mer kontroll på hvordan de skulle trene (Cregan et al., 2007). Uten noe erfaring hos trenere ville refleksjon i slike sammenhenger ha vært vanskelig å bruke for å gjøre vurderinger med tanke på individuelle tilpasninger fra utøver til utøver, og praktisering av trenerstiler som oppfyller sin hensikt.

I McMaster et al. (2012) sin studie ble det poengtert at den generelle mangelen på formelle og uformelle læringsmuligheter, som var spesifikke mot paraidrett, førte til at trenerne stolte tungt på selvstyrte læringssituasjoner. Dette inkluderte å søke etter ressurser på egenhånd, observasjon av andre trenere, å ha en mentor eller å være en mentor for andre, og interaksjon med andre trenere, foreldre og eksperter. Studien til Tawse et al. (2012) som så nærmere på de personlige erfaringene til fire rullestolrugby trenere i utviklingen av utøvere som var nye i idretten. Trenerne fremhevet den viktige rollen til utøvere som hadde vært med lenge, der de fungerte som mentorer for både de nye utøverne, men også trenerne. Dette kunne gjelde alt fra rekruttering av nye utøvere, til deling av kunnskap om idretten og ulike funksjonsnedsettelse. I tillegg til disse veteranutøverne ble også støttepersonell, familiemedlemmer og andre frivillige beskrevet av trenerne som signifikante bidragsytere til utvikling (Tawse et al., 2012).

Deltakerne i Davey (2014) sin studie fremhevet viktigheten av læring sammen med- og av andre trenere og utøverne selv. I denne studien påpekte trenerne at læring fra sine egne utøvere var svært fordelaktig siden det er de som er eksperter på sine egne

funksjonsnedsettelse, så vel som å lære om effektiv kommunikasjon i deres treningshverdag, og hva idretten innebar som en større del i deres liv. Sammen med andre trenere var erfaringsutveksling høyt verdsatt og vurdert som en viktig måte å lære om trenerrollen, tilpasninger av treningsøvelser og utstyr, og måter å lære om den individuelle utøveren og hva som måtte tas hensyn til (Davey, 2014). Trenerne trengte erfaring for å lære seg å overføre teknikker fra den funksjonsfriske idretten til paraidretten på en trygg og god måte. I tillegg til observasjon og diskusjoner med andre trenere som var høyt verdsatt, ble *learning by doing*, eller prøving og feiling, sett på som en viktig selvstyrt læringsmetode for å utvikle ekspertise og trenerferdigheter (Davey, 2014). Dette støttes opp av Duarte og Culver (2014) som så på den livslange læringen til én paraidrettstrener. I denne studien viste funnene at sosiale interaksjoner med trenerkolleger, utøvere og mentorer gjorde store bidrag til deltakerens trenerkunnskap og videre utvikling. Trenerne i Davey (2014) sin studie var enige om at praktisk erfaring var viktig med tanke på å utvikle ekspertise og ferdigheter som trenere, innenfor både treningsutstyr og treningsopplegg.

I Taylor et al. (2015) sin studie som så på viktigheten av refleksjon hos paraidrettstrenerne, ble viktigheten av konstante tilbakemeldinger og kommunikasjon med utøverne som en del av deres læring understreket av deltakerne. De fire trenerne studien dreide seg rundt rapporterte at en betraktelig mengde analysering, syntetisering og refleksjon rundt diverse aspekter av deres trenerpraksis ble gjort for å bedre deres treningsarbeid og formidling. Det trenerne hadde lært ved tidligere anledninger, gjennom erfaring og formell utdanning, ble ofte brukt som grunnlag for refleksjoner som omhandlet tilpasninger som måtte gjøres for å effektivisere treningen for utøverne sine (Taylor et al., 2015). Refleksjon sammen med andre trenere, utøvere og andre eksperter på utvalgte områder var også et viktig verktøy for å fremme sin egen læring. Dette kunne finne sted både før, under og etter treningsøkter og konkurranser, for å nettopp kunne hjelpe trenerne til å spisse og utvikle deres trenerferdigheter. Verdien av refleksjonsprosesser i læring og utvikling innen paraidretten blir fremhevet som høy, og er noe trenerutdanninger bør legge stor vekt på (Taylor et al., 2015; Townsend et al., 2015).

Deltakerne i Fairhurst et al. (2016) sin studie hadde både mer formelle, i tillegg til selvstyrte muligheter for mentorhjelp. Det var ofte nødvendig å søke etter mentorer da de først entret feltet. Etter at de selv ble trenere på et nokså høyt nivå, ga de tilbake til idrettsmiljøet deres ved å tilby seg å være mentorer for unge håpefulle trenere, siden de ikke alltid hadde hatt den muligheten selv i deres begynnelse av trenerkarrieren. Dette valgte også deltakeren i Duarte

og Culver (2014) sin studie å gjøre. Videre i Fairhurst et al. (2016) sin studie adresserte deltakerne verdien og viktigheten av mentorveiledning som en strukturert kunnskapskilde og verktøy for karriereutvikling blant unge lovende paralympiske trenere. Trenerne skaffet seg spesifikk kunnskap om paraidrett gjennom sin formelle utdanning, samt gjennom all erfaringen de hadde opparbeidet seg. Læring gjennom prøving og feiling, kombinert med påfølgende tilbakemeldinger fra utøverne var gunstig (Fairhurst et al., 2016). Videre var det også viktig å skape et godt samarbeid med assistenttrenere, og andre trenere som var eksperter på et felt der de trengte mer kunnskap.

MacDonald et al. (2016) ville gjennom sin studie forsøke å forstå hvordan trenere for utøvere med en utviklingshemming fikk sin trenerkunnskap. Resultatene viste at trenerne primært lærte gjennom prøving og feiling og dette ble konstant identifisert som den største kilden til kunnskapslæring. Dette var også den kilden som deltakerne oppga som sin videre foretrukne og ideelle kilde til kunnskapsutvikling (MacDonald et al., 2016). I tillegg lærte de også gjennom konsultasjoner og diskusjoner med trenerkolleger. Videre ble det poengtert at selv om deltakerne ville fortsette å lære på disse måtene, ville den ideelle kilden til kunnskap være å lære fra en mentor eller veileder når det kom til konkurransesituasjoner. Aspektene som omhandler trening, konkurranse, og organisering, var preget av læring fra andre, mentorveiledning, og prøving og feiling (MacDonald et al., 2016). Om så i forskjellige rekkefølger enn den faktiske måten de lærte på, men også den ideelle måten å lære på ifølge deltakerne.

I den norske studien som hadde som mål å undersøke faktiske og foretrukne læringskilder blant norske idrettstrenere, kom det frem at kilder som ble knyttet til kommunikasjon med kolleger ble høyt vurdert blant deltakerne (Myhre et al., 2017). Videre ble det rapportert at refleksjon rundt egen erfaring ble høyest vurdert som læringskilde for utvikling. I Wareham et al. (2018) sin studie var den mest favoriserte tilnærmingen til samarbeid, muligheten til å delta i enten et organisert mentor-program eller gjennom en mindre formell mulighet til å observere eller assistere mer erfarne trenere. Videre ble opplevelsesmessig læring og prøving og feiling identifisert som den mest nyttige måten for å lære visse aspekter ved de aktuelle idrettene hvor trenerne skulle utøve sitt trenerarbeid. Mye på grunn av at trenerne opplevde et større mangfold i deres utøvers funksjonelle evner, i forhold til funksjonsfriske utøvere i de samme idrettene. I tillegg var gjentakende selvrefleksjon en av de utviklingskildene som av størst verdi for paraidrettstrenere sitt arbeid for å øke egen trenerkompetanse (Wareham et

al., 2018). I kombinasjon med å studere deres spesifikke idrett, skaffet de seg verdifull kunnskap som de kunne ta med seg og prøve ut på treningsfeltet, for deretter å gjennomføre en ny runde refleksjon rundt det de nettopp hadde prøvd ut.

Det å ha en mentor, spesielt tidlig i karrieren, virket til å være en essensiell form for læring (Lepage et al., 2020). Gjennom det spesielle forholdet trenerne etablerte med deres mentorer tillot deltakerne å utvikle deres trenerkunnskaper og ga de videre selvtillit i deres egne evner til å trene andre. I denne studien ble det vist til at påvirkningen fra andre trenere på deltakernes læring var svært gunstig. I form av muligheter til å utveksle trenerkunnskap og det å lære fra trenerkollegene sine. Dette hjalp til med å skape et felleskap som tillot trenere til å lære innenfor et positivt miljø (Lepage et al., 2020). Assistenttrenere eller andre som delaktige i klubbene delte sin kunnskap om idretten og bidro i så måte til utvikling av både trenere og utøvere. Foreldre og eventuelt medisinsk personell delte sin kunnskap og erfaring om utøvernes funksjonsnedsettelse, andre medisinske implikasjoner, og hvordan dette hadde innvirkning på trening (Lepage et al., 2020). I tillegg var også utstyrsforvaltere eller tilsvarende delaktige i å lære bort hvordan utstyret fungerte, samt når og hvordan småreparasjoner var nødvendig.

3.4.5. Kjønn

Én faktor som ikke er tatt for seg i den tidligere forskningen på paraidrettstrenere, er kjønn. Det som er nevnt i de gjennomgåtte studiene på dette fagfeltet, dreier seg ene og alene om hvilket kjønn deltakerne som blir intervjuet har, ikke noe om forskjeller med tanke på deres opplevelser eller erfaringer. Som vi vet fra annen forskning på mange andre fagfelt som omhandler idrett eller samfunnet generelt, er at det stadig er kjønnsforskjeller å finne. Etter en gjennomgang av deltakerutvalget i de tidligere nevnte studiene med empiri, er det totalt intervjuet 33 kvinner og 60 menn. Om vi tar bort den ene studien med flest deltakere (MacDonald et al., 2016), som hadde 26 kvinner og 19 menn, er totalen på sju kvinner og 41 menn. Noen studier argumenterer med at dette er på grunn av at det er en større andel menn som er paraidrettstrenere i deres land – Canada i begge disse tilfellene (Cregan et al., 2007; Fairhurst et al., 2015).

Fasting og Sand (2017) sitt notat om likestilling i norsk idrett viser at det kun var 23% kvinnelige trenere på klubbnivå i norsk idrett i 2016. Når det gjelder situasjonen i Norge i nyere tid rapporterte NIF (2019) at andelen kvinner som deltar på trenerkurs var på 36,2% i

2019. I studien til Chroni et al. (2018), som også er den siste trenerundersøkelsen NIF henviser til, viser resultatene at trenervirksomheten i Norge i stor grad er drevet av menn, med hele 74%, hvilket samsvarer godt med resultatet i rapporten til Fasting og Sand (2017). I Chroni et al. (2018) sin studie, som inkluderte totalt 5977 trenere, var det 292 trener som på tidspunktet for datainnsamlingen hadde ansvar for parautøvere, av disse var det 61% menn. I tillegg var det 708 trenere som hadde tidligere erfaring med å trene parautøvere. Videre kan vi se lese at det var en større andel menn enn kvinner med spesialutdanning for å trene utøvere med funksjonsnedsettelse (Chroni et al., 2018). Gjennomsnittsalderen var også på 42 år, og med generell trenererfaring på gjennomsnittlig 17 år. Spesifikke tall og fordeling av paraidrettstrenere i Norge var derimot ikke å oppdrive.

4. Metode

I dette kapittelet vil metodene som er blitt brukt for å innhente datamaterialet, samt behandlingen av disse, bli presentert. Videre vil de metodiske valgene som er gjort bli gjort rede for og diskutert.

4.1. Forskningsdesign

«Vitenskap kan overflatisk defineres som systematiske studier av fysiske eller sosiale fenomener» (Ringdal, 2013). Ifølge Dalland (2012) er metode noe som forteller oss hvordan vi bør begynne for å fremskaffe eller etterprøve kunnskap. Når man skal starte på en forskningsprosess blir man stilt overfor mange valg som vil være med på å forme forskningsprosjektet. Et av de første valgene man vil stå overfor er hvilken metodisk tilnærming som er mest hensiktsmessig å benytte seg av for å kunne svare på den gitte problemstillingen eller de forskningsspørsmålene man har utarbeidet. I tillegg må man ta med i betraktningen de ressursene man har til rådighet, samt tidsaspektet før prosjektet må være ferdig. Hvordan man velger å fremskaffe eller etterprøve denne kunnskapen Dalland (2012) snakker om, kan gjøres på forskjellige måter. Innenfor samfunnsvitenskapen går skillet mellom den *kvalitative* metoden og den *kvantitative* metoden.

På den ene siden har tilnærmingen til kvalitative forskningsmetoder som mål å utvikle forståelsen som er knyttet til personer og situasjoner i deres sosiale virkelighet (Dalen, 2011). I denne sammenheng blir spørsmålet hvordan en forsker skal få innsikt i forskningsobjektene hverdag og deres livssituasjon. Dalen (2011) mener at svarene er avhengige av fenomenet som skal studeres, forskerens bakgrunn, og i tillegg informantenes tilgjengelighet. Innen kvalitativ forskningsmetode er det flere ulike måter å innhente informasjon på. De mest brukte er etnografiske metoder som innebærer intervju av informanter og observasjon av ting som oppstår naturlig i sosiale settinger og hendelser (Atkinson, 2015). Disse måtene å samle inn data på, fører til at man innhenter mye informasjon om det fenomenet man vil studere. Noe som videre vil gi fordelen av at man kan få en rik og dypere forståelse om hvorfor et fenomen er slik som det er (Dalen, 2011; Ringdal, 2013). Som tidligere presentert er det i stor grad denne tilnærmingen som er brukt i den tidligere forskningen på dette feltet.

På den andre siden vil en forskningsmetode som har en kvantitativ tilnærming prøve å få en systematisk oversikt over fenomenet eller forekomsten av fenomenet (Dalland, 2012). En

forskningsstrategi som er kvantitativ, bygger på at sosiale fenomener viser en stabilitet som er så stor at måling og kvantitativ beskrivelse er meningsfylt (Ringdal, 2013). Hassmén og Hassmén (2008) viser til at idéene i kvantitative forskningsmetoder kommer fra det positivistiske vitenskapsidealet, hvilket legger naturvitenskapen til grunn. Positivistiske forskere, som bruker kvantitative metoder for datainnsamling, hevder at forskning skal bekrefte og falsifisere, disse metodene og fremgangsmåtene skal også utføres på en objektiv måte (Johnson & Onwuegbuzie, 2004). Videre sier de at positivismen har som formål å avdekke 'sannheten' som finnes der ute, og å samle kunnskap om en objektiv og ytre verden. Planleggingen er viktig i kvantitative undersøkelser, siden det vanskelig lar seg gjøre å tilpasse fokus etter hvert som man mottar svar man får tilbake (Harboe, 2006). Kvantitative metoders styrke er generaliserbarhet og testbarhet, nettopp fordi undersøkelsene bygger på standardiserte målinger (Harboe, 2006). Testbarheten er stor fordi det gjør at andre forskere i prinsippet kan bruke det samme spørreskjemaet og finne frem til de samme resultatene. Samtidig inkluderer kvantitative undersøkelser typisk langt flere respondenter enn ved kvalitative undersøkelser, hvilket gjør generaliserbarheten stor (Harboe, 2006). Et skille som oppstår mellom kvalitativ og kvantitativ metode, med bakgrunn i dette, er avstanden til det fenomenet som studeres (Ringdal, 2013). I kvantitativ metode er forskeren som regel langt fra dem det studeres gjennom på grunn av for eksempel spørreundersøkelser med store utvalg som gjør nærhet umulig. I motsetning til i kvalitativ metode der det blir lagt vekt på nærhet og observasjon av et mindre antall studieobjekter i sine naturlige omgivelser.

I dette masterprosjektet, som tar sikte på å undersøke ulike faktorer som kan være viktige for hvordan norske paraidrettstrenere opplever utviklingsmuligheter, var ønsket å få en oversikt over hvordan det ser ut på dette området på et generelt nivå. For å best mulig kunne gi svar på dette, falt valget på å ta i bruk en kvantitativ datainnsamlingsmetode som tar utgangspunkt i et deskriptivt tverrsnittsdesign. På bakgrunn av at tverrsnittsdesign er det desidert mest brukte forskningsopplegget innen sosiologi, og dette gir muligheten til å inkludere et større utvalg slik at resultatene kan generalisere fenomenet (Ringdal, 2013). Ringdal (2013) skriver at den typiske tverrsnittsundersøkelsen er en spørreundersøkelse som baserer seg på et stort, representativt utvalg der respondentene bare spørres én gang, og som utføres i et begrenset tidsrom. Det er viktig å ha i bakhodet at dette designet kun gir et øyeblikksbilde og ikke skal benyttes til å gjøre slutninger om prosesser som utfolder seg i tid. En slik undersøkelse kan danne grunnlaget for en mer langsgående tidsdesign og gjentatte tverrsnittsundersøkelser. Hovedsakelig skiller det mellom to kilder for kvantitative data som forskeren kan velge å

basere sine undersøkelser på. Den ene kilden for datainnsamling er å samle inn data som ikke eksisterer fra før av, datagrunnlaget blir samlet inn spesielt for studiets formål. Den andre kilden for datainnsamling er å benytte seg av data som allerede eksisterer, og som er samlet inn av andre. Ved å basere seg på den andre hovedkilden kreves det en vurdering om eksisterende data er tilstrekkelig for å undersøke det man ønsker svar på gjennom prosjektet eller ikke. På grunn av det ikke eksisterer data innenfor feltet som denne studien tar sikte på å undersøke, ble det derfor valgt å ta i bruk den første kilden for datainnsamling.

4.2. Spørreskjema

Formålet med studien er som sagt å undersøke hvorvidt faktorene tilgang til kunnskap, verdier, trenerutdanning, trenererfaring og kjønn er av betydning for hvordan norske paraidrettstrenere opplever utviklingsmulighetene de har. Basert på vurderinger, som er nærmere forklart tidligere i oppgaven, ble det benyttet et spørreskjema for å oppnå dette. En spørreundersøkelse er en systematisk metode for å samle inn data fra et utvalg personer for å gi en statistisk beskrivelse av populasjonen utvalget er trukket fra (Ringdal, 2013).

I denne studien fikk de potensielle respondentene utsendt ett enkelt spørreskjema som de skulle besvare. Når målet er å generere tall for å kunne analysere data kvantitativt, er det nødvendig å utvikle lukkede spørsmål – enten om det kreves ‘ja/nei’ svar, eller svar som kan plasseres på skalaer (Andres, 2012). De første spørsmålene tok for seg bakgrunnsspørsmål, men av en slik karakter at de ikke samlet inn personopplysninger som gjorde det mulig å identifisere den aktuelle respondenten. Ringdal (2013) skriver at en spørreundersøkelse bør starte med enkle, nøytrale og ufarlige spørsmål. Samtidig kan bakenforliggende faktorer være med på å forklare årsakssammenhenger eller spuriøse sammenhenger. Disse spørsmålene dreide seg rundt kjønn, alder, og erfaring innen paraidretten m.m., for å se om det er trender for hvem som er trenere innen paraidretten. Videre i spørreskjemaet er det spørsmål som fordeler seg på tre kategorier, der mange skulle besvares på en 5-delt Likert skala som går fra *1 Finnes ikke/ingen betydning* til *5 I svært stor grad*. Den første kategorien består av spørsmål tok for seg trenernes kompetanse, der spørsmålene varierte fra formell trenerutdanning til opplevelsen av tilpasset kunnskap for deres trenerjobb. Hensikten med disse spørsmålene var å se om respondentene har noen form for formell kompetanse for å være paraidrettstrenere og samtidig er bevisste på sin jobb som trener, og ikke bare sitter inne med et ønske om å hjelpe en gruppe idrettsutøvere med spesielle behov. Den andre kategorien består av spørsmål tok for seg utviklingen til trenerne, både tidligere i trenerkarrieren, på nåværende tidspunkt og

hva de ønsket fremover. Disse spørsmålene vil man kunne si er av størst betydning for anvendelse i videre arbeid innen dette fagområdet. Den siste kategorien består av spørsmål som spurte om utfordringer og hindringer med tanke på deres faglige utvikling og hva de anså som viktige faktorer for en paraidrettstrener. Svarene i denne delen er ment for å se om det er noen trender som viser seg å være fremtredende i dagens paraidrettstrenermiljø, og for å kunne gi innspill til videre arbeid innen dette feltet. Det var også en mulighet for respondentene å gi mer utfyllende svar hva de mener er viktig for en paraidrettstrener.

4.3. Prosedyre og utvalg

For å samle inn de data som skal analyseres for å besvare problemstillingen i denne oppgaven, er det konstruert et elektronisk spørreskjema. Tjenesten 'Nettskjema' ble brukt som plattform for spørreskjemaet. Denne tjenesten er utformet og administrert ved Universitetet i Oslo (UiO), og er en «sikker løsning for datainnsamling over nett» (UiO, u.å). Nettskjema har en databehandleravtale med de fleste universiteter og høyskoler i Norge, inkludert NTNU.

For å få informasjonen ut til målgruppen for denne studien, ble det tatt kontakt på e-post med fagkonsulentene for paraidrett i tre idrettskretser. I denne innledende e-posten ble de forespurt om deltakelse i prosjektet og mer utfyllende informasjon. Grunnen til at det var akkurat disse tre idrettskretsene som ble valgt ut, var på grunn av tidligere kontakt om et mulig prosjekt og veileder sin anbefaling og kjennskap til fagpersoner. Forespørslene om deltakelse ble godt tatt imot fra alle idrettskretsene. Det varierte om fagkonsulentene hadde egne lister med kontaktinformasjon til paraidrettstreneerne i sin idrettskrets. Siden det ble anbefalt av NSD å minimere mengden tilgjengelige personopplysninger, ble det tatt en beslutning på å forhøre seg om fagkonsulentene kunne videresende informasjonen til paraidrettstreneerne i sin idrettskrets. De som ikke hadde e-postadressene til paraidrettstreneerne direkte, videresendte informasjonen og spørreskjemaet til idrettslagene de visste hadde aktivitetstilbud for mennesker med funksjonsnedsettelse. Dette resulterte i at ikke alle visste hvor mange i sin idrettskrets som hadde fått tilsendt spørreskjemaet, og dernest ikke gir noe konkret tall å forholde seg til med tanke på potensiell forskningspopulasjon og svarprosent.

Innsamlingen av data ble gjort ved at et informasjonsskriv (vedlegg 1), som beskrev formålet med undersøkelsen samt annen relevant informasjon som respondentene trengte å vite, i tillegg til det egenkonstruerte elektroniske spørreskjemaet (vedlegg 2) ble sendt ut til de aktuelle respondentene via fagkonsulenter for paraidrett i de utvalgte idrettskretsene.

Undersøkelsen var frivillig og utformet på en måte som gjorde den mest mulig anonym, dette

ble raskt godkjent av Norsk Senter for Forskningsdata (NSD) (vedlegg 3). Fagkonsulentene ble brukt til videresending av informasjonsskrivet og lenke til spørreskjemaet via e-post for å unngå å samle inn mer personopplysninger enn nødvendig, og på den måten ivareta personvernet til respondentene på en best mulig måte. Rundt tre uker etter at informasjonsskrivet og spørreskjemaet var distribuert ut til idrettskretsene, kom én av fagkonsulentene med et forslag om å publisere dette på den offisielle siden for paraiddretten i Norge på Facebook, i den hensikt å øke sjansene for flere svar. Siden denne siden mest sannsynlig har mange medlemmer som ikke er paraiddrettstrenere, ble det presisert i publiseringen at dette bare gjaldt personer som var trenere for paraiddrettsutøvere, og at det kun var disse som skulle svare. Før dette ble publisert på Facebook, 27. januar 2021, var det kommet inn 30 svar på spørreskjemaet. Svarfristen ble satt til 21. februar, og det var da mottatt 56 svar, hvor alle ble med tatt med videre i analysen.

Før det endelige spørreskjemaet ble sendt ut til de aktuelle respondentene, ble det sendt til veileder og to av fagkonsulentene for å teste ut hvordan det var å fylle ut, formulering av spørsmål, samt å få innspill til andre endringer som kunne gjøres. I tillegg til veileder, kom også fagkonsulentene med gode innspill til spørsmål det kunne være nyttig å ha med, som i sin tur ble tatt med i det endelige spørreskjemaet (vedlegg 2). På grunn av COVID-19 situasjonen var det ikke mye annet valg enn å gjennomføre spørreundersøkelsen elektronisk, samtidig hadde det vært vanskelig å gjennomføre undersøkelsen på noen annen måte, selv i de beste tider, på grunn av at målgruppen er såpass spredt rundt om i idrettskretsene. Det kunne vært en mulighet og gjennomført det under et seminar eller lignende der mange hadde vært samlet, men følelsen er at den totale kvaliteten ikke er blitt nevneverdig svekket av at alt er gjort elektronisk. Selv-administrerte undersøkelser har flere fordeler. Ofte er respondentene i stand til å fullføre undersøkelsen på deres egen fritid, hvilket resulterer i at svarene kan bli mer gjennomtenkte og reflekterte (Andres, 2012). I tillegg kan dette føre til at svarene som blir gitt er mer ærlige, siden respondentene ikke føler de blir konfrontert eller overvåket av noen. Hvilket kunne vært en reell mulighet under manuell utfylling av spørreskjemaet, med forskeren eller andre personer til stede. Samtidig er det viktig å huske på at siden forskeren ikke er involvert i selve datainnsamlingsprosessen, stilles det større krav til at alle komponenter ved undersøkelsen er klare, rettfrem og entydige (Andres, 2012). I denne prosessen har det ikke vært mulig for forskeren å oppklare eventuelle spørsmål og misforståelser respondentene kunne hatt underveis i besvarelsen. Likevel er oppfattelsen og

tilbakemeldingene fra veileder og fagkonsulenter at det ikke skal være noe problem å fylle ut svarene sine på en korrekt og sikker måte.

4.4. Indeksbygging og omkodning

Dersom man ikke er spesielt interessert i de finere detaljene i folks situasjon på et definert område, men har mer behov for ett eller noen få generelle mål, kan det være hensiktsmessig å slå sammen flere spørsmål til én eller flere indekser (Skog, 2013). For å gjøre målene mindre utsatt for målefeil og for å forbedre omgrepvaliditeten er det anbefalt å måle subjektive opplevinger gjennom flere spørsmål som til sammen utgjør et sammensatt mål eller en indeks (Skog, 2013). Sammensatte mål bygger på minst to variabler, og en indeks er et sammensatt mål der indikatorene former verdiene på den latente variabelen (Ringdal & Wiborg, 2017). Indekser skiller seg fra skalaer ved at indekser er satt sammen av årsaksindikatorer i motsetning til effektindikatorer. I tillegg er det flere statistiske tester som kan benyttes for å vurdere om det er mulig å influere flere indikatorer på et latent begrep. Pearsons R og Cronbachs alfa er verktøy som blir brukt for å sikre reliabilitet og begrepsvaliditet i analyser, så også i denne sammenheng. Pearsons R måler den lineære sammenhengen mellom to kontinuerlige variabler (Midtbø, 2012; Ringdal & Wiborg, 2017). Dette målet befinner seg innenfor ± 1 , dess nærmere R ligger -1 eller $+1$, desto sterkere er korrelasjonen. Det er vanlig å bruke en Pearsons R-verdi på > 0.3 som en akseptabel verdi, og > 0.5 indikerer en sterk korrelasjon (Jacobsen, 2005). Cronbachs alfa måler den interne konsistensen, en størrelse som varierer fra 0 til 1 (Ringdal, 2013). Her er > 0.7 en verdi som indikerer høy reliabilitet.

To av spørsmålene spurte om i hvor stor grad paraidrettstrenerne opplevde at det ble lagt til rette for faglig utvikling av henholdsvis idrettslaget og idrettskretsen deres. Korrelasjonen i svarfordelingen var så høy at det var mulig å lage en indeks av disse to spørsmålene. Disse ble satt sammen til en indeks som ble gitt navnet *utviklingsmuligheter*. Pearsons R-verdien på 0.6, hvilket er godt over den tilfredsstillende verdien på > 0.3 , indikerer en sterk korrelasjon mellom disse to variablene. Videre indikerer Cronbachs alfa-verdien på 0.74, også det over den ønskede verdien på > 0.7 , at det er høy reliabilitet. To andre spørsmål som ble satt sammen til en indeks, var spørsmålene som tok for seg opplevelsen paraidrettstrenerne hadde når det gjaldt tilgang til tilpassede kurs, seminarer eller liknende, og i hvor stor grad de opplever at det finnes relevant fagstoff for deres trenerjobb. Indeksen som ble bygget ble gitt navnet *tilgang til kunnskap*. Her ble Pearsons R-verdien oppgitt som 0.684, noe som også er godt over verdien som indikerer en sterk korrelasjon. Cronbachs alfa-verdien ble 0.81, som

indikerer høy reliabilitet. Den siste indeksen som ble bygget baserte seg på to spørsmål der respondentene skulle svare på hvor stor verdi den mente henholdsvis tidligere idrettsferdigheter og kreativitet hadde. Disse to variablene, som i sin tur ble slått sammen, var også tredelt siden det ikke var noen respondenter som hadde valgt de to nederste svarkategoriene på noen av spørsmålene. Denne indeksen ble gitt variabelnavnet *verdier*. I dette tilfellet var verdiene på Pearsons R og Cronbachs alfa litt lavere. Ifølge Skog (2004) må man derimot ikke stirre seg blind på disse resultatene når man skal konstruerer indekser. Hvilke spørsmål eller variabler som skal inngå i det sammensatte målet bør kunne grunngis ut fra et teoretisk eller begrepsmessig perspektiv (Ringdal, 2013). Tidligere idrettsferdigheter og kreativitet går sammen fordi de utfyller hverandre. Om man har vært aktiv lenge i en idrett vil man ha en stor «base» av treningsøvelser og kunne gjøre tilpasninger ut ifra disse. Dette samsvarer godt med å være kreativ, der man evner å tenke utenfor boksen og tilrettelegge for god trening med de ressursene man har tilgjengelig, og ikke minst det som må til for at utøvere med unike funksjonsnedsettelse skal få utbytte av treningen, da i form av eksempelvis glede og mestring.

Den siste omkodningen som ble gjort var av variabelen som tok for seg den akademiske utdanningen til respondentene. Her ble svarkategoriene «Ja» og «Under utdanning» slått sammen til «Ja», på grunn av at dette bedre fanget opp helheten i utvalget sin utdanning og om denne igjen var relevant for deres trenerarbeid. Denne variabelen ble dummykodet og gitt navnet *relevant utdanning*.

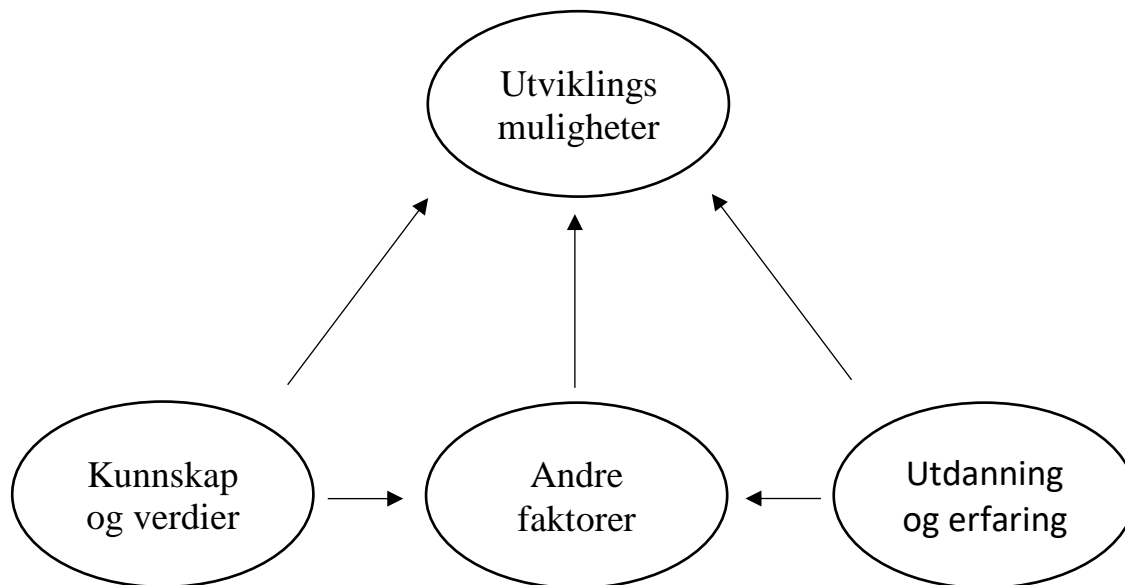
4.5. Statistisk analyse

Data er behandlet i statistikkprogrammet Stata/MP versjon 15.1 for MacOS X. I arbeidet med å belyse problemstillingen vises univariate fordelinger på variablene, korrelasjonsanalyse og lineær regresjonsanalyse med ustandardiserte regresjonskoeffisienter. Disse tre analyseverktøyene vil videre bli nærmere forklart.

Analysemodell og sammenhenger

Studiens hovedmål er å undersøke om opplevde utviklingsmuligheter for paraidrettstrenere varierer avhengig av variasjon i opplevelsen av tilgang til kunnskap, samt verdsettelse av verdiene tidligere idrettsferdigheter og kreativitet, trenerutdanning og erfaring, samt i hvilken grad «andre faktorer» kan ha en påvirkning (se figur 1). Under «kunnskap og verdier» faller variablene *tilgang til kunnskap* og *verdier*, «utdanning og erfaring» inkluderer

trenerutdanning og *trenererfaring*, mens «andre faktorer» utgjør; *relevant utdanning*, *trenerjobb*, *alder* og *kjønn*. Det vil bli testet om «andre faktorer» fungerer som en mediator mellom «kunnskap og verdier» og «utdanning og erfaring», og i sin tur avhengig variabel, og dermed bidrar som såkalte mellomliggende variabler. I analysen vil variablene *tilgang til kunnskap* og *verdier* presenteres først, deretter *trenerutdanning* og *trenererfaring*, mens de andre bakgrunnsvariablene deretter vil bli introdusert i en stegvis multipl regressjonsanalyse.

Figur 1. Analysemodell.

Indirekte sammenhenger

I studien vil «andre faktorer» bli testet som potensielle bakenforliggende variabler, som forårsaker indirekte kausalreaksjoner der årsaken går via den mellomliggende variabelen (Skog, 2004). Skog skriver videre at det i mange tilfeller vil være en kausal sammenheng mellom A og B, men at det også kan eksistere en bakenforliggende faktor C som påvirker både A og B (Skog, 2004). Sammenhengen kan i så måte bli enten forsterket eller svekket om det finnes indirekte eller spuriøse sammenhenger. Hvis de introduserte bakenforliggende faktorene svekker sammenhengen mellom A og B, er dette et uttrykk for en indirekte komponent. Signifikansnivå og forklaringsvarians brukes som mål på komponenten.

Deskriptiv statistikk

Den deskriptive statistikken er med på å beskrive dataene på en lettfattelig og oversiktlig måte (Ringdal, 2013), og vil presentere de ulike variablene sine gjennomsnittsverdier og standardavvik, i tillegg til minimum- og maksimumsverdier. Standardavvik er et mål på

spredning rundt gjennomsnittet av kontinuerlige variabler (Ringdal, 2013). De dikotome variablene, variabler med to verdier, er vist i frekvens (N) og prosent (%), siden det ikke er noen hensikt i gjennomsnitt og standardavvik for disse variablene.

Korrelasjonsanalyse

Korrelasjon betyr statistisk sammenheng, og viser den lineære sammenhengen mellom to variabler (Ringdal, 2013). En slik analyse er et standardisert mål som gir verdier innen intervallet ± 1 , hvor verdier lavere enn null tilsier at høye verdier på den ene variabelen tenderer å opptre samtidig med lave verdier av den andre variabelen (Jacobsen, 2005; Midtbø, 2012). Er verdiene høyere enn null, har høye verdier i den ene variabelen en tendens til å opptre samtidig med høye verdier også i den andre variabelen. Sagt på en annen måte, dess nærmere -1 eller $+1$ korrelasjonen er, desto sterkere er korrelasjonen mellom variablene. Det finnes ikke et klart fasitsvar på hva som er en sterk eller en svak korrelasjon, men det vil avhenge av hva slags forventinger man har til korrelasjonen på forhånd (Jacobsen, 2005). Hvis N er stor, normalt større enn 50, er avviket fra normalfordelingen helt ubetydelig for de fleste praktiske formål, men om N er liten vil avviket ha praktisk betydning (Skog 2013). Siden det er et relativt lite utvalg respondenter i denne studien, $N=56$, er det vanskeligere å gjøre en fornuftig analyse av informasjonen, samtidig som feilmarginene kan bli høye (Jakobsen, 2005). Likevel vil det være mulig å se etter tendenser og trender i datautvalget. En korrelasjon lik 0 er derfor ikke alltid et uttrykk for at det ikke finnes noen statistisk samvariasjon, siden mange samvariasjoner er ikke-lineære (Jacobsen, 2005). Om korrelasjonsmålet er forskjellig fra 0, har vi per definisjon en statistisk samvariasjon. Signifikansnivået er satt til $p < 0.05$ og $p < 0.01$, og markeres ved henholdsvis * og ** i tabell 2. På grunn av det relativt beskjedne antallet respondenter, vil det bli lagt mer vekt på korrelasjoner som er av svak og moderat styrke (0,1-0,3) og ikke signifikante, enn det ville blitt gjort om utvalget var større. Dette valget ble tatt basert på samtaler med veileder, og på grunn av at det var mulig å skille mellom hvilke korrelasjoner som det var logisk å tenke seg hadde en statistisk sammenheng og ikke.

Regresjonsanalyse

I motsetning til i en korrelasjonsanalyse hvor variablene blir behandlet symmetrisk og ikke skiller mellom avhengig og uavhengig variabel, vil variablene i en regresjonsanalyse behandles asymmetrisk (Skog, 2004). I en regresjonsanalyse vil man forsøke å forklare variasjonene i en avhengig variabel (Y) ved hjelp av én eller flere uavhengige eller

forklaringsvariabler (X) (Ringdal, 2013). Regresjonen forutsetter en lineær sammenheng mellom X og Y . Formen på en generell regresjonslikning er: $Y = b_0 + b_1X$, der b_0 er konstantleddet eller regresjonskonstanten, og b_1 er regresjonskoeffisienten eller stigningskoeffisienten (Ringdal, 2013). Regresjonskonstanten er den forventede verdien av Y når X settes til null, mens regresjonskoeffisienten beskriver sammenhengen mellom X og Y , og eventuell stigning eller fall i den lineære regresjonslinjen. For å undersøke i hvilken grad opplevd tilgang til kunnskap, verdier, trenerutdanning, trenererfaring, kjønn og andre faktorer har betydning for hvordan utviklingsmuligheter oppleves, ble det gjennomført en stegvis multipel lineær regresjonsanalyse, basert på den kontinuerlige indeksen 'utviklingsmuligheter'. Ettersom studien tar hensyn til flere uavhengige variabler, er det mest hensiktsmessig å gjøre en multipel regresjonsanalyse. Her er hensikten å finne en lineær funksjon eller likning som beskriver den observerte sammenhengen mellom avhengig variabel og flere uavhengige variabler, for å etablere en mest mulig fullstendig forklaringsmodell. Da den opprinnelige likningen er for en bivariat regresjon med kun én uavhengig variabel, beskriver ikke likningen for en multipel regresjon lenger en linje, men et plan i et tredimensjonalt rom (Ringdal, 2013). I en multipel regresjonsanalyse viser regresjonskoeffisienten endringen i Y når X endres med én måleenhet, kontrollert for de andre variablene i modellen (Midtbø 2012; Ringdal, 2013). Et moment som også er viktig å trekke frem i regresjonsanalysen er forklart varians (R^2), et mål som refererer til den delen av variansen i Y som kan forklares av X (Skog, 2004). R^2 varierer mellom 0 og 1, og dess høyere verdi desto høyere er forklart varians (Ringdal, 2013), hvilket på papiret vil gi en bedre modell. Videre i oppgaven vil B bli brukt som symbol på regresjonskoeffisient. På grunn av det relativt beskjedne antallet respondenter, vil det bli lagt mer vekt på regresjoner som det går an å se er av betydning, selv om de ikke er statistisk signifikante.

Forutsetninger for lineær regresjon

Når man skal utføre lineære regresjonsanalyser er det noen faktorer som må være til stede for å tilfredsstille forutsetningene for minste kvadratsums metode (OLS). Disse forutsetningene er: 1) at sammenhengen mellom variablene er lineær, 2) restleddsvariasjonene er *homoskedastiske, normalfordelte og uavhengige av hverandre*, 3) at den uavhengige variabelen og restleddet er ukorrelert med hverandre (Skog, 2004; Midtbø, 2012). Data er sjelden perfekte, og en pragmatisk innstilling er derfor nødvendig når forutsetningene vurderes. Diagnostisering er å sette sin egen modell i et kritisk lys, og videre se på to verdier som er verdt å undersøke videre: *predikerte verdier* og *residualer* (Midtbø, 2012).

Den første forutsetningen omhandler linearitet i regresjonsanalysen. Ved hjelp av teori og empiri blir det antatt at enkelte fenomener har en tilnærmet lineær form, hvor hver økning i X medfører en økning eller reduksjon i Y når de andre uavhengige variablene er konstante (Skog, 2004). Den andre forutsetningen omhandler restleddene (residualene), hvor restleddet representerer alt utenom X som påvirker Y (Skog, 2004). Han skriver videre at restleddene primært har betydning for signifikanstesting og standardfeil. Den tredje og siste forutsetningen er sammenhengen mellom den avhengige og uavhengige variabelen ikke er spuriøs, der restleddene i modellen er ukorrelert med den uavhengige variabelen (Skog, 2004). Man ønsker å teste for å se at det ikke er bakenforliggende årsaksfaktor Z til X og Y. Denne forutsetningen lar seg derimot ikke teste statistisk, man må heller bruke logikken. For å teste om de nevnte forutsetningene er til stede i denne regresjonsanalysen er det utført en rekke tester. Resultatene på disse testene viser at regresjonsanalysen tilfredsstillende bruk av OLS (Vedlegg 4).

4.6. Reliabilitet og validitet

I vitenskapelig forskning kan det forekomme feilkilder som kan påvirke studiets resultater og troverdighet i negativ retning. Innen kvantitativ metode er det to begreper som må tas hensyn til i denne sammenheng, nemlig *reliabilitet* og *validitet*. Validitet handler om i hvilken grad resultatene fra en undersøkelse gir svar på det man ønsker å undersøke, mens reliabilitet omhandler pålitelighet og nøyaktighet i undersøkelsen (Dalland, 2012).

En forskningsstudies reliabilitet, eller pålitelighet, brukes om i hvilken grad resultatene i en studie kan reproduseres (Andres, 2012), om gjentatte målinger med bruk av samme måleinstrument vil gi de samme resultatene (Ringdal, 2013). Å håpe å oppnå eksakte kopier av tidligere resultater kan derimot sies å være usannsynlig siden den sosiale virkeligheten er rotete og komplisert. Likevel kan lignende trender som blir fastslått i funn fra lignende studier under lignende forhold, være med på å si at måleenhetene og metodene som er brukt er reliable (Andres, 2012). Ringdal (2013) skriver at «høy reliabilitet er en forutsetning for høy validitet». Reliabilitet er et rent empirisk spørsmål, mens validitet krever en teoretisk vurdering i tillegg.

«Validitet handler om forskningsmessige fallgruver, eller snarere om det å unngå fallgruver» (Skog, 2004). Begrepet validitet betyr rett og slett gyldighet, og dreier seg om vi har fått måleresultater som måler det vi ønsker å måle (Ringdal, 2013). Vi kan trekke inn validitet når det skal snakkes om forskningsdesignets følsomhet og evne til å påvise sammenhenger, om validiteten i fortolkningen av data, og om validiteten til eventuelle generaliseringer av resultater (Skog, 2004). For eksempel vil ikke antall år fullført utdanning være en god nok indikator på en persons tillit til staten, da dette ikke vil utgjøre en fullstendig måling av fenomenet. Det finnes mange ulike former for validitet; intern validitet, ekstern validitet, begrepsvaliditet og konklusjonsvaliditet (Skog, 2004; Ringdal, 2013). I denne oppgaven er det mest fremtredende å snakke om begrepsvaliditet og ekstern validitet. For eksempel siden utvalget av respondenter er representative innen feltet som skal undersøkes, og ikke vil påvirke konklusjonsvaliditeten i studien. Begrepsvaliditet går på om det teoretiske begrepet vi ønsker å måle faktisk blir målt (Ringdal, 2013). Der skal man stille spørsmål om man har lyktes i å måle det man ønsker å måle med en tilfredsstillende grad av presisjon, eller om utvalget av respondenter er adekvat og korrekt trukket (Skog, 2004). Ekstern validitet handler om generaliserbarhet og overføringsverdi i forskningen (Skog, 2004; Andres, 2012). Dette kan innebære spørsmål om resultatene har overføringsverdi til andre grupper, andre geografiske områder og andre tider for tilsvarende undersøkelser. Siden ikke alle idrettskretser i Norge er representert i denne studien, vil spørsmål som omhandler overføringsverdien av resultatene til andre idrettskretser i Norge dukke opp.

4.7. Forskningsetiske vurderinger

«Forskningsetikk er de grunnleggende moralnormene for vitenskapelig praksis» (Ringdal, 2013). De mennesker som deltar i forskning har rett til integritet og vern mot innsyn i privatlivet. Derfor er forskeren pålagt taushetsplikt og konfidensialitet for å beskytte informanter, samt at uvedkommende ikke skal få tilgang til innsamlet materiale. Deltakerne har også krav på tilstrekkelig informasjon om undersøkelsen (Ringdal, 2013).

Studien var meldepliktig på grunn av innhenting av respondentenes IP-adresser, og ble derfor registrert og godkjent på forhånd hos Norsk Senter for Forskningsdata (NSD).

Datainnsamling og behandling av opplysninger tilfredsstillende kravene i personopplysningsloven (vedlegg X). Respondentene ble informert om at undersøkelsen var anonym og at de selv kunne velge om de ville delta eller ikke, samt at det ikke ville få noen negative konsekvenser for dem. Det ble sendt ut et informasjonsskriv sammen med

spørreundersøkelsen, som inneholdt en beskrivelse av prosjektet og dets hensikt, samt opplysninger om hva deltakelse innebar og deres rettigheter (vedlegg x). Med denne informasjonen har respondentene gitt et *passivt* samtykke ved å svare på undersøkelsen, og ikke et krav om *aktivt* samtykke slik som er vanlig praksis i store spørreundersøkelser (Ringdal, 2013). Ut ifra spørsmålene i spørreskjemaet er det ingen mulighet til å identifisere enkeltpersoner, i tillegg til at dataene er behandlet konfidensielt. Kun masterstudent, veileder og prosjektansvarlige hadde tilgang til opplysningene. Siden spørreskjemaet i sin tur ble publisert på Facebook-gruppen til norsk paraidrett og dermed gjort tilgjengelig for mange flere aktuelle respondenter over hele landet, ble det vurdert at de tre opprinnelige idrettskretsene ikke var relevant å navngi.

5. Resultater

I det følgende kapittelet vil resultatene av analyser bli presentert. Innledningsvis vil deskriptiv statistikk bli presentert og beskrevet nærmere siden noen av variablene er kontinuerlig på intervallnivå. Videre vil en korrelasjonsanalyse og bivariate regresjoner bli presentert for å ta for seg samvariasjoner mellom variablene, i tillegg til forklaringskraften av hver enkelt variabel. Avslutningsvis vil en stegvis multivariat regresjonsanalyse bli presentert for å synliggjøre de uavhengige variablenes effekt på den avhengige variabelen når de blir kontrollert for andre variabler.

5.1. Deskriptiv statistikk

Den deskriptive statistikken viser minimums-, maksimums- og gjennomsnittsverdier, i tillegg til standardavvik for hele utvalget (N=56) i variablene. Noen av de uavhengige variablene er dikotome, og disse er blitt fremstilt med frekvensfordeling som også er prosentuert for å bli mer oversiktlige.

Av tabell 1 kan vi lese at gjennomsnittet av respondentene er i aldersgruppen 30-39 år (Std. = 1,52). Den største aldersgruppen blant respondentene er 50-59 år med 28,6%, deretter følger 20-29 år med 25%. 57,1% av respondentene er kvinner og 42,9% menn. Tabellen viser at respondentene sin erfaring som paraidrettstrener strekker seg fra 0-23+ år. Når det kommer til erfaring som paraidrettstrener, oppgitt i antall år i 5-års intervaller, kan vi lese at gjennomsnittet er på ca. 3 år (Std. = 1,18). Hele 66% oppgir at de har vært paraidrettstrener i 5 år eller mindre, 11% av de spurte har vært paraidrettstrener i 6-10 år og 11% i 11-16 år (vedlegg 5). Totalt er det 12% som har vært paraidrettstrener i mer enn 16 år. Når det kommer til trenerutdanning i regi av NIF, er det 19,6% av respondentene som ikke har noen form for trenerutdanning. 37,5% har 'Trener 1' kurs, 8,9% har 'Trener 2' kurs, og det er 7,1% som sier de har 'Trener 3' og 'Trener 4' kurs (vedlegg 5). 5,4% er aktivitetsledere og 14,3% har en annen form for trenerutdanning. På spørsmålet om hva slags trenerjobb respondentene har, er det 57,1% som svarer at de er hovedtrenere og har med seg andre trenere. 28,6% er hovedtrenere alene, mens 14,3% er hjelpe- assistenttrenere. Det var også et spørsmål som tok for seg den akademiske utdanningen til respondentene. Her svarte 32% at de hadde gjennomført en form for utdanning som var relevant for en paraidrettstrener, mens 14% svarte at de var under utdanning i noe de anså som relevant for en paraidrettstrener. Disse to svarkategoriene ble slått sammen (46,4%) i tabellen til den dikotome variabelen *Relevant*

utdanning. På dette spørsmålet svarte også 53,6% at de ikke hadde noen relevant utdanning for sitt virke som paraidrettstrener.

Tabell 1. Deskriptiv statistikk av variabler benyttet i analysen.

Variabel	N	Gj.snitt	Std.avvik	Min	Max
Utviklingsmuligheter ^A	56	3.19	0.97	1	5
Tilgang til kunnskap ^B	56	3.01	0.81	1	5
Verdier ^C	56	2.28	0.38	1	3
Trenerutdanning ^D	56	3.57	1.97	1	7
Trenererfaring ^E	56	1.73	1.18	1	5
Trenerjobb ^F	56	2.43	0.74	1	3
Alder ^G	56	3.63	1.52	1	6
		Nei	Ja	%	%
Relevant utdanning ^H	56	30	26	53.6	46.4
		Mann	Kvinne	%	%
Kjønn ^I	56	24	32	42.9	57.1

Notes: **A:** Svarkategori: 1=Ikke i det hele tatt, 2=I svært liten grad, 3=I liten grad, 4=I stor grad, 5=I svært stor grad. **B:** Svarkategori: 1=Ikke i det hele tatt, 2=I svært liten grad, 3=I liten grad, 4=I stor grad, 5=I svært stor grad. **C:** Svarkategori: 1=Noe verdi, 2=Stor verdi, 3=Svært stor verdi. **D:** Svarkategori: 1=Ingen trenerutdanning, 2=Aktivitetsleder, 3=Trener 1, 4=Trener 2, 5=Trener 3, 6=Trener 4, 7=Annet. **E:** Svarkategori: 1=0-5 år, 2=6-10 år, 3=11-16 år, 4=16-22 år, 5= 23+ år. **F:** Svarkategori: 1=Assistent/hjelpetrener, 2=Hovedtrener alene, 3=Hovedtrener med flere trenere. **G:** Svarkategori: 1=15-19 år, 2=20-29 år, 3=30-39 år, 4=40-49 år, 5=50-59 år, 6=60+ år. **H:** Svarkategori: 0=Nei, 1=Ja. **I:** Svarkategori: 0=Mann, 1=Kvinne.

Av variabelen utviklingsmuligheter ser vi at respondentene i gjennomsnitt svarer at det «I liten grad» blir lagt til rette for utvikling. Gjennomsnittet i variabelen tilgang til kunnskap viser også at paraidrettstrenerne opplever at det «I liten grad» er tilgang til relevant kunnskap. Vi ser samtidig at forskjellene er store innad i begge disse variablene, da det er flere som har svart «Ikke i det hele tatt» og «I svært stor grad» på disse spørsmålene. Ut ifra variabelen verdier kan vi lese at majoriteten svarer at verdiene ‘tidligere idrettsferdigheter’ og ‘kreativitet’ er av stor eller svært stor verdi for en paraidrettstrener.

5.1.1. Relevant utdanning

På spørsmålet om respondentene hadde fullført eller holdt på med en utdanning som de følte var relevant for dem som paraidrettstrener, ble de bedt om å skrive hva slags utdanning dette var. Her var det flest som svarte en form for lærerutdanning (8), som inkluderte kroppsøving og idrett, samt spesialpedagogikk for noen. I synkende rekkefølge var det videre fysioterapeut (5), bevegelsesvitenskap (3), idrettsvitenskap (3), psykologi (2), vernepleier (2), annen trenerutdanning (2) og idrettsfag på vgs. (1).

5.2. Bivariate analyser

Som tidligere beskrevet blir variablene behandlet symmetrisk i en korrelasjonsanalyse og det blir ikke skilt mellom avhengig og uavhengig variabel. I en regresjonsanalyse derimot vil variablene bli behandlet asymmetrisk og det blir et skille mellom avhengig og uavhengig variabel. Korrelasjonsanalysen viser sammenhengen, og styrken på sammenhengen, mellom to variabler. Signifikante korrelasjoner er vist ved * ($p < 0,05$) og ** ($p < 0,01$). Den bivariate regresjonen viser hvordan to variabler forholder seg til hverandre, og gjør det mulig å se den isolerte effekten den uavhengige variabelen har på den avhengige. Siden de bivariate regresjonene ikke utgjør hovedanalysen i oppgaven, vil bare de bivariate regresjonene som har størst effekt på den avhengige variabelen bli kort presentert.

Korrelasjonsanalyse

Tabell 2. Korrelasjonsmatrise for inkluderte variabler.

	UTV	TTK	VER	T-UTD	T-ERF	R-UTD	T-JOBB	ALD	KJØ
UTV	1.0								
TTK	0.64**	1.0							
VER	-0.23	0.01	1.0						
T-UTD	0.26	0.09	-0.05	1.0					
T-ERF	0.06	0.01	-0.16	0.36**	1.0				
R-UTD	-0.11	0.08	0.08	0.19	0.09	1.0			
T-JOBB	0.06	0.24	-0.07	0.3*	0.24	0.34**	1.0		
ALD	0.08	-0.16	-0.27*	0.23	0.35**	-0.15	0.29*	1.0	
KJØ	-0.21	0.1	0.30*	0.03	-0.23	0.23	0.01	-0.34*	1.0

Notes: *= $p < 0.05$. **= $p < 0.01$.

UTV=Utviklingsmuligheter. TTK=Tilgang til kunnskap. VER=Verdier.

T-UTD=Trenerutdanning. R-UTD=Relevant utdanning. T-ERF=Trenererfaring.

T-JOBB=Trenerjobb. ALD=Alder. KJØ=Kjønn.

Av tabellen kan vi lese at samtlige variabler korrelerer signifikant med minst én annen variabel. Utviklingsmuligheter korrelerer signifikant på énprosentnivå med tilgang til kunnskap, samt en moderat korrelasjon (0,21-0,30) med verdier, trenerutdanning og kjønn. Tilgang til kunnskap har en moderat positiv korrelasjon med trenerjobb. Verdier har en signifikant negativ og positiv korrelasjon med henholdsvis alder og kjønn. Trenerutdanning har to signifikante korrelasjoner, trenererfaring på énprosentnivå og med trenerjobb på femprosentnivå, i tillegg til en moderat korrelasjon med alder. Når det kommer til relevant utdanning korrelerer denne på femprosentnivå med trenerjobb, samt moderat med kjønn. Signifikansnivået er på én prosent mellom trenererfaring og alder. Korrelasjonen er også moderat med trenerjobb og kjønn, med henholdsvis positivt og negativt fortegn. Mellom

trenerjobb og kjønn er korrelasjonen signifikant på femprosentnivå. Til slutt i tabellen kan vi lese at korrelasjonen mellom alder og kjønn også er signifikant på femprosentnivå.

Bivariate regresjonsanalyser

Det sammensatte målet *tilgang til kunnskap* viser, i likhet med korrelasjonsanalysen, å ha en sterk positiv effekt med den avhengige variabelen. Av tabell 3 kan vi lese at modellen er signifikant ($p < 0,001$) og har en forklaringskraft på 41% ($R^2 = 0,41$). R^2 , som også kalles den multiple korrelasjonskoeffisienten (Ringdal, 2013), blir benyttet som et mål på størrelsen på forklaringskraften i en regresjonsmodell, og beskriver vanligvis hvor stor andel av variasjonene i den avhengige variabelen som «forklares» (Skog, 2004). En koeffisient på 0,767 viser at opplevd tilgang på relevant kunnskap i relativt stor grad påvirker den avhengige variabelen positivt.

Tabell 3. Bivariate regresjonsanalyser av avhengig variabel og de uavhengige variablene med størst forklaringskraft.

N=56	F(1, 54)=36.88	Prob > F=0.000	R-kvadrert=0.41			
			Adj R-kvadrert=0.40			
Utviklingsmulighet	<i>Koef.</i>	<i>Std. avvik</i>	<i>t</i>	<i>P>[t]</i>	<i>[95% konf.Intervall]</i>	
Tilgang til kunnskap	0.767	0.126	6.07	0.000	0.514	1.02
_kons	0.881	0.393	2.24	0.029	0.093	1.669
N=56	F(1, 54)=3.00	Prob > F=0.089	R-kvadrert=0.05			
			Adj R-kvadrert=0.04			
Utviklingsmulighet	<i>Koef.</i>	<i>Std. avvik</i>	<i>t</i>	<i>P>[t]</i>	<i>[95% konf.Intervall]</i>	
Verdier	-0.585	0.338	-1.73	0.089	-1.262	0.092
_kons	4.519	0.779	5.80	0.000	2.956	6.082
N=56	F(1, 54)=3.81	Prob > F=0.056	R-kvadrert=0.07			
			Adj R-kvadrert=0.05			
Utviklingsmulighet	<i>Koef.</i>	<i>Std. avvik</i>	<i>t</i>	<i>P>[t]</i>	<i>[95% konf.Intervall]</i>	
Trenerutdanning	0.126	0.065	1.95	0.056	-0.003	0.256
_kons	2.736	0.264	10.38	0.000	2.208	3.265
N=56	F(1, 54)=2.40	Prob > F=0.127	R-kvadrert=0.04			
			Adj R-kvadrert=0.03			
Utviklingsmulighet	<i>Koef.</i>	<i>Std. avvik</i>	<i>t</i>	<i>P>[t]</i>	<i>[95% konf.Intervall]</i>	
Kjønn	-0.401	0.259	-1.55	0.127	-0.919	0.117
_kons	3.417	0.196	17.47	0.000	3.025	3.809

Den andre indeksen *verdier* indikerer at verdsettelsen av tidligere idrettsferdigheter og kreativitet hos paraiddrettstrenerne har en relativt sterk negativ effekt, med hvorvidt de opplever at det blir lagt til rette for faglig utvikling. Denne samvariasjonen er derimot ikke signifikant ($p=0.089$), men kvantitativ forskning har blitt anklaget for å legge for stor vekt på effektens retning og signifikans, uten å være like opptatt av størrelsen på effektene (Ziliak & McCloskey, i Midtbø, 2012). Modellen har en lavere R^2 -verdi (5%) og dermed en svakere forklaringskraft. Dette er ikke uvanlig, siden bivariate analyser gjerne ikke fanger opp alle aspektene ved et fenomen. Koeffisienten har en verdi på $-0,585$, og viser at *verdier* er en faktor å ta hensyn til i denne undersøkelsen.

Tabell 3 viser videre at variabelen *trenerutdanning* har en tilnærmet signifikant ($p=0,056$) sammenheng med den avhengige variabelen. Modellen har en forklaringskraft på 7% og en koeffisient på $0,126$, som indikerer at nivået på trenerutdanning til paraiddrettstrenerne har en effekt på opplevde utviklingsmuligheter.

Den siste bivariate regresjonen for variabelen *kjønn* viser en forklaringskraft på 4%, noe som er naturlig da sammensatte mål undersøker et større spekter enn det én enkelt variabel gjør. Modellen er ikke signifikant ($p=0,127$), men igjen er det sett mest på størrelsen på koeffisienten, og med en verdi på $-0,401$ er den ikke ubetydelig. Felles for de fire bivariate regresjonsanalysene er at alle viser en forklaringskraft som gjør at de må tas hensyn til i den endelige analysen. De gir innblikk i hver variabels betydning og påvirkning i den multiple regresjonsanalysen.

5.3. Multiplert lineær regresjonsanalyse

Målsetningen med en multivariat eller multiplert regresjonsanalyse kan være å oppnå en så fullstendig forklaring av variasjonene i den avhengige variabelen som mulig (Skog, 2004). Derfor består en multiplert regresjonsanalyse av minst to forklaringsvariabler for å gjøre modellen mer realistisk (Ringdal, 2013). I motsetning til en bivariate regresjon er det nødvendig med flere uavhengige variabler for å undersøke deres effekt på den avhengige variabelen samtidig, og for å få modellen som er så fullstendig og virkelighetsnær som mulig. Siden fenomenet som undersøkes i denne oppgaven kan tenkes å vanskelig la seg forklare gjennom én variabel eller faktor, er en multiplert regresjon å foretrekke. Det har blitt gjort én lineær, stegvis regresjonsanalyse (tabell 7) for å se hvordan de uavhengige variablene påvirker eller spiller inn på paraiddrettstrenernes rapporterte *utviklingsmuligheter*.

Regresjonsanalysen er bygget opp på den måten at det ble testet om de uavhengige variablene opplevd *tilgang til kunnskap*, samt *verdiene* tidligere idrettsferdigheter og kreativitet hadde en direkte eller indirekte påvirkning på utviklingsmuligheter gjennom en stegvis introduisering av mellomliggende- og bakgrunnsvariabler. Disse to uavhengige variablene ble valgt ut som de viktigste på grunn av deres sterke forekomst i empirien i den tidligere forskningen. Modell 1 i regresjonen består av de to uavhengige variablene alene for å se i hvilken grad de har påvirkning på den avhengige variabelen. Signifikansnivået er satt til fem prosent og p-verdier under dette markeres med stjerner i henhold til forklaringen i bunn av regresjonstabellen. Regresjonskoeffisienten viser til effekten de uavhengige variablene har på den avhengige variabelen kontrollert for hverandre. Rekkefølgen på de mellomliggende variablene er basert på viktigheten av disse presentert i den tidligere forskningen. Til slutt er det tatt med bakgrunnsvariablene *alder* og *kjønn* for å se om disse har direkte eller indirekte påvirkning på *utviklingsmuligheter*.

Tabell 4. Stegvis multippel regresjonsanalyse med «utviklingsmuligheter» som avhengig variabel. Ustandardiserte koeffisienter. N=56

VARIABLER	Modell 1**	Modell 2**	Modell 3**	Modell 4**
Tilgang til kunnskap	0.769** (0.121)	0.746** (0.120)	0.791** (0.120)	0.838** (0.120)
Verdier	-0.596* (0.257)	-0.595* (0.256)	-0.577* (0.251)	-0.399 (0.255)
Trenerutdanning		0.103* (0.053)	0.130* (0.053)	0.135** (0.052)
Trenererfaring		-0.049 (0.088)	-0.028 (0.087)	-0.085 (0.088)
Relevant utdanning			-0.275 (0.120)	-0.139 (0.205)
Trenerjobb			-0.178 (0.146)	-0.227 (0.149)
Alder (aldersgrupper)				0.057 (0.074)
Kjønn (0=mann, 1=kvinne)				-0.413* (0.205)
Konstantledd	2.231** (0.695)	2.014** (0.726)	2.262** (0.745)	1.887* (0.791)
R ²	0.46	0.50	0.54	0.59

Standardfeil i parentes.

* p<0.05, ** p<0.01

Som vist i tabell 7 er modell 1 signifikant på énprosentnivå, og har en forklaringskraft på 46% (R²=0.46). Det finnes derimot ingen klar fasit på hvor stor forklaringskraften «bør» være i en regresjonsmodell. Verdien blir benyttet som et mål på hvor god en regresjonsmodell er, men størrelsen varierer etter hva som studeres (Ringdal, 2013). Hvis analyseenhetene er kommuner eller bedrifter blir R² ofte høyere, enn om de er personer.

I modell 1 er de to viktigste uavhengige variablene presentert sammen og vi kan se hvilken sammenheng de har på opplevd utviklingsmulighet blant paraidrettstrenerne (tabell 7). Den ustandardiserte regresjonskoeffisienten for *tilgang på kunnskap* er positiv og signifikant på

énprosentnivå. Regresjonskoeffisienten på *verdier* er derimot negativ, også her signifikant, men på femprosentnivå. Konstantleddet er også statistisk signifikant på énprosentnivå, med en verdi på 2,231, hvilket vil si at en respondent som har verdien null på alle de inkluderte variablene estimeres til å ha en verdi på 2,231 på skalaen som viser opplevde utviklingsmuligheter.

I modell 2 er de to første mellomliggende variablene introdusert: *trenerutdanning* og *trenererfaring*. Vi ser samme trend for *tilgang til kunnskap* og *verdier* som i modell 1, uten noen store svingninger. *Trenerutdanning* har en positiv effekt på *utviklingsmuligheter* kontrollert for de andre uavhengige variablene. Med en regresjonskoeffisient på 0,109 er variabelen signifikant på femprosentnivå, og indikerer at høyere trenerutdanning øker opplevde utviklingsmuligheter for paraidrettstrenerne. *Trenererfaring* ($B=0,049$) indikerer å ha relativt liten effekt på den avhengige variabelen. Konstantleddet er fortsatt signifikant på énprosentnivå, om så med noe lavere verdi enn i modell 1. Den forklarte variansen øker med fem prosent fra modell 1 (0,46) til modell 2 (0,50).

I modell 3 introduseres det to nye mellomliggende variabler: *relevant utdanning* og *trenerjobb*. Den samme tendensen er fremdeles gjeldende for de hittil signifikante variablene: *tilgang til kunnskap*, *verdier* og *trenerutdanning*, nå også med noe høyere regresjonskoeffisient for *tilgang til kunnskap* og *trenerutdanning* kontrollert for *trenererfaring* og *trenerjobb*. Videre blir regresjonskoeffisienten til variabelen *trenererfaring* blir noe svakere ($B=0,028$). Dummyvariabelen for *relevant utdanning* viser en moderat effekt på den avhengige variabelen ($B=-0,275$). Variabelen *trenerjobb* kan vi også lese til å ha relativt lite effekt på den avhengige variabelen. Konstantleddet holder seg signifikant på énprosentnivå, og får noe høyere verdi enn i modell 2. Den forklarte variansen stiger også med 4% som følge av inkluderingen av disse to nye variablene.

I modell 4 inkluderes bakgrunnsvariablene *alder* og *kjønn* i regresjonsanalysen. Av tabellen kan vi lese at den signifikante effekten av variabelen *verdier* forsvinner kontrollert for *alder* og *kjønn*. Dette skyldes mest sannsynlig variabelen for *kjønn* som blir signifikant på femprosentnivå. *Verdier* får dermed en indirekte effekt på *utviklingsmuligheter* og går gjennom *kjønn*. *Kjønn* har en regresjonskoeffisient på -0,413, hvor kategorien *mann* har verdien null. *Alder* har tilnærmet ingen effekt på den avhengige variabelen. I tillegg har *trenerutdanning* blitt signifikant på énprosentnivå kontrollert for *kjønn* og *alder*. *Kjønn* virker

å ha innvirkning på hvor betydningsfull *trenerutdanning* er for å oppleve *utviklingsmuligheter* for paraidrettstrenerne. Konstansleddet synker også i verdi, og har blitt signifikant på femprosentnivå. Den totale forklaringskraften har økt med nærmere fem prosentpoeng.

6. Diskusjon

Formålet med studien var å undersøke om faktorene tilgang til kunnskap, verdier, trenerutdanning, trenererfaring og kjønn hadde innvirkning på hvordan norske paraidrettstrenere opplever utviklingsmuligheter. Det går ikke an å si at undersøkelser gir objektive, riktige eller absolutte svar, siden resultater vil være tvetydige (Jacobsen, 2005). De bør og må derfor tolkes av den som har laget undersøkelsen. I dette kapittelet vil problemstillingen og resultatene fra analysene bli diskutert i lys av tidligere forskning og teori. Hver enkelt av de tre forskningsspørsmålene som ble presentert i innledningen av denne oppgaven vil bli diskutert hver for seg. Andre faktorer som blir sett på som relevante for å forklare de mellomliggende faktorene vil bli tatt for seg underveis.

6.1. Tilgang til kunnskap og verdier

Av den multiple regresjonsmodellen (modell 1, tabell 7) kan vi lese at variabelen tilgang til kunnskap har en signifikant positiv sammenheng med den avhengige variabelen. Regresjonskoeffisienten på 0,769 (modell 1) tilsier at for hver økning på skalaen for opplevd tilgang til kunnskap, så vil utviklingsmuligheter stige med 0,769 enheter. Dette er en betydelig økning siden skalaen for den avhengige variabelen går fra 1-5. Dette indikerer at den uavhengige variabelen er sterkt korrelert med den avhengige og har stor påvirkningskraft, i tillegg til stor forklaringskraft som vi også kan lese av den bivarierte regresjonen (vedlegg X). Regresjonskoeffisienten øker i verdi frem til modell 4 (tabell 7) hvilket indikerer at 'tilgang til kunnskap' blir påvirket av de andre uavhengige variablene som blir introdusert i de enkelte modellene. Paraidrettstrenere som rapporterer at det er stor tilgang til relevant kunnskap for deres trenerjobb, har også svært høy sannsynlighet til å rapportere om gode utviklingsmuligheter tilrettelagt av idrettslag og idrettskrets. I den deskriptive statistikken (tabell 1) kan vi lese at variablene utviklingsmuligheter og tilgang til kunnskap har noenlunde det samme gjennomsnittet (3,19 og 3,01), som tilsvarer at respondentene har rapportert om at det «i liten grad» er utviklingsmuligheter, så vel som tilgang til kunnskap for dem som paraidrettstrenere. Korrelasjonsmatrisen (tabell 2) viser at det er en sterkt positiv korrelasjon ($r=0,64$) mellom variablene utviklingsmuligheter og tilgang til kunnskap.

Basert på den tidligere forskningen (jf. 3.4.1.) er ikke noe nytt at paraidrettstrenere rapporterer om lite tilgang på kunnskap relevant til deres trenerarbeid og utøvergrupper (Cregan et al., 2007; McMaster et al., 2012; Fairhurst et al., 2016). Mangelen på spesifikk kunnskap og den

problematikken dette førte med seg, med tanke på å kunne trene sine utøvere på en best mulig måte ut ifra deres behov og ønsker, var noe deltakerne i disse studiene trakk frem som spesielt utfordrende. Deltakerne måtte benytte seg av andre kilder og metoder for å øke sin kunnskap, og videre gjøre tilpasninger avhengig av hva som var relevant for deres idrett og utøvere. Disse utfordringene kan sies å være med på å bekrefte at det fremdeles er den medisinske modellen om funksjonshemning som dominerer på idrettsarenaen (jf. 3.2.). Det kan virke som om det fortsatt er en vei å gå med tanke på å ta til seg den sosial-relasjonelle modellen. Likevel er det verdt å huske på at den kalles den 'nordiske modellen' av en grunn, og at det derfor er sannsynlig at vi har kommet lengre på dette feltet i Norden enn resten av verden.

NIF (2015b) påpeker at det er flere kunnskapshull hva angår forskning på idrett for mennesker med funksjonsnedsettelse (jf. 3.4.). Når det er flere kunnskapshull på området som går direkte på de personene som er aktive i idretten, er det høyst sannsynlig at det også er like mange, eller kanskje flere, kunnskapshull på området som handler om de som skal tilrettelegge for denne aktiviteten. Den nye norske studien utført av Oslo Economics (2020) kom frem til at treneren er avgjørende for varig deltakelse i paraidretten, og at «(...) kompetente trenere utgjør en forskjell». Her viser de til to former for kompetanse som paraidrettstrenerne har behov for; en mellommenneskelig kompetanse og en kompetanse som dreier seg om utvikling av utøveren i den aktuelle idretten sin. Basert på dette handlet ett av tiltakene, for å øke deltakelse i paraidrett, om å styrke utdanningen av trenere (Oslo Economics, 2020). Manglende kompetanse på tilrettelegging av aktivitet for mennesker med funksjonsnedsettelse ble trukket frem som det mest sannsynlige for at idrettslag kan se problemer og begrensninger heller enn muligheter. Tilgangen til kunnskap som er spesifikt rettet mot disse trenerne er derfor å anse som én, om ikke den viktigste, faktoren for opplevelsen av utviklingsmuligheter.

Om vi ser på variablene *verdier* i den multiple regresjonsanalysen (modell 1, tabell 7), hvor man kan lese at regresjonskoeffisienten, som er på -0,596, indikerer at dersom man mener tidligere idrettsferdigheter og kreativitet er verdifulle for en paraidrettstrener, vil man dermed rapportere om liten grad av opplevde utviklingsmuligheter. Regresjonskoeffisienten for *verdier* holder seg relativt konstant gjennom modell 2 og 3 (tabell 7), før den synker i modell 4 hvilket vil bli nærmere gått gjennom etter hvert. Den uavhengige variabelen *verdier* er som nevnt tidligere tredelt, og vi kan lese av den deskriptive statistikken (tabell 1) at gjennomsnittet av paraidrettstrenerne svarer at de mener tidligere idrettsferdigheter og

kreativitet er av 'stor verdi' (2,28) for en paraidrettstrener. Korrelasjonsmatrisen (tabell 2) viser at *verdier* har en negativ moderat korrelasjon ($r=-0,23$) med den avhengige variabelen. Dette tilsier at dersom man har en høy verdi på den ene variabelen, har man systematisk en lav verdi på den andre variabelen. Siden vi har sett at den gjennomsnittsverdien på *verdier* er på en relativt høy svarkategori, kan vi med stor grad av sikkerhet si at det er verdien på *utviklingsmuligheter* som er lav i dette tilfellet.

Majoriteten av de som blir trenere generelt har drevet med idrett, og da kanskje i størst grad med den idretten man selv blir trener i. Dermed vil de fleste trenere besitte en viss form for idrettsferdigheter, som de ganske naturlig tar med seg inn i sitt trenerarbeid. Paraidrettstrenere er ikke forskjellige fra andre trenere på dette området. Å kjenne godt til idretten man trener andre i vil gi ikke bare kjennskap til de kravene som stilles, men også kunne gi et ekstra stort engasjement som trenerne drar med seg inn i en treningsgruppe. Dette viser også den tidligere forskningen (Cregan et al., 2007; Davey, 2014). Tidligere idrettsferdigheter og erfaringer var verdifulle når paraidrettstrenerne trengte å få bekreftet at noe «ga mening» (Taylor et al., 2015). Det å kunne tilpasse diverse treningsøvelser på bakgrunn av at man har gjort de selv og vet hva som er hensikten med øvelsen, vil være en nyttig evne å besitte (Lepage et al., 2020). Tidligere idrettsferdigheter vil kunne føre til mer selvtillit i trenerrollen (Sisjord et al., 2020), og kunne smitte over på utøvere i møte med nye utfordringer.

Kreativitet er en annen evne som kan trekkes inn i den samme kategorien (jf. 3.4.2.). På lik linje med tidligere idrettsferdigheter vil kreativitet kunne være med på å gjøre gode tilpasninger der det er hensiktsmessig og i mange tilfeller nødvendig (Cregan et al., 2007; Tawse et al., 2012). Det er lett å se for seg hvorfor paraidrettstrenere tenker at kreativitet er en viktig egenskap om man ser det i sammenheng med mangelen på spesifikk kunnskap innenfor deres fagfelt. På grunn av mangel på relevant kunnskap er en kreativ tilnærming til utfordringer oppmuntrende (Taylor et al., 2015). Resultatene til Wareham et al. (2017; 2018) viste at paraidrettstrenerne sine spesifikke utfordringer forbedret deres evner til å være oppfinnsomme og kreative i sitt trenerarbeid, samtidig som de fant dette til å være et spennende og trivelig element ved treningsplanleggingen. Det kan i så måte være logisk å tenke at om man besitter disse ferdighetene så vil man kanskje tenke at man ikke trenger å utvikle seg mer som trener, for man vet allerede hva man skal gjøre i mange situasjoner. Selvtillit og ikke minst Bandura (1997) sin teori om mestringsforventninger kan veie tungt i slike situasjoner hvor det er nødvendig å tenke utenfor boksen og i nye baner. Har man vært

med på noe liknende ved tidligere anledninger, enten ved at man selv har måttet gjøre det eller har måttet gjøre tilpasninger for andre, vil man ha større tro på seg selv og kanskje ikke være like skeptisk til å prøve ut nye ting.

To faktorer som har en påvirkning på variabelen *verdier* er *alder* og *kjønn*. I den multivariate regresjonsanalysen (modell 4, tabell 7) kan vi se at når *alder* og *kjønn* blir introdusert, synker regresjonskoeffisienten for *verdier* fra -0,577 til -0,399, i tillegg går den fra signifikant til ikke-signifikant. Siden regresjonskoeffisienten går i mer positiv retning er det sannsynlig at det er *kjønn* som er den største faktoren til dette, siden den i den samme modellen blir signifikant. Som vi kan lese av korrelasjonsmatrisen (tabell 2) er begge disse bakgrunnsvariablene signifikant korrelert med *verdier* på femprosentnivå. *Alder* har en negativ korrelasjon ($r=-0.27$), noe som enten kan indikere at tidligere idrettsferdigheter og kreativitet blir sett på som mindre verdifulle ved høyere alder eller motsatt. *Kjønn* har derimot en positiv korrelasjon ($r=0,3$) hvilket tilsier at kvinner (=1) ser på verdiene tidligere idrettsferdigheter og kreativitet som mer verdifulle enn menn (=0).

Den tidligere forskning som er funnet på dette fagfeltet har ikke sett på kjønnsforskjeller med tanke på betydningen av verdier for paraidrettstrenerne. Det eneste som nevner dette er Sisjord et al. (2020) sin studie som tok for seg norske toppidrettstrenerne generelt. I denne undersøkelsen blir det kort vist til at spesielt kvinnelige trenere fremhevet at det å ha vært aktiv utøver på høyt nivå, og påfølgende idrettsferdigheter man besitter, ga større selvtillit. Hvilken rolle kjønn spiller inn på den avhengige variabelen vil bli tatt for seg i et annet delkapittel.

6.2. Trenerutdanning og trenererfaring

Resultatene av den multiple regresjonsanalysen (tabell 7) viser at trenerutdanning er stabilt signifikant fra variabelen blir introdusert i modell 2. Den går derimot fra femprosentnivå til énprosentnivå fra modell 3 til modell 4. En regresjonskoeffisient på 0,135 i modell 4 indikerer at en økning i trenerutdanning med ett nivå, øker den avhengige variabelen med 0,135.

Dermed vil en paraidrettstrener med høyere trenerutdanning i større grad oppleve at det finnes utviklingsmuligheter. Dette kan vi tolke som at de med mer utdanning og kursing, også er de som ønsker mer utdanning og kursing. Det kan tenkes at de, om mulig, vil søke mer aktivt etter videre måter å utvikle seg selv på som trener enn de som har lite eller ingen trenerutdanning. Om dette er på grunn av at de eksempelvis er mer kjente med systemet

(Trenerløypa), eller har flere kontakter og et større nettverk enn de som har mindre trenerutdanning enn dem selv er derimot uklart.

Respondentenes svar på deres trenerutdanning viser seg i gjennomsnitt å være Trener 1 (tabell 1) (jf. 3.1.). Dette er den laveste trenerutdanning som tilbys av NIF, med unntak av aktivitetsleder som tar for seg helt enkel organisering og tilrettelegging av trening og aktiviteter for de minste – 5-12 år (NIF, u.å.). Fordelingen på trenerutdanning (vedlegg 5) viser at det totalt er 62,5% av respondentene som enten ikke har noen form for trenerutdanning eller den laveste trenerutdanningen fra Trenerløypa (inkludert aktivitetsleder). Siden det er mye som tyder på at de som valgte å svare på denne spørreundersøkelsen er svært dedikerte i sin trenerrolle, kan det anses som trenerutdanning hos disse er relativt lav. Dette kan selvfølgelig ha noe å gjøre med at de ikke har nok praktisk erfaring for å kunne gå videre i Trenerløypa, men man må også kunne stille spørsmål om det er en for høy terskel for å kunne gå videre.

I trenerundersøkelsen til Chroni et al. (2018) oppsummerer de med at det er få trenere som har utdanning og erfaring med å trenere parautøvere, og at ved å bidra til økt bevissthet rundt paraidrett vil være én måte å få flere til å ta spesifikk utdanning og ta valget om å bli paraidrettstrenere. På tidspunktet for datainnsamlingen i deres studie var det 292 trenere som rapporterte at de hadde ansvar for parautøvere. Mens det var totalt 708 trenere hadde på ett eller annet tidspunkt hatt ansvar for utøvere med funksjonsnedsettelse. Det finnes mange roller man kan ha og ulike grader av ansvar, og det er ikke enkelt å trekke noen konklusjoner basert kun på slike antall. Likevel kan det gi en pekepinn at det muligens er mer krevende og komplisert å være trener for utøvere med funksjonsnedsettelse over lengre perioder. De bemerker også at siden flertallet av trenerne som hadde erfaring med å trenere paraidrettsutøvere på lokalt nivå, kan man stille spørsmål om disse trenerne gis tilstrekkelig mulighet og støtte til å nå et høyere nivå (Chroni et al., 2018).

Styrket utdanning av trenere er som tidligere nevnt ett av tiltakene som det ble konkludert med i studien til Oslo Economics (2020). Dette var for å sikre varig deltakelse i paraidretten på en bedre måte. Dette vil kunne hjelpe trenerne med å se muligheter fremfor begrensninger, i tillegg til at idrettslagene, med nok kompetanse i organisasjonen, ikke bare ser utfordringer som de tenker rekruttering av denne utøvergruppen kan føre til (jf. 3.4.). Et annet element som gjør det viktig med god trenerutdanning for å være paraidrettstrener, er med tanke på

forståelsen av funksjonsnedsettelse (jf. 3.2.). Den medisinske modellen er dominerende innen idretten, og uten tilstrekkelig informasjon og utdanning er det rimelig å anta at den fortsatt vil være det. En god trenerutdanning vil kunne ta for seg denne problematikken, og utvide horisontene til de som velger å bli trenere for utøvere med funksjonsnedsettelse. Den sosial-relasjonelle tilnærmingen vil kunne gi de bedre forutsetninger til å se samspillet mellom individet og det eksterne miljøet (NOU 2016:17).

Av korrelasjonsmatrisen (tabell 2) kan vi lese at trenerutdanning har en moderat korrelasjon ($r=0,26$) med opplevde utviklingsmuligheter. Av tabell 2 kan vi også lese at variablene trenererfaring ($r=0,36$) og trenerjobb ($r=0,3$) har en signifikant korrelasjon med trenerutdanning, på henholdsvis énprosentnivå og femprosentnivå. Dette indikerer at disse to variablene har en sterk innvirkning på trenerutdanning. Jo høyere trenerutdanning man har fullført, dess mer trenererfaring har man, og igjen er det større sannsynlighet er det for at man har en trenerjobb som med mer ansvar. I tillegg kan vi lese at alder har moderat korrelasjon med trenerutdanning ($r=0,23$). Dette er ikke akkurat overaskende siden det er rimelig å anta at jo eldre en trener er, dess mer trenerutdanning har personen tatt om man skal følge en mer normal karriereutvikling. Av den bivariate regresjonen (vedlegg X) kan vi se at trenerutdanningsvariabelen er så godt som signifikant ($p=0,056$) med den avhengige variabelen. Den hadde i tillegg en forklaringskraft på 7%, noe som kan sies å være betydelig når vi legger det til i en multivariat analyse.

Empirien fra den tidligere forskningen viser en del til deltakernes utdanning, både som trener og akademisk. Innad i samme studie (McMaster et al., 2012) var tilgangen til formelle trenerkurs rettet mot paraidrett forskjellig for deltakerne. Det krevde dermed at noen måtte stole mer på kursene som tok for seg idretten på et mer generelt nivå. Selv om de da på papiret kunne se ut som de hadde den samme utdanningen, var om mulig realiteten en helt annen. Når kursene blir mer generelle, tar de da for seg i stor grad det funksjonsfriske aspektet ved treningen, og etterlater mange ubesvarte spørsmål for trenerne med utøvere med funksjonsnedsettelse og andre behov (McMaster et al., 2012; Davey, 2014; Taylor et al., 2015; Lepage et al., 2020). Resultatene i Wareham et al. (2018) viste dermed at det var de mer uformelle kollegiale forbindelsene og nettverkene som ble sett på som de mest verdifulle elementene ved trenerutdanningen.

Korrelasjonsmatrisen (tabell 2) viser også at dummyvariabelen for relevant utdanning har en korrelasjonskoeffisient på $r=0,19$ med trenerutdanning. Om valget falt først på å bli trener eller om den akademiske utdanningen ledet til dette valget, får man derimot ikke et klart svar på i denne undersøkelsen. Likevel støttes dette opp av empirien fra Wareham et al. (2017) sin studie som viste at trenernes sterke interesse for idrett ledet de til å bli trenere, i tillegg til at de tok en utdanning rettet mot idrett eller fysisk aktivitet. Om vi ser nærmere på den multiple regresjonsanalysen (modell 3, tabell 7) kan vi lese at etter relevant utdanning og trenerjobb blir introdusert i regresjonsanalysen har disse en positiv effekt på den avhengige variabelen, så vel som på trenerutdanning. Dette indikerer at relevant utdanning har en positiv effekt på trenerutdanning, som igjen har en direkte effekt på den avhengige variabelen. Det er rimelig å anta at høyere utdanning på ett område gir personer ønske om mer utdanning på andre områder, på grunn av tidligere opplevelser som har opplevdes som givende og gitt ønske om å utvikle seg videre.

Fra den tidligere forskningen kan vi lese at mange av deltakerne i disse studiene hadde en akademisk utdanning som var rettet mot kroppsøving, idrett, fysisk aktivitet og helse, eller bevegelsesvitenskap (Taylor et al., 2015; Fairhurst et al., 2016; Wareham et al., 2017; Wareham et al., 2018; Lepage et al., 2020). Vi kan også se igjen noe av dette i denne undersøkelsen der nær halvparten ($N=26$) av respondentene har eller holde på med en akademisk utdanning som kan være relevant for deres arbeid som paraidrettstrener. Basert på de tidligere nevnte utdanningene (jf. 5.1.1.) kan de ha blitt introdusert for paraidretten gjennom diverse praksisarbeid, emner som har omhandlet sosial ulikhet og funksjonshemming, behandlingsarbeid med personer med funksjonsnedsettelse for å nevne noen muligheter. Med tanke på hvor liten del av det tilgjengelige utdanningstilbudet som omhandler kropp og idrett, er det en betydelig andel av respondentene i denne undersøkelsen som har en slik akademisk utdanning. Derfor er det rimelig å anta at det å ha en relevant utdanning i bunn er noe som har en form for innvirkning på valget om å bli paraidrettstrener.

Korrelasjonsmatrisen (tabell 2) viser en r -verdi på henholdsvis 0,23 og 0,03 for alder og kjønn. Basert på disse verdiene kan vi tolke det som at alder spiller en moderat rolle for hvor mye trenerutdanning man har fullført, mens kjønn kan man si ikke er av betydning. Jo eldre man er, dess høyere trenerutdanning har man fullført. Korrelasjonskoeffisienten for alder ($r=-0,15$) og for kjønn ($r=0,23$) tilsier at disse variablene har en viss innvirkning på om paraidrettstrenerne har tatt en relevant akademisk utdanning. Når det gjelder alder indikerer

den negative korrelasjonskoeffisienten at det er de yngre trenerne som har mest relevante utdanninger for deres trenerarbeid. For kjønn indikerer det at det er kvinnene som i størst grad har tatt en relevant utdanning. I tabell 7 kan vi se at regresjonskoeffisienten er stabil kontrollert for blant annet alder- og kjønnsvariabelen som hadde en svak påvirkning på variabelen for verdier. Regresjonsanalysen viser at kontrollert for alder og kjønn blir regresjonskoeffisienten for trenerutdanning marginalt høyere. Dette kan vi tolke som at det ikke er av den største betydning for hvor gammel man er eller hvilket kjønn man har for nivået av trenerutdanning når alt kommer til alt. Regresjonskoeffisienten til variabelen for relevant utdanningen synker derimot når alder og kjønn blir introdusert (modell 4, tabell 7).

En annen faktor som kan ha en direkte effekt på opplevde utviklingsmuligheter for paraidrettstrenerne er trenererfaring. Vi kan se at trenererfaring ikke virker å ha en stor innvirkning på den avhengige variabelen i den multiple regresjonsanalysen (modell 4, tabell 7), med en regresjonskoeffisient på $-0,085$ når det er kontrollert for alder og kjønn. Den deskriptive statistikken (tabell 1) viser at gjennomsnittlig trenererfaring for respondentene var omtrent 3 år. Vi kan også lese fra tabellen at gjennomsnittsalderen er rundt 35 år. Korrelasjonen mellom disse variablene kan vi lese er signifikant på énprosentnivå ($r=0,35$) fra korrelasjonsmatrisen (tabell 2). Dette er ikke i seg selv veldig overaskende, siden det er rimelig å anta at jo eldre man er dess mer erfaring har man, uansett fagfelt. Det er likevel en interessant korrelasjon siden gjennomsnittet med trenererfaring er såpass lavt i forhold til gjennomsnittlig alder. Gjennomsnittsalderen for trenere med erfaring med å trenere utøvere med funksjonsnedsettelse var 42 år i studien til Chroni et al. (2018), der de også hadde 17 års generell trenererfaring i gjennomsnitt. Det var derimot ikke spesifisert hvor lenge de hadde trent parautøvere. Mange trenere begynte med å trene funksjonsfriske utøvere, før de av forskjellige årsaker startet å trene paraidrettsutøvere (Cregan et al., 2007; Taylor et al., 2015; Fairhurst et al., 2016; Wareham et al., 2017; 2018; Lepage et al., 2020). Denne faktoren kan være én forklaring på hvorfor resultatene i denne undersøkelsen er som de er, og kan støttes opp av studien til Chroni et al. (2018). Hva som er årsakene til dette lar seg vanskelig forklare alene, men én måte å se det på kan være at dette stiller større krav til trenerne utover bare idrettsaktiviteten. For å holde på i lengre perioder som trenere for slike grupper utøvere, og kanskje spesielt for de yngre aldersgruppene, kan det tenkes at dette er ressurskrevende arbeid på flere måter. Likevel er det viktig å huske på at trenererfaring i seg selv har en svak korrelasjon med den avhengige variabelen ($r=0,06$) (tabell 2).

En annen variabel som korrelerer positivt med trenererfaring er hvilken trenerjobb man har ($r=0,24$). De som har vært lenge i miljøet og har skaffet seg mange års trenererfaring, virker å ha større sannsynlighet for å ha en trenerjobb med mer ansvar. Om vi ser videre på trenererfaring kan vi lese av korrelasjonsmatrisen (tabell 2) at det er en moderat negativ korrelasjon med kjønn ($r=-0,23$). Noe som indikerer at kvinner har mindre erfaring enn menn i denne undersøkelsen. Det er en positiv signifikant korrelasjon mellom trenerjobb og relevant utdanning ($r=0,34$). Dette kan tolkes som at de med en relevant utdanning opplever seg selv som mer komfortable med mer ansvar i trenerrollen, muligens fordi de har deltatt i arbeid med personer med funksjonsnedsettelse i tidligere praksis eller annen undervisning i sin utdanning og gitt de erfaring med arbeid i denne typen grupper.

Summen av at mange paraidrettstrenerer har vært trenere for denne gruppen forholdsvis kort i forhold til alder, i tillegg til at mange også har en utdanning som er relevant, kan tolkes som at mange av respondentene har vært trenere for funksjonsfriske utøvere tidligere. På den måten har de skaffet seg erfaring som trenere slik at det kanskje ikke føltes like overveldende å skulle begynne å trene utøvere med funksjonsnedsettelse. Dette var tilfellet i noen av de tidligere studiene (Cregan et al., 2007; Fairhurst et al., 2016). Deltakerne i flere av studiene etterlyste behovet for flere muligheter til trenerutdanninger designet spesielt for paraidrett (Cregan et al., 2007; McMaster et al., 2012; Fairhurst et al., 2016). Empirien påpeker at mangelen på slike formelle læringskilder førte til større bruk av selvstyrte læringskilder. Selvstyrte læringskilder er i seg selv en stor og viktig del av all læring, ikke bare for paraidrettstrenerer, men for alle i alle sammenhenger. Det er heller når behovet og følelsen av å måtte benytte seg av disse overskygger det formelle, som tar for seg det aller mest grunnleggende sammen med de aspektene som er mer utfordrende å lære seg kun ved hjelp av praktisk erfaring. Om man kun skal benytte seg av selvstyrte læringskilder og metoder, kan det være muligheter for at man ikke ser det som ligger utenfor selve aktiviteten. Å se hele utøveren og rammene rundt kan bli vanskelig. Man må tenke at formelle trenerkurs blir tilbudt av en grunn, og at man ikke må løsrive seg helt bort fra det formelle, selv om man ikke har opplevd det store utbyttet av det i tidligere sammenhenger. Mestringsforventningene en paraidrettstrener har opplevd gjennom tidligere autentiske mestringserfaringer ved bruk av prøving og feiling, på grunn av mangelen av relevante tilbud, kan føre til at de føler at de ikke trenger formell «hjelp» for å utvikle seg videre. Samtidig kan terskelen for å melde seg på og delta på formelle kurs og seminarer bli høyere, og det blir igjen lettere å velge dette bort. Én studie viste at selvstyrte læringskilder var signifikant mer viktig enn formelle læringskilder

(Myhre et al., 2020). Det ble vurdert at formelle læringskilder var betydelig mindre viktig for videre utvikling. Grunnen til dette kan tenkes å være at trenerne opplevde at det formelle ga lite utbytte, og at det ikke var bryet verdt.

På generell basis er det rimelig å anta at alle idrettstrener vil oppleve utfordringer på et eller annet område. Eksempelvis kan det dukke opp problemstillinger knyttet til det å skulle sette målsetninger sammen med utøvere, kommunikasjonsproblemer, eller utfordringer opp imot ferdighetsutvikling i den aktuelle idretten. I tillegg til dette kan det å trene utøvere med funksjonsnedsettelse kreve ytterligere problemløsningsferdigheter. Paraidrettstrener kan komme til å møte utfordringer som er mer komplekse, og som ikke kun dreier seg rundt det rent idrettslige, men om det mer organisatoriske og administrative. Dette kan blant annet inkludere gjenkjenning av biomekaniske tilpasninger, adressering av problemer knyttet til tilgjengelighet og transport, eller å i større grad måtte fungere som sosial støtte for sine utøvere. Disse aspektene kan man med stor sikkerhet si er mer trengende i paraidretten kontra idrett for funksjonsfriske. Slike utfordringer kan oppleves overveldende for en trener uten spesielt mye erfaring som paraidrettstrener, eller for trenere generelt som ikke har behøvd å tenke på slike aspekter. Trenererfaring kan ses på som kritisk om slike utfordringer dukker opp. Om man føler man står alene med å løse disse utfordringene kan det føre til at enkelte opplever det som krevende å være paraidrettstrener over lengre perioder. At resultatene er som de er med tanke på trenererfaring kan således være naturlig på bakgrunn av slike aspekter ved trenerjobben.

Resultatene viser at paraidrettstrenernes trenerutdanning har en signifikant positiv effekt på deres opplevde utviklingsmuligheter (modell 4, tabell 7). Effekten blir også marginalt større når det kontrolleres for relevant utdanning, trenerjobb, alder og kjønn. Jo høyere trenerutdanning en paraidrettstrener svarer de har fullført, desto høyere vil de vurdere graden av utviklingsmuligheter ($B=0,135$). Derimot har trenererfaring en svak negativ regresjonskoeffisient ($B=-0,085$), kontrollert for alle de andre variablene. Med mer trenererfaring vil opplevde utviklingsmuligheter bli vurdert som mindre.

6.3. Kjønnforskjeller

Noe som ofte kan være interessant å se nærmere på i slike undersøkelser, er om det finnes kjønnforskjeller. Idrettsarenaen er laget av menn – for menn, både fra et utøverperspektiv,

men også når det gjelder trener og ledere på alle nivåer. Norsk idrett skårer høyt på kvinnelig representasjon i et internasjonalt perspektiv, med 40% kvinnelige styremedlemmer, hvilket tilsvarer medlemsmassen av aktive kvinner i NIF (Fasting & Sand, 2017). Likevel er kjønnsforskjellene når det gjelder trenere på klubbnivå betydelig (jf. 3.4.5). I litteraturgjennomgangen for denne studien ble det ikke funnet noe forskning som i stor grad så på kjønnsforskjeller i rollen som paraiddrettstrener. Det er sannsynlig at dette henger sammen med den generelt begrensede forskningen innenfor dette feltet.

Den multivariate regresjonsanalysen viser at kjønn er en signifikant bakgrunnsvariabel og har en sterk effekt på den avhengige variabelen (modell 4, tabell 7). Denne effekten er negativ med en regresjonskoeffisient på -0,413 og signifikant på femprosentnivå. Om en respondent er kvinne vil verdien på den avhengige variabelen synke med 0,413. Dette indikerer dermed at kvinner rapporterer om en dårligere opplevelse av utviklingsmuligheter enn menn. Denne sammenhengen mellom opplevde utviklingsmuligheter og kjønn (-0,21) kan man også se i korrelasjonsmatrisen (tabell 2). Med tanke på idretten generelt og hvordan den er bygd opp, er det kanskje ikke en veldig overaskende retning på denne sammenhengen. Påstanden om at det i stor grad er menn som styrer og leder idretten, slik det har vært til alle tider, er til en viss grad fremdeles gyldig (Fasting & Sand, 2017).

Allerede i den deskriptive statistikken for denne undersøkelsen kan vi se en tydelig og noe uvanlig sammensetning av deltakere i et idrettsperspektiv. Av de totalt 56 respondentene er det hele 32 kvinner (57,1%). Det er uvanlig å at det er flere kvinner enn menn i idretten på generell basis (jf. 3.4.5.). Om dette er på grunn av at det faktisk er flere kvinnelige paraiddrettstrener i Norge er derimot vanskelig å konkludere med, gitt det relativt beskjedne antallet respondenter, og at det ikke ble funnet tall på dette. Denne fordelingen kan likevel være med på å si noe om hvem som har valgt å svare på undersøkelsen. Det kan på bakgrunn av disse funnene diskuteres om kvinner til forskjell fra menn er mer relasjonelle og opptatt av det mellommenneskelige, mens menn er mer opptatt av selve aktiviteten. Disse mønstrene kan man også finne igjen i andre deler av samfunnet, eksempelvis i arbeidslivet, der kvinner er i overtall når det kommer til helse- og sosialtjenester.

Som det ble nevnt i studiene til Cregan et al. (2007) og Fairhurst et al. (2016) var rekrutteringen av deltakere til disse studiene basert på at det var en større andel menn enn kvinner som var paraiddrettstrener i landet der forskningen skulle gjennomføres, i begge

tilfelle Canada. Siden det var rundt 23% kvinnelige trenere på klubbnivå i norsk idrett anno 2016 (Fasting & Sand, 2017), kan et slikt argument være legitimt. På grunn av dette er derfor interessant at det nettopp er flere kvinner enn menn som har valgt å svare på denne spørreundersøkelsen. Ut ifra tallene det er vist til tidligere er det ikke veldig sannsynlig at det er sendt ut til et stort flertall av kvinner. På grunn av personvern hensynet har ikke forskeren eller kontaktpersonene i idrettskretsene tall på hvem som har mottatt informasjonsskriv og invitasjon til spørreundersøkelsen.

Siden det allerede er gått innpå noen av variablene *kjønn* har en innvirkning på i den multivariate regresjonsmodellen, vil ikke disse bli gått nærmere inn på her, men de vil bli oppsummert lenger nede. Av den multivariate regresjonsanalysen (modell 4, tabell 7) kan vi lese at den største endringen skjer på variabelen *verdier* der regresjonskoeffisienten går fra -0,577 og signifikant på femprosentnivå, til å bli ikke-signifikant og en få lavere regresjonskoeffisient på -0,399. Siden variablene for kjønn i sin tur blir signifikant på femprosentnivå tyder dette på at kjønn er viktigere enn alder når det kommer til *verdier*. Siden verdien på *verdier* får i positiv retning indikerer dette at kvinner i større grad vurderer verdiene tidligere idrettsferdigheter og kreativitet som viktig. En slik trend finnes det lite empiri for i den tidligere forskningen som er tatt med i denne studien, med unntak av Sisjord et al. (2020) sin studie som kort viser til at kvinnelige trenere fremhevet at det å ha vært tidligere aktiv utøver ga større selvtillit som trener, på grunn av idrettsferdighetene man besitter. Dette støttes opp av korrelasjonsmatrisen (tabell 2), der sammenhengen mellom verdier og kjønn har en korrelasjon på 0,3 og er signifikant på femprosentnivå.

I den siste modellen av den multivariate regresjonsanalysen (tabell 7) ser vi at trenerutdanning, som har en signifikant påvirkning på den avhengige variabelen, får en marginalt høyere verdi i tillegg til å bli signifikant på énprosentnivå, når bakgrunnsvariablene alder og kjønn blir introdusert. En noe større effekt synes de å ha på variabelen for trenererfaring ($B=-0,085$). Betydningen av alder er allerede gjennomgått, men betydningen av kjønn vil det bli sett nærmere på. Med en korrelasjon på -0,23 viser det at kvinner svarer at de har mindre erfaring enn menn i denne undersøkelsen. Som tidligere beskrevet kan kvinner oppleve at det i mindre grad er utviklingsmuligheter, og én faktor som kan være med på å forklare dette er trenererfaringen. Sammen med korrelasjonen mellom kjønn og relevant utdanning ($r=0,23$) er det mulig å diskutere dette nærmere.

I mange år har man kunnet lese om at det er et flertall av kvinner som tar studieforberedende program på videregående, tar høyere utdanning, og studerer helse-, sosial- og idrettsfag. På andre siden av dette kan vi dermed tolke det som at menn velger å basere seg mer på det praktiske. Man kan dermed påstå at menn er mer erfaringsbasert. Dette vil også kunne gjenspeiles i idretten. Man kan anta at de mer erfaringsbaserte mennene, er mer fornøyd med utviklingen og det de har. Mens resultatene i denne undersøkelsen viser til at kvinner opplever at det er for lite utviklingsmuligheter. Forskjellene i erfaring kan påvirke ønskene om utvikling man måtte ha. Denne retningen som er typisk for kjønnene kan også indikere at kvinner og menn vil ha en ulik forståelse og tilnærming til funksjonsnedsettelse på et generelt grunnlag. Der man kan anta at flere kvinner enn menn vil lene seg mer mot den sosiale eller sosial-relasjonelle modellen, mens flere menn enn kvinner vil holde fast på den medisinske modellen (jf. 3.2.).

En siste sammenheng som er interessant å se nærmere på er korrelasjonen mellom kjønn og alder ($r=-0,34$). Denne er signifikant på femprosentnivå, og indikerer at mennene som svarte på denne spørreundersøkelsen er betydelig eldre enn kvinnene. Dette er mulig å se i sammenheng med trenererfaring, siden man etter alle solemerker vil ha mer erfaring med stigende alder, men også med tanke på den relevante utdanningen. Det kan tolkes som det er flere yngre kvinner enn menn med en akademisk utdanning som blir sett på som relevant for paraidrettstrenerne. Dette støtter opp om det som er diskutert tidligere.

7. Avslutning

Denne studien er, etter min kunnskap, den første av sitt slag i en norsk kontekst. På bakgrunn av et ekstensivt litteratursøk, virker det også som at det er den eneste internasjonale studien som har brukt en kvantitativ tilnærming for å undersøke paraiddrettstreneres bakgrunn og opplevelser, samt hva som kan ha innvirkning på deres opplevde utviklingsmuligheter. Funnene er derfor et skritt fremover på dette området.

7.1. Sentrale funn

Hensikten med denne studien var å undersøke hvordan norske paraiddrettstrenerer opplever utviklingsmulighetene sine gjennom idrettslag og idrettskretser, på bakgrunn av deres opplevde tilgang til spesifikk kunnskap, verdier de verdsetter, fullført trenerutdanning, år med trenererfaring og kjønn. Etter å ha fullført analysene har det vært mulig å identifisere noen signifikante faktorer som er av betydning for paraiddrettstreneres opplevde utviklingsmuligheter. De inkluderte uavhengige variablene *tilgang til kunnskap*, *verdier*, *trenerutdanning*, *trenererfaring*, samt bakgrunnsvariabelen *kjønn* bidrar til en relativt høy forklart varians. Dette gir grunnlag for å si at disse faktorene er svært sentrale og betydningsfulle sider ved norske paraiddrettstreneres trenervirksomhet. Det er vanskelig med empirisk sammenligning da det ikke er funnet tilsvarende undersøkelser som er gjort på denne populasjonen.

Det første forskningsspørsmål som omhandler om det er forskjeller i opplevde utviklingsmuligheter på bakgrunn av tilgang til kunnskap og verdier, står for den mest betydningsfulle effekten. Den største enkeltfaktoren som påvirker dette ser ut til å være deres tilgang til kunnskap som er spesifikk og relevant for deres trenerarbeid. Kurs, seminarer og relevant fagstoff er eksempler på ressurser som paraiddrettstrenerne opplever at de har liten tilgang til. Gjennom tidligere forskning (jf. 3.4.1.) er dette noe som stadig er blitt fremhevet. Jo mer tilgang til kunnskap en paraiddrettstrener har, jo større vil treneren oppleve mulighetene til utvikling. Kontrollert for trenerutdanning og trenererfaring vil effekten av dette svekkes. Mest sannsynlig på grunn av trenererfaring som har en svak negativ effekt på den avhengige variabelen. Denne effekten vil derimot bli betydelig styrket når det blir kontrollert for de mellomliggende variablene relevant utdanning og trenerjobb, samt bakgrunnsvariablene alder og kjønn. Tilgang til kunnskap er statistisk signifikant på énprosentnivå i alle modellene. I tillegg har verdiene tidligere idrettsferdigheter og kreativitet en signifikant negativ effekt på

opplevde utviklingsmuligheter. Dess mer trenerne vurderer disse verdiene som verdifulle for en paraidrettstrener, desto mindre vil de oppleve utviklingsmulighetene. Denne faktoren blir likevel en del mer positiv når det kontrolleres for alder og kjønn, men fortsatt negativ. Verdier går fra å være statistisk signifikant til å bli ikke-signifikant. Kjønn kan se ut til å ha den største innvirkningen på at effekten av verdier blir minimert, da kjønn i sin tur blir statistisk signifikant.

Studiens andre forskningsspørsmål som tok for seg om det var forskjeller på bakgrunn av trenerutdanning og trenererfaring, viser at av disse to faktorene er det trenerutdanning som har den klart største betydningen. Jo mer trenerutdanning man har, desto større vil de opplevde utviklingsmulighetene være. Verdien av trenerutdanning vil også bli noe sterkere ettersom det kontrolleres for relevant utdanning og trenerjobb. Når det kontrolleres for alder og kjønn stiger også effekten litt, og den blir også signifikant på et høyere nivå. Når det kommer til trenererfaring, har dette en svak negativ effekt på opplevde utviklingsmuligheter.

Trenererfaring virker til å være den variabelen som har minst innvirkning på paraidrettstrenernes opplevde utviklingsmuligheter. Likevel blir effekten noe mer negativ når det blir kontrollert for alder og kjønn.

Det tredje forskningsspørsmålet som tar for seg om det finnes kjønnsforskjeller i opplevde utviklingsmuligheter, viser at kvinner opplever at utviklingsmulighetene er mindre enn det menn gjør. Effekten på den avhengige variabelen er negativ og statistisk signifikant. Spesielt kjønn, er som tidligere nevnt, med på å styrke effekten av tilgang til kunnskap og trenerutdanning. I tillegg til å gjøre effekten av verdier mindre.

7.2. Styrker og svakheter

Den typiske tverrsnittsundersøkelsens mål er å samle inn kvantitative data som kan gi en statistisk beskrivelse av populasjonen utvalget er trukket fra (Ringdal, 2013). Dette er også den enkleste formen for undersøkelse med tanke på at den er minst ressurskrevende, og egner seg godt til å beskrive fenomener i nåtid. Det sentrale spørsmålet om resultatene fra studien er generaliserbare. Siden utvalget er rekruttert fra flere deler av landet, kan man si at den beskriver denne gruppen godt på et generelt grunnlag. Men siden utvalget igjen er relativt lite, er det vanskelig å trekke bastante årsaksforklaringer og konklusjoner. Likevel vil det kunne være tilfredsstillende nok til å bidra til å antyde noe om forholdene og opplevelsene på dette

feltet. Samtidig vil det faktum at funn fra undersøkelsen på lang vei støttes opp av tidligere forskning og empiri, også være grunnlag for å si at denne studien er tilfredsstillende generaliserbar. På bakgrunn av at et spørreskjema er et generisk verktøy, kan dette påvirke resultatene. Det kan tenkes at andre faktorer som er viktigere for enkelte trenere på ett tidspunkt og mindre viktige for andre er utelatt, og vil i sin tur kunne gi utslag på resultatene.

Den tidligere forskningen som ble funnet gjennom litteratursøk, og de studiene som var de mest relevante, var utelukkende basert på kvalitative metoder. I alle de relevante studiene ble det benyttet intervju som datainnsamlingsmetode, og ga således ingen tall å gå ut ifra, når det kom til hva som var av betydning eller ikke. Om situasjonene som det var henvist til var noe som gjaldt majoriteten av paraidrettstrenerne i de landene og miljøene som ble studert, lar seg vanskelig etterprøve uten nye undersøkelser av større omfang. Den tidligere forskningen på dette feltet så mye på paraidrettstrenerne for utøvere på toppnivå i sine idretter, og rekrutteringen av trenere var deretter. Det kunne virke som at det var trenere med mye erfaring, og som var trygge på seg selv og sin rolle som ble kontaktet og rekruttert til å delta.

Det er ikke enkelt å sammenligne all den tidligere empirien, hvor mye er gjort i Australia og Canada, med idrettsnasjonen Norge, som beviselig er langt fremme på flere områder innen idretten, men også fordi tilsvarende forskning ikke er gjort her i landet. Dette er et viktig fagfelt å forske på og skaffe mer empiri. Nettopp for å få det mer frem i lyset for å kunne gjøre rammene bedre for trenere som legger ned mye arbeid, men ikke minst for utøvere som fortjener det beste på lik linje med den funksjonsfriske delen av idretten. Om det så er i toppidretten eller i breddeidretten for alle aldre. Ikke fordi at utøvere og trenerne ikke har det bra i dag, men med tanke på rekrutteringen av utøvere og trenere og for å gjenspeile det norske samfunn gjennom idretten.

På bakgrunn av svarene som er gitt av respondentene, både på det man kan se av fordelingen på de skalerte spørsmålene, men ikke minst i sammenheng med de utfyllende svarene som ble gitt, er det hevet over enhver tvil at de som tok seg tid til å svare på undersøkelsen tok seg god tid og var ærlige i sine svar. De mer utfyllende svarene ble dessverre ikke funnet plass til i denne oppgaven med denne problemstillingen, men de vitner om svært dedikerte respondenter som har et sterkt engasjement.

7.3. Videre forskning

Et viktig mål med denne studien har vært å undersøke et fagfelt og tema som det er gjort lite forskning på tidligere, spesielt i Norge. Videre vil det kunne være med på å belyse et område som kan være et viktig bidrag til å fremme viktigheten av opplevelsene til paraidrettstrenere og de ressursene de oppfatter som tilgjengelige. Studien har fokusert på hvordan norske paraidrettstrenere opplever mulighetene for å kunne utvikle seg selv, og hva som eventuelt påvirker disse opplevelsene. Med et relativt lavt antall respondenter (N=56) i denne undersøkelsen, var ikke forventningene om å finne de mest signifikante forskjellene de største. Likevel ble det gjort funn som kan være med på å indikere trender og viktige sammenhenger. Videre forskning på dette feltet bør først og fremst strebe etter å skaffe flere respondenter. Selv om det før denne undersøkelsen ble tatt kontakt med noen utvalgte norske idrettskretser, samt at den ble publisert på en nettside som er direkte knyttet til paraidrettsmiljøet, er det om mulig enda mer hensiktsmessig om NIF-sentralt tar initiativ for å gjennomføre en tilsvarende undersøkelse.

Studien er gjennomført i den hensikt å få et større empirisk grunnlag hos norske paraidrettstrenere. De seneste årene er det gjennomført to store trenerundersøkelser i Norge (Ingebrigtsen, 2014; Chroni et al., 2018) på oppdrag fra NIF. Disse inkluderer også til en viss grad paraidrettstrenere som tidligere beskrevet, men potensielle forskjeller er vanskelig å spore siden denne gruppen trenere og deres svar blir en del av resten. Det skal i utgangspunktet ikke være noen forskjell på trenere, men som resultatene fra denne undersøkelsen og den tidligere forskningen har vist, er det ikke sikkert at det er de samme felles rammene og utfordringene. Videre undersøkelser bør ta for seg flere nyanser ved paraidrettstrenernes opplevelser i spørsmålene, og se nærmere på hva som oppleves som bra og som har forbedringspotensial i tilbudene som tilbys.

I en studie av et større omfang, hadde det også vært en mulighet å gjennomføre oppfølgingsintervjuer med et utvalg respondenter etter en spørreundersøkelse, for å forsøke å få bedre og mer inngående svar på noen av trendene som ble oppdaget. Dette er som nevnt gjort i internasjonal forskning, men det virker som det likevel er et tydelig skille mellom forskning på funksjonsnedsettelse, paraidrett og paraidrettstrenere.

7.4. Betraktinger fra nøkkelinformanter i to idrettskretser

Som en del av ferdigstillingen av masteroppgaven, og etter at resultatene var ferdig analysert, ble det foretatt to samtaler med nøkkelinformanter i to av idrettskretsene det er henvist til tidligere. Hensikten med disse samtalene var å høre deres tanker rundt de mest sentrale funnene i den multivariate regresjonsanalysen, samt noen enkle frekvensfordelinger i spørreskjemaet. Resultatene ble gjennomgått kategorisk og kronologisk ut ifra strukturen på diskusjonen, og vil her bli presentert på samme måte. Alt som blir presentert nedenfor er utdrag fra disse samtalene, og ikke tanker eller meninger hos forskeren selv.

Det første som ble tatt opp var det totale antallet respondenter som svarte på undersøkelsen (N=56). Her ble det poengtert fra den ene at det kunne sees på som bra, på grunn av at det i datainnsamlingsperioden – våren 2021 – dukker opp flere henvendelser for denne målgruppen om å delta i flere bachelor- og masteroppgaver. Det første forskningsspørsmålet som det ble drøftet rundt, omhandlet tilgangen på kunnskap og verdier, og dens effekt på opplevde utviklingsmuligheter. Den ene informanten var på sett og vis enig med resultatene om at det fantes lite spisset kunnskap mot paraidretten som var tilgjengelig for paraidrettstrenerne, og at dette igjen kunne føre til at man var litt mer tilbakeholden etter å utvikle seg. Den ble også påpekt at det var store forskjeller innad i særiddrettsforbundene når det gjaldt kursing og generell kompetanseheving, samt hvor langt de var kommet i denne prosessen. Hvilke tradisjoner de har i disse idretten har betydning for hvor langt de har kommet, men det er tydelig at flere må følge etter. Dette ble støttet opp av den andre informanten, som også var opptatt av hvilken kunnskap trenerne opplevde som mangelfull, om det var for sin spesifikke idrett eller om paraidrett generelt. På bakgrunn av dette var det vanskelig å komme med et konkret svar når det gjaldt tilgang på kunnskap. Det kom også frem at det jobbes fra sentralt hold med en parakompetansebank der alle vil få tilgang til å heve kunnskapen sin på flere ulike nivåer. Begge informantene svar samstemte i at de syntes det var uventet at det var en tydelig forskjell mellom kjønnene når det kom til variabelen verdier, som består av tidligere idrettsferdigheter og kreativitet. Videre ble det sagt at om en trener ikke føler de er kommet langt nok på kompetanseutvikling på paraidrett, er det naturlig å måtte bruke litt kreativitet og tidligere idrettserfaring for å finne den beste løsningen. Det ble synset rundt om hvorvidt kvinner er mer løsningsorienterte enn menn, og at menn må ha det litt mer eksplisitt.

Det var stor enighet rundt det andre forskningsspørsmålet som tok for seg trenerutdanning og trenererfaring. Det var som forventet at høy trenerutdanning gir større opplevelse av

utviklingsmuligheter. Samtidig ble det påpekt fra den ene informanten at det stilles færre krav for trenere i paraidretten enn ellers, og at det heller burde vært omvendt der de trenger mer utdanning for å kunne bli paraidrettstrenere. Allerede fra det første steget i Trenerløypen er det ønskelig at særiddrettene har noe spesifikt om paraidrett som man igjen kan bygge videre på. På dette området er det flere særiddretter som har en lang vei å gå. Når det kommer til trenererfaring ble det fremhevet at det ikke er overrasket over effekten dette har på den avhengige variabelen, samt frekvensfordelingen på år som paraidrettstrenere er som den er. Dette har en sammenheng med at mange har fått øynene opp for paraidrett de siste årene, og at det er en del relativt nye særiddretter som er kommet på banen siste 10 årene og som er unge når det kommer til satsing på paraidrett. Dette har hjulpet med å sette mer søkelys på paraidretten. Dette har ført til rekruttering av nye trenere som det blir spekulert i har større sannsynlighet for å svare på slike undersøkelser. At det er større gjennomtrekk av trenere i idretten generelt enn tidligere, men også i paraidretten, gjør at dette er en naturlig konsekvens at trenere kanskje ikke søker etter å utvikle seg i så stor grad.

På bakgrunn av frekvensfordelingen som viser at det er flere kvinner enn menn som har svart på undersøkelsen, trekkes det frem at det er vanskelig å vite hvem som har fått undersøkelsen direkte tilsendt i utgangspunktet. Om det allerede der er flere kvinner enn menn som har hatt muligheten til å svare lar seg ikke vite. Likevel kan det tenkes at noe av årsaken kan være at kvinner svarer oftere enn menn på slike spørreundersøkelser, og er mer samvittighetsfulle på den måten. Menn er kanskje ikke alltid like nøye, og ser ikke alltid viktigheten i det store bildet. Resultatene som er på kjønnsforskjeller og sammenhengen med opplevde utviklingsmuligheter viser som nevnt at kvinner opplever utviklingsmulighetene som mindre enn menn. Det nevnes at noe av grunnen til dette kan være at kvinner i større grad enn menn ser mulighetene som finnes, og at menn ikke ser begrensinger i like stor grad som kvinner. Menn kan tenkes å se et større potensiale for seg selv, og at de har flere muligheter, da også med tanke på utvikling. I tillegg blir det påpekt at det kommer an på hvilken idrett det er snakk om, der lagidretter ofte er dominert av mannlige trenere, også i paraidretten. Videre blir det understreket at det er vanskelig å tro at idrettslag prioriterer menn, når det kommer til kompetanseutvikling. Det poengteres at tilbud om kompetanseheving ofte stopper opp i klubbledet, og at idrettskretsene kan være avhengige av å måtte «dytte» det rett på trenerne. Til slutt blir det nevnt at det er en annen kjønnsbalanse i paraidretten når det gjelder trenere, og at det ikke kan sammenlignes med tallene for ikke-paraidretten (jf. 3.4.5.).

Litteraturliste

- Andres, L. (2012). *Designing and Doing Survey Research*. London: SAGE Publications.
- Bufdir. (2020a). *Idrett, fysisk aktivitet og kultur*.
https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Nedsatt_funksjonsevne/Deltakelse_og_fritid/Idrett_fysisk_aktivitet_og_kultur/
- Bufdir. (2020b). *Antall med nedsatt funksjonsevne*.
https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Nedsatt_funksjonsevne/Antall/
- Bahr, R. (2020, 14. mai). Fysisk aktivitet. I *Store medisinske leksikon*.
https://sml.snl.no/fysisk_aktivitet
- Chroni, S., Medgard, M., Nilsen, D. A., Sigurjónsson, T. & Solbakken, T. 2018. Treneren i Norsk idrett: En nasjonal kartlegging av trenere og trenerrollen. Høgskolen i Innlandet: Elverum.
- Cregan, K., Bloom, G. A. & Reid, G. (2007). Career evolution and knowledge of elite coaches of swimmers with a physical disability. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 78(4), 339-350. DOI: <https://doi.org/10.1080/02701367.2007.10599431>
- Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode – en kvalitativ tilnærming* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving for studenter* (5. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk
- Davey, J. J. (2014). *How do novice parasport coaches develop their knowledge? A look at the experiences of para sailing coaches* (Doktoravhandling). University of Ottawa. DOI: <http://dx.doi.org/10.20381/ruor-3553>
- Duarte, T. & Culver, D. M. (2014). Becoming a Coach in Developmental Adaptive Sailing: A Lifelong Learning Perspective. *Journal of Applied Sport Psychology*, 26(4), 441-456. DOI: [10.1080/10413200.2014.920935](https://doi.org/10.1080/10413200.2014.920935)
- Erickson, K., Bruner, M. W., MacDonald, D. J. & Côté, J. (2008). Gaining Insight into Actual and Preferred Sources of Coaching Knowledge. *International Journal of Sports Science and Coaching*, 3(4), 527-538.
- Fairhurst, K. E., Bloom, G. A., & Harvey, W. J. (2016). The learning and mentoring experiences of Paralympic coaches. *Disability and Health Journal*, 10(2), 240-246. DOI: 10.1016/j.dhjo.2016.10.007
- Fasting, K. & Sand, T. S. (2017). *Likestilling i idretten. Et notat med vekt på kjønnsbalansen*

- blant ansatte, trenere og ledere i særforbund.*
<https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/cafe6801a7674d969fae17f593bc1438/19.10.17-fasting-og-sand.pdf>
- Grue, L. (2006). Funksjonshemming, retorikk og forståelse. *Dokumentasjonssenterets skriftserie, 01/06*. Nasjonalt dokumentasjonssenter for personer med nedsatt funksjonsevne.
- Harboe, T. (2006). Kvalitative og kvantitative metoder. I A. Y. Pedersen (Red.), *Indføring i samfunnsvidenskabelig metode* (s. 31-39). Samfundslitteratur.
- Hassmén, N. & Hassmén, P. (2008). *Idrottsvetenskapliga forskningsmetoder*. Stockholm: SISU Idrottsböcker.
- Helse Norge. (2019, 2. januar). *Hva fysisk aktivitet gjør med kroppen.*
<https://www.helsenorge.no/trening-og-fysisk-aktivitet/hva-fysisk-aktivitet-gjor-med-kroppen/>
- Idrettscampus Bergen. (u.å.). *Prosjekt: Paraidrett frå breidde til topp.*
<https://www.idrettscampusbergen.no/paraidrett/>
- Ingebrigtsen, J. E. (2014). *Trenerundersøkelsen 2013* (Rapport 2014 2499).
<https://samforsk.no/Publikasjoner/Trenerunders%C3%B8kelsen%20WEB.pdf>
- Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser: Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. (2. utg.). Høyskoleforlaget.
- John Dewey (2021, 13. januar). I *Store norske leksikon*. https://snl.no/John_Dewey
- Johnson, R. B. & Onwuegbuzie, A. J. (2004). Mixed Methods Research: A Research Paradigm Whose Time Has Come. *Educational Researcher*, vol.33(7), s. 14-26.
- Lepage, P., Bloom, G. A., & Falcão, W. R. (2020). Development and Acquisition of Knowledge of Youth Paraspport Coaches. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 37(1), 72-89. DOI: 10.1123/apaq.2019-0017
- MacDonald, D. J., Beck, K., Erickson, K., & Côté, J. (2016). Understanding sources of knowledge for coaches of athletes with intellectual disabilities. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 29(3), 242-249. DOI: 10.1111/jar.12174
- Mallet, C. J., Trudel, P., Lyle, J. & Rynne, S. B. (2009). Formal vs. Informal Coach Education. *International Journal of Sports Science and Coaching*, 4(3), 325-334.
- Martin, J. J. (2013). Benefits and barriers to physical activity for individuals with disabilities: a social-relational model of disability perspective. *Disability and Rehabilitation*, 35(24), 2030-2037. DOI: [10.3109/09638288.2013.802377](https://doi.org/10.3109/09638288.2013.802377)
- Martin, J. J. & Whalen, L. (2014). Effective practices of coaching disability sport. *European*

- Journal of Adapted Activity*, 7(2), 13-23.
<http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=2&sid=3183257c-9818-4d7d-b44d-a3e7551ae808%40sdc-v-sessmgr01>
- McMaster, S., Culver, D. & Werthner, P. (2012). Coaches of athletes with a physical disability: a look at their learning experiences. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 4(2), 226-243. DOI: [10.1080/2159676X.2012.686060](https://doi.org/10.1080/2159676X.2012.686060)
- Midtbø, T. (2012). *Stata – en entusiastisk innføring*. Universitetsforlaget.
- Myhre, K., Løkke, T. B. & Moen, F. (2017). Faktiske og foretrukne kilder til læring blant norske idrettstrenerere. *UNIPED*, 40(1), 86-100. DOI: 10.18261/ISSN.1893-8981-2017-01-07
- Nelson, L. J., Cushion, C. J. & Potrac, P. (2006). Formal, Nonformal and Informal Coach Learning: A Holistic Conceptualisation. *International Journal of Sports Science and Coaching*, 1(3), 247-259.
- NIF. (u.å.). *Om paraidrett*. <https://www.paraidrett.no/om-idrett/om-paraidrett/>
- NIF. (u.å.). *Verdibasert trenerskap*.
<https://www.idrettsforbundet.no/nif/trenerloypa/den-norske-treneren/>
- NIF. (u.å.). *Trenerløypa: rammeverk for norsk trenerutdanning*.
<https://www.idrettsforbundet.no/siteassets/idrettsforbundet/trenerloypa/trenerloypa.pdf>
- NIF. (u.å.). *Aktivitetslederkurs*.
<https://www.idrettsforbundet.no/idrettskrets/innlandet/system/oppland-idrettskrets/utdanning/aktivitetslederkurs/>
- NIF. (2015a). *Idrettspolitisk dokument 2015-2019*.
https://www.idrettsforbundet.no/siteassets/idrettsforbundet/tema/om-nif/idrettspolitisk-dokument-2015-2019/57_15_nif_idrettspolitisk-dokument-2015-2019_lr_0909.pdf
- NIF. (2015b). *Forskningsplan for norsk idrett. Forskning – Dokumentering – Implementering*. Norges Idrettsforbund.
<https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/e7edfa47f77e457abf83827d39c3e1d8/forskningsplan-for-norsk-idrett.pdf>
- NIF. (2019). *Nøkkeltall Rapport 2019*.
<https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/9f94ba79767846d9a67d1a56f4054dc2/20201001-nokkeltallsrapport-2019.pdf>
- NOU 2016: 17. (2016). *På lik linje. Åtte løft for å realisere grunnleggende rettigheter for personer med utviklingshemming*. Barne- og likestillingsdepartementet.

- Oslo Economics. (2020). *Idrett for mennesker med funksjonsnedsettelse* (OE-rapport 2020-57).
<https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/70ae151872224b9fad4d46a552a5b038/rapport-2020--idrett-for-mennesker-med-funksjonsnedsettelse.pdf>
- Ringdal, K. (2013). *Enhet og mangfold: samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (3. utg.). Fagbokforlaget.
- Ringdal, K. & Wiborg, Ø. (2017). *Lær deg Stata: Innføring i statistisk dataanalyse*. Fagbokforlaget.
- Sisjord, M. K., Fasting, K. & Sand, T. S. (2020). Gendered pathways to elite coaching reflecting the accumulation of capitals. *Sports, Education and Society*. DOI: [10.1080/13573322.2020.1732904](https://doi.org/10.1080/13573322.2020.1732904)
- Skog, O-J. (2004). *Å forklare sosiale fenomener: En regresjonsbasert tilnærming* (2. utg.). Gyldendal.
- Tawse, H., Bloom, G. A., Sabiston, C. M. & Reid, G. (2012). The role of coaches of wheelchair rugby in the development of athletes with a spinal cord injury. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 4(2), 206-225. DOI: [10.1080/2159676X.2012.685104](https://doi.org/10.1080/2159676X.2012.685104)
- Taylor, S., Werthner, P., Culver, D., & Callary, B. (2015). The importance of reflection for coaches in parasport. *Reflective Practice*, 16(2), 269-284. DOI: [10.1080/14623943.2015.1023274](https://doi.org/10.1080/14623943.2015.1023274)
- Townsend, R. C., Smith, B., & Cushion, C. J. (2015). Disability sports coaching: towards a critical understanding. *Sports Coaching Review*, 4(2), 80-98. DOI: [10.1080/21640629.2016.1157324](https://doi.org/10.1080/21640629.2016.1157324)
- Wareham, Y., Burkett, B., Innes, P., & Lovell, G. P. (2017). Coaching athletes with disability: preconceptions and reality. *Sport in Society*, 20(9), 1185-1202. DOI: [10.1080/17430437.2016.1269084](https://doi.org/10.1080/17430437.2016.1269084)
- Wareham, Y., Burkett, B., Innes, P., & Lovell, G. P. (2018). Sport coaches' education, training and professional development: the perceptions and preferences of coaches of elite athletes with disability in Australia. *Sport in Society*, 21(12), 2048-2067. DOI: [10.1080/17430437.2018.1487955](https://doi.org/10.1080/17430437.2018.1487955)

Vedlegg

Vedlegg 1:

Vil du delta i forskningsprosjektet «Kompetanse hos trenere for paraidrettsutøvere»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å kartlegge kompetansen hos trenere for paraidrettsutøvere (utøvere med funksjonsnedsettelse), samt hindringer de møter. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Prosjektet tar sikte på å kartlegge utdanning, læringsmetoder, faglig utvikling, og potensielle hindringer blant trenere for funksjonshemmede idrettsutøvere/paratrenerne. Det elektroniske spørreskjemaet vil bli distribuert til mange paratrenerne i Norge. Forskningsspørsmålene som vil bli analysert vil dreie seg rundt; hvilken formell kompetanse paratrenerne besitter, samt hvordan disse trenerne har tilegnet seg denne kunnskapen og/eller erfaringen. Andre forskningsspørsmål vil ta for seg hvordan den faglige utviklingen blir gjennomført. Potensielle utfordringer og hindringer er også et interessant spørsmål. Dette forskningsprosjektet vil være til en masteroppgave.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

De som får spørsmål om å delta i undersøkelsen har arbeid som trenere for funksjonshemmede idrettsutøvere. Det vil bli tatt kontakt med landets idrettskretser for å få hjelp til å rekruttere deltagere.

Hva innebærer det for deg å delta?

Deltagerne vil få tilsendt et elektronisk spørreskjema, som inneholder i overkant av 20 spørsmål, og som tar ca. 5-10 minutter å gjennomføre. Opplysninger som samles inn, i tillegg til spørsmål rundt de tidligere nevnte forskningsspørsmålene, vil være kjønn, alder, hvilken type idrettslag man har sitt virke, om man mottar lønn, og om man har fullført en relevant utdanning. Svarene fra spørreskjemaet vil registreres elektronisk.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

De som vil ha tilgang til opplysningene ved NTNU vil være masterstudent Gunnar André Henden og prosjektveileder Jan Erik Ingebrigtsen, amanuensis.

Den eneste personopplysningen som blir samlet inn er IP-adressene som svarene sendes fra. Det er 'Nettskjema' fra UiO som vil bli benyttet i datainnsamlingen, en sikker løsning for datainnsamling via nett. Uvedkommende kan ikke få tilgang på svarene eller IP-adressene på bakgrunn av adgangskontroll.

Det vil ikke være mulig å gjenkjenne personer ved publisering av forskningsprosjektet eller i ferdige masteroppgaven.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er 30.06.2021. Etter endt prosjekt vil personopplysninger slettes.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra NTNU har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- NTNU, Trondheim ved Jan Erik Ingebrigtsen, jan.ingebrigtsen@ntnu.no, 73591767. Eller Gunnar André Henden, gahenden@stud.ntnu.no, 97105814.
- Vårt personvernombud: Thomas Helgesen, thomas.helgesen@ntnu.no, 93079038.

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personvertjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Jan Erik Ingebrigtsen
Prosjektansvarlig

Gunnar André Henden
Masterstudent idrettsvitenskap

Kompetanseutvikling hos paratrenerne/trenere for funksjonshemmede utøvere

Hei,

Takk for at du vil delta i denne spørreundersøkelsen, der formålet er å kartlegge kompetansen blant trenere for funksjonshemmede idrettsutøvere/paratrenerne. Spørreskjemaet vil ta rundt 5 minutter å gjennomføre.

Det er frivillig å delta, og som deltager er du sikret anonymitet i din besvarelse. Ingen andre enn prosjektansvarlig og masterstudent vil kunne se svarene.

Det er viktig for paraidretten at mange svarer.

På neste side kommer et spørsmål rundt din utdanning, læring, og utvikling innenfor ditt virke som paratrener. Jeg håper du svarer så oppriktig som mulig.

Bakgrunnsinformasjon

Kjønn
☐ Mann
☐ Kvinne

Alder
☐ 15-19
☐ 20-29
☐ 30-39
☐ 40-49
☐ 50-59
☐ 60+

Mitt idrettslag er et:
☐ Fleridrettslag
☐ Særidrettslag

Mottar du lønn for din trenerjobb per nå?
☐ Ja
☐ Nei

Hvor lenge har du vært paratrener?
☐ 0-5 år
☐ 6-10 år

☐ 11-16 år
☐ 16-22 år
☐ 23 år +

Hvilken idrettsgren er du trener i?
☐ Fotball
☐ Håndball
☐ Ski
☐ Skøyter
☐ Svømming
☐ Rullestolbasketball
☐ Bandy
☐ Kjelkehockey
☐ Bordtennis
☐ Fleridrett
☐ Friidrett
☐ Gymnastikk & turn
☐ Volleyball
☐ Riding
☐ Skyting
☐ Bueskyting
☐ Orientering
☐ Dans
☐ Kampsport
☐ Klatring
☐ Biljard
☐ Padling
☐ Roing
☐ Motorsport
☐ Luftsport
☐ Styrkeløft
☐ Badminton
☐ Bowling
☐ Sykkel/parasykkel
☐ Golf
☐ Annen

Har du fullført en utdanning som er relevant for ditt virke som paratrener? F.eks. fysioterapi, spesialpedagogikk, osv.
☐ Ja
☐ Nei
☐ Under utdanning

Dersom du svarte 'Ja' eller 'Under utdanning' på forrige spørsmål. Kan du si noe om hvilken utdanning det er, om du tenker at dette burde vært en større del av utdanningen, og eventuelt hvordan det kan bli en større del av utdanningen?

Trenerkompetanse

Hva er din høyeste godkjente generelle trenerutdanning?
☐ Ingen trenerutdanning
☐ Aktivitetsleder
☐ Trener 1
☐ Trener 2
☐ Trener 3
☐ Trener 4
☐ Annet

Har du spesialutdanning for å trene utøvere med ulike funksjonsnedsettelse?
☐ Ingen
☐ Bevegelseshemming
☐ Synshemming
☐ Hørselhemming
☐ Utviklingshemming
☐ Generell

Din nåværende trenerjobb?
☐ Jeg er hovedtrener og har med meg andre trenere
☐ Jeg er hovedtrener alene
☐ Jeg er hjelpe-/assistenttrener

	Hvor stor verdi mener du de følgende faktorene har for en paratrener?				
	Har ingen verdi	Har liten verdi	Har noe verdi	Har verdi	Har stor verdi
Utdanning	☐	☐	☐	☐	☐
Trenererfaring	☐	☐	☐	☐	☐
Idrettsferdigheter	☐	☐	☐	☐	☐
Kreativitet	☐	☐	☐	☐	☐

I hvor stor grad har du tilgang til tilpassede kurs, seminarer eller liknende?
☐ Finnes ikke
☐ I svært liten grad
☐ I liten grad
☐ I stor grad
☐ I svært stor grad

I hvor stor grad opplever du at det finnes relevant fagstoff for din trenerjobb?

- Finnes ikke
- I svært liten grad
- I liten grad
- I stor grad
- I svært stor grad

Trenerutvikling

Opplever du at idrettslaget ditt legger til rette for faglig utvikling?

F.eks. i form av tilrettelagt samarbeid med trenerkolleger, ledere, mentorer eller andre.

- Ikke i det hele tatt
- I svært liten grad
- I liten grad
- I stor grad
- I svært stor grad

Opplever du at idrettskretsen legger til rette for din faglige utvikling?

F.eks. i form av kurs, seminarer, workshops, etc.

- Ikke i det hele tatt
- I svært liten grad
- I liten grad
- I stor grad
- I svært stor grad

Har du på egenhånd økt din faglige kunnskap?

F.eks. å lese seg opp på treningslitteratur, aktivt oppsøke mentorer/veiledere, observere andre trenere, etc.

- Ikke i det hele tatt
- I svært liten grad
- I liten grad
- I stor grad
- I svært stor grad

Hvilke av disse faktorene har påvirket deg som trener?

Kryss av så mange du ønsker.

- Tilbakemelding fra utøvere
- Jobbe med eller observere andre trenere
- Refleksjon over egen eller andres trenerpraksis
- Utprøving og testing av egne ideer
- Tradisjonell utdanning (klasseromsundervisning, praktisk undervisning eller praksis)
- Litteratur (bøker, e-bøker, trenermanualer, artikler, tidsskrifter)

☐ Seminarer, konferanser, workshop
☐ Arbeid med veileder/mentor
☐ Sosiale medier (Youtube, Twitter, Facebook, LinkedIn)
☐ Idrettsspesifikke nettsteder (olympiatoppen.no, nif.no)
☐ Elektroniske hjelpemidler (dvd, video)
☐ Diskusjonsforum relatert til idrett og trenerarbeid
☐ Nettbaserte kurs, e-læring

**Hvilke læringsmetoder ønsker du å bruke for å heve din faglige kompetanse?
Kryss av så mange du ønsker.**

☐ Tradisjonell undervisning (klasseromsundervisning, praktisk undervisning eller praksis)
☐ Seminarer, konferanser, workshop
☐ Egenstudier med relevant litteratur/forskning
☐ Nettbaserte kurs, e-læring
☐ Samarbeid med veiledere/mentor
☐ Observasjon og samarbeid med andre trenere
☐ Utprøving og testing av egne ideer
☐ Selvrefleksjon (før, under og/eller i etterkant av en treningsøkt, etc.)
☐ Refleksjon/evaluering sammen med utøverne
☐ Refleksjon/evaluering sammen med andre trenere

**Hvilke av disse områdene ønsker du mest å utvikle som paratrener?
Maksimalt fire kryss.**

☐ Idrettsspesifikke områder (teknikk, taktikk, utstyr, teknologi)
☐ Trening og konkurranseplanlegging
☐ Ledelse og kommunikasjon i trenerrollen
☐ Idrettspsykologi, pedagogikk, didaktikk
☐ Trenerens etiske retningslinjer, mobbing, trakassering, misbruk
☐ Fair play, etikk og moral i idretten
☐ Helse og livsstil
☐ Anatomi, fysiologi, biomekanikk
☐ Ernæring og væskebalanse
☐ Ledelse av klubb/team, forbund
☐ Administrative forhold (turneringer, konkurranser, reiser, etc.)
☐ Økonomi og administrasjon
☐ Mediehåndtering

Utfordringer

I hvor stor grad opplever du at disse faktorene er til hinder for din faglige utvikling?					
	Ingen betydning	I svært liten grad	I liten grad	I stor grad	I svært stor grad
Mangel på tid	☐	☐	☐	☐	☐
Mangel på tilgjengelige kurs (innenfor rimelig avstand)	☐	☐	☐	☐	☐
Konflikt mellom arbeid og fritid	☐	☐	☐	☐	☐
Manglende fleksibilitet på tilgjengelige utdanning og kurs	☐	☐	☐	☐	☐
Familiesituasjonen	☐	☐	☐	☐	☐
Mangel på informasjon	☐	☐	☐	☐	☐
Høye kostnader på utdanninger og kurs	☐	☐	☐	☐	☐
Mangel på støtte fra idrettslag	☐	☐	☐	☐	☐
Mangel på støtte fra familie	☐	☐	☐	☐	☐
Idrettslagets politikk (praksiser og prioriteringer)	☐	☐	☐	☐	☐
Manglende kvalifikasjoner for ønsket utdanning	☐	☐	☐	☐	☐

Hvilke av disse faktorene mener du er viktigst for en paratrener? Maksimalt tre kryss.
☐ Erfaring
☐ Kunnskap
☐ Økonomisk støtte
☐ Tilgang til tilrettelagte fasiliteter og utstyr
☐ Sertifisering
☐ Støtte fra idrettslag
☐ Tilgjengelige trenerjobber

Hvilke av disse faktorene mener du er de viktigste til at noen ikke avanserer som paratrener? Maksimalt tre kryss.
☐ Manglende erfaring
☐ Mangel på kunnskap
☐ Mangel på økonomisk støtte
☐ Lav selvtillit
☐ Manglende interesse for å gå til høyere trenernivå
☐ Mangel på trenerjobber
☐ Manglende sertifisering
☐ Oversett på tross av kvalifikasjoner
☐ Diskriminering (kjønn, religion, seksuell orientering, alder, etnisitet, etc.)

Mulighet for utfyllende svar.

Beskriv hva du mener er viktigst for en paratrener.

Vedlegg 3: Godkjenning NSD

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Kompetanse hos paratrenerne/trenere for funksjonshemmede utøvere

Referansenummer

485031

Registrert

30.11.2020 av Gunnar Andre Tystad Henden - gahenden@stud.ntnu.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet / Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap (SU)
/ Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Jan Erik Ingebrigtsen, jan.ingebriksen@ntnu.no, tlf: 73591767

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Gunnar André Tystad Henden, gunnar_a94@hotmail.com, tlf: 97105814

Prosjektperiode

01.01.2021 - 31.07.2021

Status

01.12.2020 - Vurdert

Vurdering (1)

01.12.2020 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 01.12.2020, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 31.07.2021.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Nettskjema er databehandler i prosjektet. NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

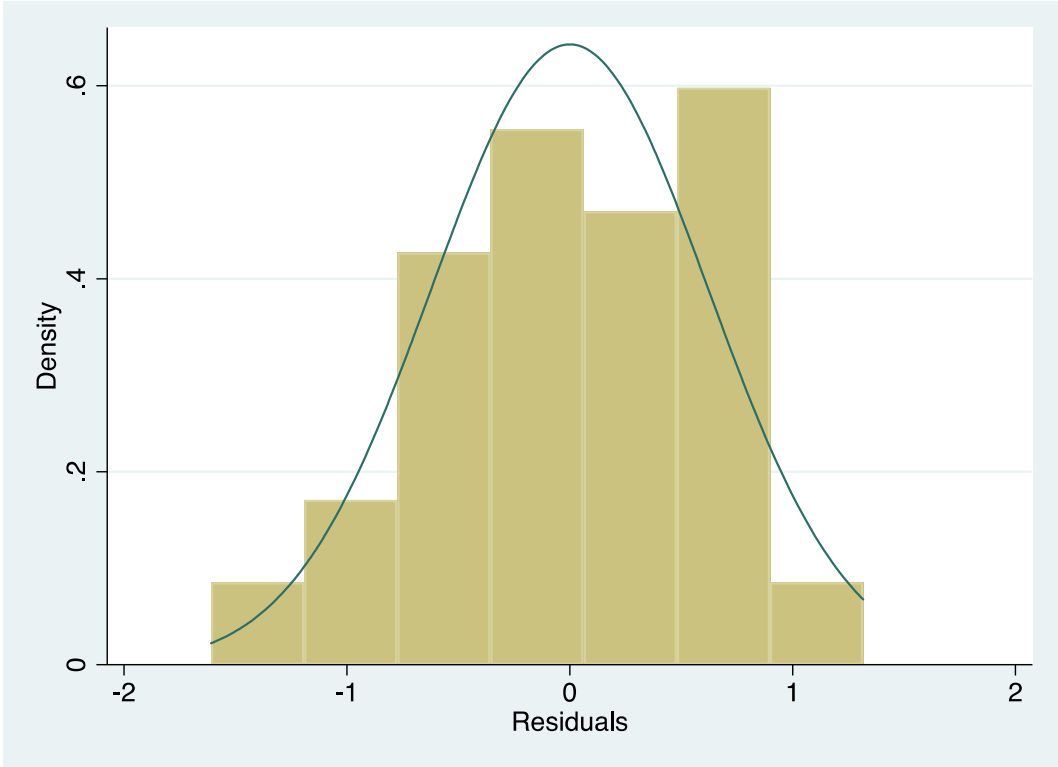
OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

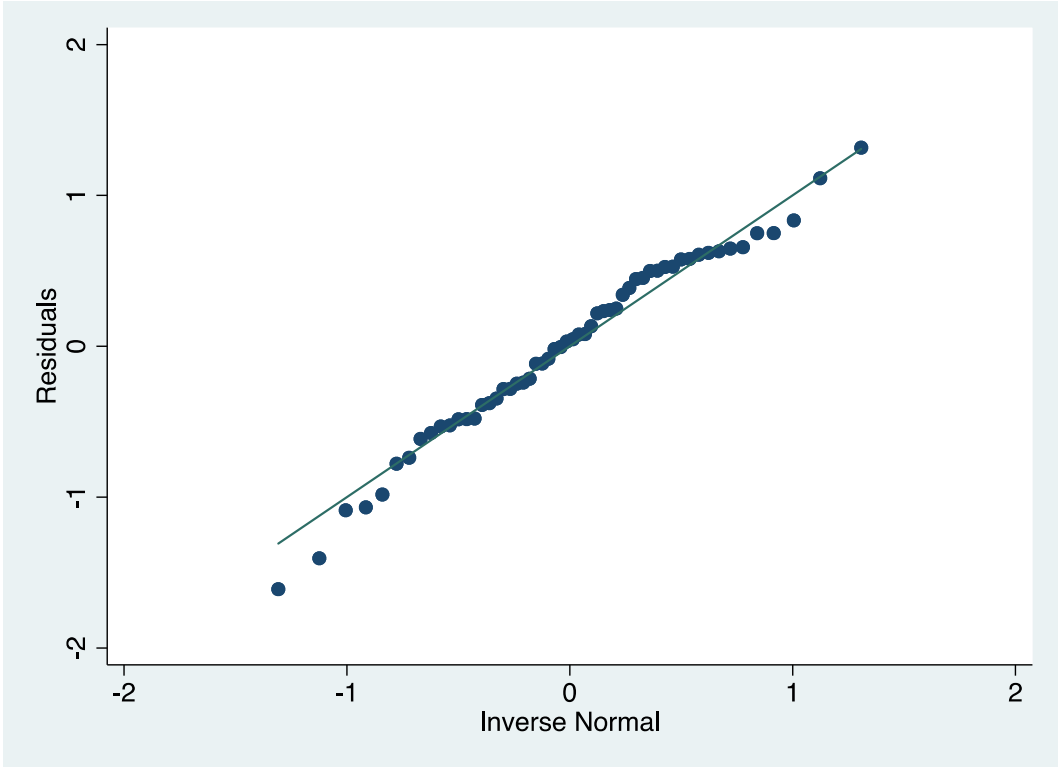
Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson NSD: Marita Ådnanes Helleland
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

Vedlegg 4: Forutsetninger for regresjon

Figur: Histogram over normalfordeling av restledd.

Figur: Q-plot over normalfordeling av restledd.

Breusch-Pagan:

Chi2 (1) = 0.68

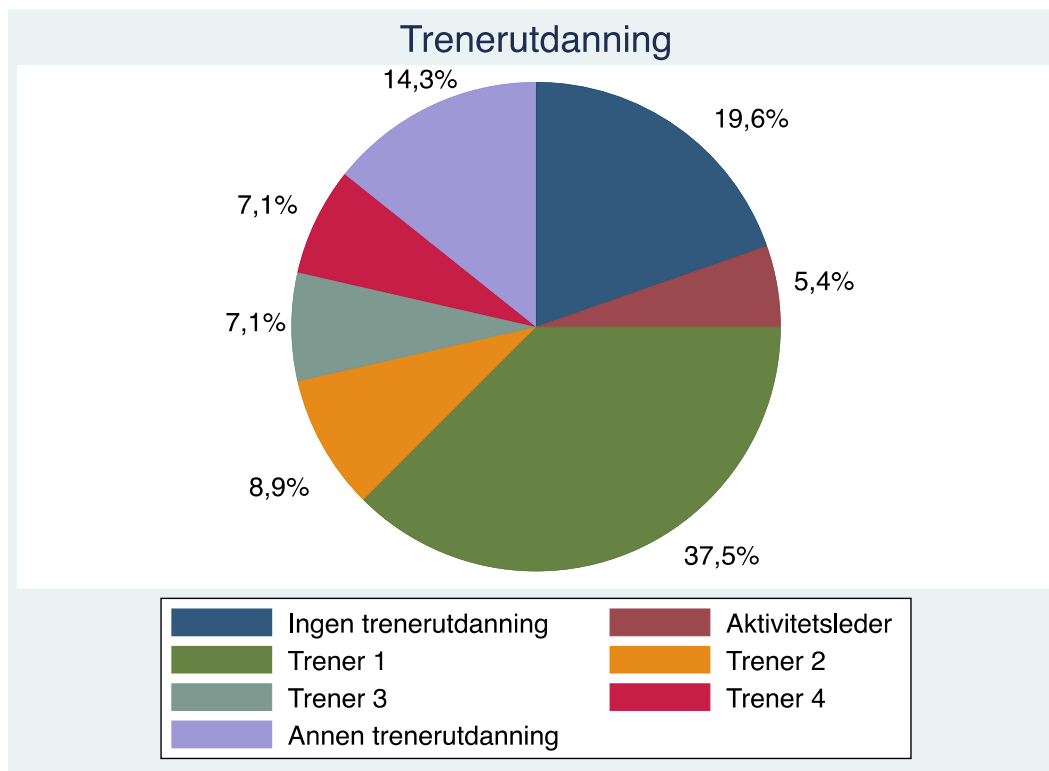
Prob > chi2 = 0.41

Multikollinearitet. Variance Inflation Factor (VIF)

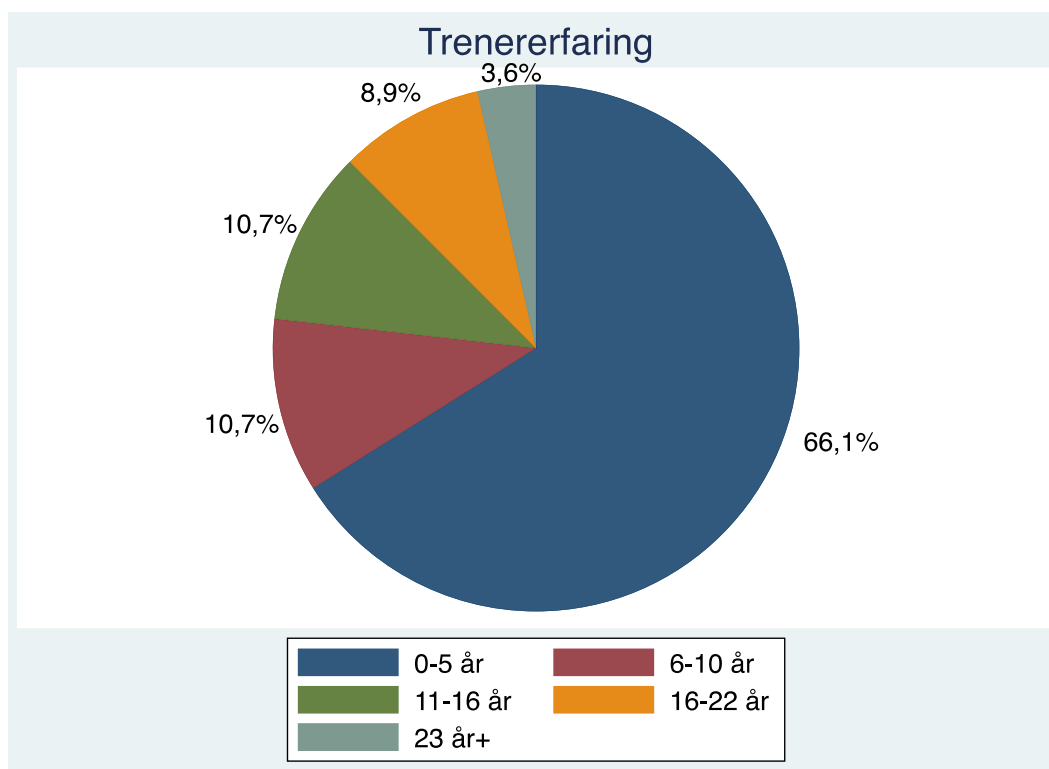
Tabell: Test av multikollinearitet av regresjonsmodell

Variabel	VIF
Alder	1.56
Trenerjobb	1.48
Trenererfaring	1.32
Relevant utdanning	1.29
Kjønn	1.29
Trenerutdanning	1.27
Kunnskap	1.15
Verdier	1.15

Vedlegg 5:

Figur: Kakediagram over fordeling av trenerutdanning.

Figur: Kakediagram over fordeling av trenererfaring.

